

OXFORD

UNIVERSITY PRESS

1908

PRINTED IN GREAT BRITAIN

BY RICHARD CLAY AND COMPANY, LTD.

BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

AND BUNGAY, SUFFOLK

246247

ATHENAEUM
OLVASÓTÁRA

BJÖRNSON BJÖRNSTJERNE

MAGNHILD

NORVÉG ELBESZÉLÉS

Ára 50 kr. = I korona

Az Athenaeum Olvasótára

*hazai és külföldi jeles szépirodalmi termékeket,
regényeket, elbeszéléseket, tárczákat stb. közül kéthe-
tenként megjelenő díszes és tartós kiállításu köte-
tekben felülmulhatlan olcsó ár mellett.*

*Az Athenaeum Olvasótárának minden kötete
kötve 50 krajczárért — 1 koronáért külön-külön
kapható.*

Eddig megjelentek:

I. Jókai Mór. Két menyegző. — A hosszú haju hölgy. — Baróthy Ilona. — A hazatért. Elbeszélések	50 kr.
II. Tolnai Lajos. Csak egy asszony. Regény	50 kr.
III. Björnstjerne Björnson. Magnhild. Norvég elbeszélés.	50 kr.
IV. V. Beniczkyné-Bajza Lenke. Két szív harca. Regény. Két kötet.	1 frt.
VI. Abonyi Árpád. Bosnyák képek.	50 kr.
VII. Bogdánovics György. (Beksics Gusztávné.) A bukottak. Regény.	50 kr.
VIII. IX. Sand George. Flamarande. — Regény. Francziából fordítva. 2 kötet.	1 frt.
X. Erdélyi Gyula. A mult. Regény. — Harmatipró. Elbeszélés.	50 kr.
XI. Gréville Henrik. Dosia. Regény. Francziából.	50 kr.
XII. Kabos Ede. Koldusok. Elbeszélések.	50 kr.
XIII. Feuillet Octáv. Egy nagyvilági házasság. Fordítás.	50 kr.
XIV. XV. Paul Bourget. Asszonyi szív. Francziából. Két kötet.	1 frt.

Ezeket követni fogják Vértessy A., Sebők Zsigmond, Serao M., Korolenko, Halévy, Kylvping stb. stb., részben megjelent, részben még kiadatlan elbeszélései és regényei, valamint a feltünőbb külföldi regényujdon-ságok fordításai.

*Az Athenaeum Olvasótára minden könyvkeres-
kedésben kapható és rendelhető.*

Az Athenaeum könyvkiadóhivatala.

A legujabb teljes magyar Lexikon.

AZ ATHENAEUM
KÉZI LEXIKONA.

Az összes ismeretek enciklopédiája

különös tekintettel Magyarországra.

Szakférfiak közreműködésével szerkeszti:

Dr. ACSÁDY IGNÁCZ,

a m. t. akadémia I. tagja.

2 KÖTET.

96 térképpel, színes és fekete melléklettel.

Az új lexikon az emberi tudomány és ismeret összes ágait felöleli. Irodalom, történelem, jog- és államtudomány, közgazdaság és pénzügy, életrajz, bölcsészet, földrajz, természetrajz, természettan, csillagászat, vegytan, orvostan, katonai tudományok, zene, sport, a mérnöki, gépészeti, technikai tudományok minden ága és általában minden hasznos tudnivaló szótárszerűen, ábéczé sorrendben, a tudomány mai színvonalának megfelelően a legujabb vívmányok, haladások, kutatások és adatok felhasználásával, van a munkában tárgyalva. Ép oly hasznára válik minden szakembernek, mint az egész művelt olvasó közönségnek, mert egyaránt számba veszi mindnyájok igényeit.

A **Kézi Lexikon** első sorban **magyar olvasók számára készült** s minden részében, egész tartalmában **magyar** szellemű. Amellett, hogy figyelembe veszi a külföld, az egész művelt világ összes szellemi s anyagi viszonyait, első sorban Magyarországról, a

magyar génius alkotásairól, a történelem, az irodalom, a jog, a politika, művészet, gazdaság, ipar és kereskedelem, közművelődés terén, szóval a magyar polgárosodás állapotáról nyújt beható tájékozást.

E magyaros szellem és irány még **mellékleteiben** is kifejezést nyer, melyek hazai viszonyainkat tartják első sorban szem előtt és külső **kiállításuk fénye** mellett elősegítik honi viszonyaink megismerését.

A **Kézi Lexikon** külső kiállítása is rendkívül fényes; **mellékleteit 16 színes műlap, 32 térkép, 34 kétoldalu fekete képtábla és 14 táblázat** képezik. Így a **Kézi Lexikon** minden magyar család igazi **házi könyvtára**, tájékoztatója, mely kiállításának fényével diszére válik minden magyar háznak, hol befogadásra talál.

A **Kézi Lexikon** a hazai anyag kiváló figyelembevételével által a német Conversations-Lexikonok nélkülözhetlen **magyar kiegészítésének** is tekinthető.

A **Kézi Lexikon** 3840 nagy 8°-rétű hasábon, szép olvasható, új betűkkel nyomtatott s összesen 120 ív szöveget, 32 térképet, 16 színes mellékletet, 34 kétoldalu fekete képtáblát és 14 táblázatot foglal magában.

A teljes mű ára fűszve 12 frt.

Két diszes és erős félbörkötésben 16 frt.

Az ATHENAEUM

könyv-kiadóhivatala

Budapest, IV., Ferencziek-tere (Athenaeum-épület).

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA

MAGNHILD.

NORVÉG ELBESZÉLÉS.

IRTA

BJÖRNSON-BJÖRNSTJERNE.

FORDITOTTA

K. J.

MÁSODIK KIADÁS.

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADASA.

1893.

OSZK

246247

ORSZ. SZÉCHENYI-KÖNYVTÁR
N Növedéknapló
1953 év 3158 SZ.

Budapest, 1893. Az Athenaeum r. társ. könyvnyomdája.

I.

A tájat, mely fölött épen most egy távozó vihar vonul el, magas, meredek sziklahegység veszi körül. A völgy szűk és hullámzatos. A felemelkedő, majd lesülyedő terület-formatiót ragadó sebes folyam követi s hosszában országut vonul végig. A hegy hátán állnak a parasztok lakai, nagyrészt alacsony, meszeletlen házak meglehetősen számmal, kalászosokkal vagy félérett kalászu gabonavetéssel körülvéve.

Ha az ember a völgy utolsó fölemelkedését elérte, oda látszik a tengeröböl. Fehér felszine elöcsillan a felszálló köd alól. A sziklák úgy körülveszik az öblöt, hogy az egy szárazföldi tóhoz hasonlít.

Egy e tájékon divatos kocsi gördül végig az országuton, megszokott ügetéssel. A kocsiban egy esőköpenyeg látszik és egy tengerész kalap, ezek közt egy szakál, egy orr és egy pápaszem. A kocsi fenekén, az ülés mögött van egy uti bőrönd, jól oda kötözve, s ezen ül hátul egy felnőtt leány, úgynevezett »leánykocsis,« beburkolva egy nagy kendőbe; láb-szárai és lábai durva cipőkbe bujtatva, lelógnak a kocsiról; karjait a kendő alatt elrejté. A leány egyszerre kiabálni kezd:

— Magnhild! Magnhild!

Az utazó egy magas termetű nőt látott, ki egy esőköpenyegben a kocsi mellett áll vala. Kalapja alól a férfinak, mely eddig mélyen le volt huzva szemére, tojásdad, finom metszetű arcz fehérlett ki; az utfélen álló asszony mutató ujját ajkára téve, merően a távolba bámult s a férfi csodálkozó hosszas nézése alatt elpirult.

— Mindjárt bemegyek hozzád, csak a lovat az istállóba viszem, mondá a leány-kocsis, s azzal tovább hajtott.

— Gyermekem, ki volt ez asszony? kérdé az utas.

— Ez a nyerges felesége, a ki ott lakik a földcsúcson az öböl mellett, volt a felelet.

Nem sokkal ezután olyan helyre értek, honnét a tengeröblöt és a földcsúcson elől fekvő házakat megláthaták. A leány-kocsis megállitá a lovat és leszállá. Először megtörölgeté a lovat, s aztán magát is rendbe hozá kissé. Az eső megszünvén, leoldá kendőjét, leveté, összehajtá s egy kis ládába tevé be, mely elől a kocsiban feküdt. Azután ujjait fejkendője alá dugta, hogy haját, mely szerteszét szórodva arczába hullott, megigazítsa.

— Az az asszony olyan csodálatosan nézett ki, mi? — s a férfi visszamutatott ujjával azon táj felé, hol azt a nőt elhagyták.

A leány rá nézett, s egy dalt kezdé dudolni. Azután hirtelen abba hagyta.

— Emlékszel még azon hegyszakadéokra, me-

lyen egy pár mértföldre innét, fentebb a hegyen, keresztül hajtattunk ?

— Nagyon sok hegyszakadékon átjöttünk ma már.

A leány mosolyogva felelt :

— Hm ! az, a melyet én gondolok egy templom mellett feküdt.

— Igen, egy régi hegyomlás volt az.

— Bizony, már jó ideje. De épen azon a helyen volt ama nő apjának az udvara. A ház leszakadt a mélységbe, midőn ő még nyolcz vagy kilencz éves kis leány volt ; szülői, testvérei, mind, a mi csak az udvarukban eleven volt, ott lelte halálát ; egyedül őt mentették meg. A földtömegekkel legurult, át a folyón. Ott megtalálták mindjárt, a mint az emberek odamentek, de a kis leány meg volt tébolyodva.

Az utas mélyen elmerült gondolataiban.

— Valami nagyra van kiválasztva bizonyosan, mondá végre. A leány fölnézett, s azután várakozott sokáig, de tekinteteik nem találkoztak ; azután felült a bőröndre s tovább hajatott.

A völgykatlan alatt a földcsucsnál némileg kitágult ; a házak itt egyenes sikon feküdtek. Jobbra volt a templom a temetőtől körülvéve. Távolságban a víz mellett némi rakodó tér forma terült, egy tömeg kis egyemeletes házzal, melyek fehérre, veresre voltak meszelve, némelyik azonban meszeletlen volt. A vizpart hosszában farakodó hid feküdt. Egy gőzhajó épen füstölni kezdett ; valamivel odább a folyó tor-

kolatánál látszott egy pár vén brigg, melyek rakományukat szedték föl.

A templom új volt, s nyilván a régi norvég fatemplomok stíljében igyekeztek fölépíteni. Az utazó úgy látszik, értett az ilyenekhez, mert megállt s egy darabig nézegeté a templom külsejét, azután leszállott, bement a temető kapun, s tovább be a templomba; mind a kapu, mind a templom-ajtó tárva nyitva volt. Alig hogy belépett, fölötte a harangok szólni kezdtek; az utas kinézett az ajtónyíláson, s egy sereg lakodalmas népet látott, mely a földcsucson levő rakodó térről a templom felé haladt. Emberünk kijött a templomból; e közben az esküvőre jövők a temetőkapu közelébe értek, s mig ott állottak, az utazó elhaladt mellettök. A vőlegény koros férfi volt nagy erős arczczal és roppant öklökkel; a menyasszony fiatal leányka, feszes és merev. A nyoszolyóleányok fehér ruhát viseltek, s kezökre keztyü volt huzva; egyik sem mert az idegenre máskép, mint oldalvást kancsalitva ránézni; a legtöbb meggörbvedve járt, egyikük ferde volt, s jó formán egyetlen egyet sem lehetett csinosnak nevezni.

A leányok férfiúi eszményképei szürke, barna és fekete nemezkalapokban, rövid kabátokban, rövid ujjú vagy ujatlan felöltőkben követék őket. Füle mellett a legtöbb gondosan összecsavart hajcsomót viselt, s azok, a kiknek szakálok volt, többnyire állók alatt viselték azt. Az arcoknak kemény vonásaik voltak, a száj a legtöbbnél durvaságról tanuskodott, a szájak szögletében a bagózás ellenszenves nyomai

látszottak ; a dohánycsomó, mely némelyiknek most is szájában volt, kívül az arczon félgömböt képezett.

Az utazónak akaratlanul az esőköppönyeges aszszonyra kellett gondolni, Ennek története egyszerűsmind a tájék története is volt. Finom, mintegy ébredező tekintete ki nem elégített epedéssel telve függött a távolban, épen úgy mint az esőfelhő a sziklán függ. Minden, a mit maga előtt látott, keretet képezett annak képe körül, a táj úgy, mint a lakosok.

Midőn az országut közelébe ért, a leány-kocsist az utszélen, hol a ló legelt, fel s alá járkálva találta. A leány, miközben a lovat újra befogni törekedett, idegen tekintettel nézett a násznép után. Az utas mosolygott s kérdé :

— Talán te is jegyben jársz !

— Az én vőlegényemnek még nem nőtt ki a szeme, felelt a lány egy példaszóval.

— Hát te talán magasabbra törekszel, mint a hol most vagy ! Vagy talán te is Amerikába készülsz ? tevé hozzá.

A leány bámulva nézett a férfitra ; ki nyilván eltalálta gondolatát.

— Te tehát csak azért lettél leány-kocsis, hogy az uti költséget annál hamarább megszerezd ? Nemde, sok a borraivaló, mi ?

A leány fülig pirult, de nem felelt egy szót sem ; azután hátul felhágott a felhérczre, s hátat fordított az utasnak, és pedig mielőtt még ez a kocsiba belépett volna.

Nem sokára ezután elértek a »palotákhoz,«

melyek fehérre meszelve, az út két oldalán szorosan a rakodó hely bejárata mellett feküdtek. Egyik ház előtt a kocsi megállott. A parton néhány közszolga állt, nagyobb részt fiatal legények; valószínűleg a násznépet nézték, s most arra vártak, ha nem jön-e utazó, ki a gőzhajóval el akarna menni. A megérkezett kiszállt, s bement a »hotelbe,« mig a leány-kocsis azon volt, hogy a lekötözött bőröndöt leoldja. Valaki úgy látszott felajánlá neki segélyét, mert midőn az utas az ablakhoz lépett, látta, hogy a leány egy hosszukabátos nagy kamaszt igyekezett magától eltávolítani, ki hihetőleg valami gorombaságot mondhatott ezért, s a leánytól hasonló pénzzel fizettetett ki, mert a többiek hangosan föl kaczagtak. A leány-kocsis a nehéz bőröndöt most behozta a házba. Az utas felnyitá neki az ajtót, s ez, a mint vele találkozott, elnevette magát. Midőn a pénzt, melyet a leánynak kapnia kellett, lefizette, így szólt hozzá:

— Én egészen a te nézeteden vagyok Rönnaug; el kell menned Amerikába, minél előbb, annál jobb.

Azután borraivalót adott neki két pénzdarabot, s komolyan azt mondá:

— Ezzel én járulok az uti költséghez.

A leány tágra nyitott szemekkel nézett fel rá, elvevé a pénzt s megköszönte; azután kezével félre simitá haját, mely arczára esett. Ily módon azonban elhullatott néhány pénzdarabot, melyeket félig bezárt markában tartott. Lehajlott, hogy felszedje, a

minek az lett a következése, hogy füzőjén néhány kapocs föl pattant, úgy hogy ruhája alól ismét kiejtett valamit, s midőn ezután kapott, a pénzdarabok közül újra elhullatott egy párt. Végre azonban kész lett s minden czók-mókjával eltávozhatott. Odakint ismét durva tréfákkal fogadták, melyekre azonban nem felelt; félénk tekintettel nézett föl az ablakra, aztán gyors ügetéssel tovább hajtott.

Az utas még egyszer látta a leánykocsist. Midőn később lefelé ment a gőzhajóhoz, ott állt ez, háttal fordulva az utca felé, egy ajtóban, mely fölött ilyen föliratu czimer függött: »Skarlie, nyerges.« Midőn az utas közelebb jött, az udvaron Magnhildet látta állani; köpönyegét még nem vetette le, bár az eső már régen megszűnt. A csuklya is a fején volt még. Midőn Magnhild az utazót megpillantá, visszalépett, hogy emez meg ne lássa; Rönnaug megfordult s szintén befutott a ház belsejébe.

Még azon este megvette Rönnaug az uti jegyet, mert a szükséges összeg már együtt volt. Magnhild nem vetkőzött le, midőn Rönnaug későn este haza tért. Egy nagy széken ült a kis, alacsony szobában, néha fölkelte s fölebb alább járt. Egyszer oda nyomta fejét az ablaktáblához s félhangosan így szólt:

— Akkor bizonyosan valami nagyra van kiválasztva.

II.

E szavakat már máskor is hallotta.

Először akkor ott a temetőn egy viharos téli napon midőn az övéit, tizennégy rokonát eltemették, mind azokat, a kiket szeretett, szülőit, öreg szülőit, testvéreit. Ott képzelte magát ismét! A szél itt-amott elsöpörte a havat; a fenyőkarók, melyekből a temető kerítése állott, élesen kiemelkedtek a levegőbe, mintha valami szörnyek fejei volnának, melyeknek egyéb testét eltakarta a hó. Mögöttük a szél üvöltött a templom nyílt folyosóján, melynek ajtószárnyait kiemelték és a régi fatoronyból a tetőn szólt a harang, mint egyik kiáltás a másik után.

A nép csupasz, fagyos arcokkal állt körül; szorosán be voltak burkolva köpenyeikbe s szőrkeztükbe rejték ökleiket; a prédikátor nagy bőrkabátban s vízi csizmákban jelent meg; ennek is nagy szőrkeztüje volt, melylyel most a levegőben gesticulált. Egyik keztyüjével ő rá mutatott: »Egyedül e szegény gyermek maradt lábain, s a korcsolyán vezették át a jéggel borított folyón, az egyedüli lény, a kit az urnak megmenteni tetszett, vajjon mire van kiválasztva?«

A lányka azután, a pap ölében ennek házába vitetett. A lelkész a község gondjaiba ajánlotta őt, s most »további intézkedésig« magához vette, hogy az embereknek jó példát adjon; megfagyott kis kezait saját keztyüibe dugta; melyek ott erősen rátapadtak az ő kövér husos kezeire. A lányka az egész idő

alatt folyton azon gondolkozott: »Mire is vagyok én tehát kiválasztva?«

Midőn a házba megérkeztek, azt gondolta, hogy most már majd megtudja: de oda belépván, semmit sem látott, mi új gondolatot ébreszthetett volna benne; de mégis, midőn a szobába vitték, egy zongorát látott ott, melyen éppen valaki játszott, s az által nagy mértékben lebilincselve érzé magát.

A fölött azonban éppen azt a gondolatot felejté el, a melylyel a szekérbe hágott.

E házban két leány volt, mindkettő kissé nehézkes teremtmény, kerek, kis fejekkel s nagy világos szőke hajfonatokkal.

Nem rég azelőtt kaptak egy tanítónőt, ki halvány, de a mellett testes lény volt, nyakát sokkal meztelenebbül, s ruhája ujját nyitottabban viselte, mint a minőt Magnhild valaha látott. Hangja olyan volt, mintha toroka nem lett volna tiszta, s Magnhild néhányszor akaratlanul is kénytelen volt helyette köhécselni, a minek azonban semmi haszna sem volt. A tanítónő kérdé, hogy minek hiják Magnhildot, s hogy tud-e olvasni, mire ő avval felelt, hogy: »Ej természetesen!« mert egész családjá mindig nagy olvasási kedvvel tüntette ki magát. A tanítónő azonnal javaslatba hozta, és pedig folyton azon tisztátalan mellékhanggal szavában, hogy akkor a kis leányokkal »közösen« tanuljon, hogy ezeket versenyre ösztönözze. (Magnhild egy évvel idősebb volt, mint a leányok közül a legnagyobb.)

A házi asszony mellette ült és himzett. Most

ránézett Magnhildra, s azt mondá: »Nincs kifogásom ellene,« s aztán ismét lehajolt a himzésre. Közép nagyságu asszony volt, inkább sovány, mint testes s világos szőke haj ékesíté fejét. Maga a prédikátor nehéz és vastag volt; hivatalos ruháját letette s most lejött a lakószobába. Pipáját szivta s a szobán keresztül lépkedvén így szólt:

— Ott látok egy halas kocsit erre felé jönni, s azzal eltávozott.

Az ifjabb leányka azután tovább folytatá zongoragyakorlatait. Magnhild azt kérdé magától, talán most ismét visszamehet ki a konyhába; egy faládán ült a kemencze mellett s kinosan érzé sorsának bizonytalanságát, midőn a többit most a szomszéd szobába hívták ebédelni. Mindenki gondosan letevé munkáját s a legkisebb a zongorát bezárá.

Midőn Magnhild egyedül maradv a kés és tányérzörgést hallá, elkezde sirni; az nap még nem evett semmit. A prédikátor hirtelen kijöve az étteremből, mielőtt még az ebédnek vége lett volna, mert odabent arra a gondolatra jöttek, hogy a halból tán nagyon is keveset vásárolt. A pap azért kinyitá az ablakot, s lekiálta a halas embernek, hogy várjon addig, míg az ebédnek vége nem lesz. Midőn az ablaktól elfordult, hogy az étterembe visszatérjen, meglátá a kis Magnhildot a faládán.

— Éhes vagy? kérdé tőle.

A leány nem felelt. Elég soká élt a parasztok közt, hogy tudja, mikép a hallgatás »igent« jelent.

A pap kézen fogá tehát s odavezeté az asztalhoz, hol hallgatva helyet csinálának neki.

Magnhild délután kiment a leányokkal korcsolyázni, azután részt vőn velök a tanulásban s ő is megkapta föladatát, mint azok, a bibliai történetből. Azután közösen elfogyasztá velök az ozsonnát, s játszószék velök, míg a vacsorára nem teritettek, s akkor ismét ott evett köztök ugyanazon asztalnál. Ez éjjel egy padon aludt az étteremben, s másnap a papleányokkal közösen dolgozott tovább.

Nem vala neki más ruhája mint az, a mely rajta volt; a tanítónő siette tehát egy ócska ruhát számára összetákolni. A szükséges fehérneműt a legkisebb leányéból oszták ki neki, a pap feleségétől pedig egy pár csizmát kapott. Az ebédlőben levő pad, vagy kanapé, mely háló helyül szolgál vala neki, a szobából került oda, a szoba ugyanis néhány vargának vala szánva műhelyül, kik a háznál levő rossz csizmákat voltak kijavitandók. A kanapét azért a konyhába vivék, de ott utban volt, kitevék tehát a szolgáló lányok szobájába, de itt meg az ajtó mindig beleütődött, ugy hogy végre a gyermek-szobába juta. Így történt tehát, hogy Magnhild a pap lányaival nem csak együtt evett és dolgozott, de egy és ugyanazon szobában aludt, s mint hogy új ruhát számára sohasem csináltak, így akaratlanul is ugy történt, hogy azoknak ruháiban is járt.

Ép oly váratlanul kezdett el egyszer zongorázni. Ugyanis azt a felfedezést tették, hogy több

tehetsége van a zenére, mint a papeányoknak, azért tanították tehát őt is, hogy amazokat tova segítse.

Rövid idő alatt nagyon előre haladt, s igen csinos énekhangja kezdte fejlődni. A tanítónő gyakorolta ezt különösen az által, hogy hangjegyekről énekelteté, s kezdetben csak azért, mert ez a tanítónő egyáltalában mindent mechanice üzött; később pedig azért, mivel egyedüliségében a leánynak is örömet szerze, hogy lassankint minél nagyobb ügyességre tett szert a hangjegyről való éneklésben. A prédikátor, a mint a szófán feküdt, (átalában ez kedvencz helye volt neki), gyakran kénytelen volt hangosan felkaczagni, ha Magnhild, mint egy mókus a fán, mindenféle futamokat tett fel és le. Ennek az a következménye lőn Magnhildre, hogy mind többet-többet tanult, nem ugyan a zenében, melylyel talán még várnia kellett volna, hanem a — kosárfonásban.

Akkor időben ugyanis, mint valami járvány, az a nézet terjedt el az emberek közt, hogy a parasztokat mindenféle kézi mesterségben kell gyakorolni, s azokat köztük terjeszteni, s ez új tannak apostolai meglátogatók ezt a vidéket is. Magnhild első tanítványnyá választatott ki, s azt mondák róla, hogy nem sokára nagy ügyességre fog szert tenni.

A kosárfonás után a kettős rokka következett, ezután jött a szövés, különösen a műszövés, és végre a himzés stb. Magnhild mindent igen gyorsan tanult, azaz hogy buzgalommal tanult addig, mig arról volt szó, hogy a dologban jártasságra tegyen szert; a további fejlődésben már nem nagy gyönyörúsége telt.

Midőn pedig később másokat is oktatnia kelle és pedig felnőtteket ugy. mint gyermekeket, csakhamar szabály lőn, hogy hetenkint kétszer az iskolába kelle mennie, hol mindig igen sokan összegyülekeztek. A mi egyszer szokássá vált ná a, nem képezett előtte többé tárgyat a gondolkodásra. A ház azonban, melybe fölvétetett, annál több anyagot adott neki erre.

A háziasszony naponkint megtette szabályszerű látogatását a konyhában, a pinzében és az istállóban; azután leült himézni; az egész ház tele volt himzéssel. Ezt az asszonyt valósággal egy kis, kerekfejű, köpczös póknak lehetett volna tartani, ki szövedékeivel széket, asztalt, ágyat, szánkót, kocsit beterített. Szavát csak ritkán lehetett hallani, ő hozzá pedig még ritkábban szóltak.

A prédikátor sokkal idősebb volt, mint felesége. Arcza az által tünt ki, hogy orra, álla és szeme eltűnni látszottak rajta, egyéb azonban minden bőségesen volt. Examenje annak idejében rosszul ütött ki, s azért sokáig oktatással tartá fönn magát, míg nem előhaladott korában egy régebbi tanítványával, egy vagyonos ifju leánynyal egybe kelt. Most aztán azon volt, hogy végre hivatalt kapjon, s e törekvésben először tanusított »bizonyos kitartást,« mint maga tréfálkozva mondani szokta. Csak tiz évi fáradozás után sikerült neki, nem sokkal elbeszélésünk kezdete előtt, e prédikátori állomást megkapni, melyet jobbal fölcserélhetni alig volt reménye. Legjobban szeretett a szófán feküdni s olvasni leginkább regényeket, de folyóiratokat és hirlapokat is.

A tanítónő állandóan azon a széken ült, a hol Magnhild az első napon látta; továbbá elsétált a templomba s onnét vissza, napról-napra, s a meghatározott óraütésre ismét pontosan munkájánál volt. Később lassankint mind erősebb lett, s folyton nyakóczán és nyitott ruhaujjban járt, reszelős, tisztátalan hangját is megtartotta, mintha torka soha semmiféle mozgás által meg nem tisztított volna.

A papeányok nagyok és nehézkesek lettek, s anyja után mindnyájának aránylag kis feje volt. Magnhild úgy élt velök, mint barátnőivel, mindig egy szobában aludtak, együtt dolgoztak, játszottak és étkeztek. Holmi gondolat nem igen mutatta magát azon a tájékon; a mi kívülről jött, azt a pap minden esetben letartóztatta dolgozó szobájában; mert közlékeny egyáltalán nem volt. Legfőlebb egy-egy régi vagy új regényt olvasott föl az övéinek, megjegyzendő, csak úgy, ha a könyv »amüsant« volt.

Egy este mindnyájan ott ültek a kerek asztal körül; a prédikátor engedett kéréseiknek, s olvasott nekik a Pickwick-Klubból.

Egyszerre csak kinyilik a konyhába vezető ajtó, s egy nagy kopasz fej, egy széles tömpe orr, s mosolygó arczvonások tolódtak rajta befelé. Azután egy igen bő nadrággal fedett rövid láb került belül s ezt egy görbe, tehát még rövidebb követte. Az egész alak féloldalvást hajlott, midőn e görbe lábon az ajtót becsukni megfordulna. A benlevőknek ekkép megmutatá a nagy fejet hátulról, melyet alul rövid hajkeret körített, továbbá megmutatott egy négyszögletes hátat,

aránytalanul rövid kabát derékban, mely az utána következőt csak félig fődé el. A jövevény ismét tett egy szintén oldalvást hajló fordulatot a társaság felé, mi által mosolygó arcának tekintetében azok ismét részesültek. A leányok mélyen lehajlának kézi munkáikra; egy-egy elnyomott kaczagás már csak egyik vagy másik himző rána fölől hangzott.

— Ön a nyerges ugy-e? kérdé a pap és fölkel.

— Igen is! volt a felelet, s aztán az idegen tovább sántikált befelé a szobába és kinyujtá kezeit, melyek, mivel rendkívül nagyok, s széles kerek ujjhegyekkel ellátottak voltak, önkénytelenül is magukra vonák a pap figyelmét, midőn azokat megszorítá. A kéz, vagy jobban mondva ököl, másoknak is oda nyujtatott, s midőn a sor Magnhildra került, ez nevetésben tört ki, épen akkor, midőn keze amazéban egészen eltűnt. Egyik felkaczagás a másik után halatszott most, melyet aztán gyorsan elnyomtak. A prédikátor sietett megmondani, hogy családjának épen a pickwickiek könyvéből olvasott.

— Ah ugy! felelt a nyerges, bizony azon jókat lehet nevetni.

— Olvasta tán ön is ezt a könyvet? kérdé a prédikátor.

— Igen akkoriban, mikor Amerikában tartózkodtam, otthon most is megvan az a könyv nálam; s hozzáfogott, széltében hosszában fejtegetni azt a szerencsét, hogy most a kevésbé tehetős is képes az olcsó kiadásokat megszerezni.

Fiatal leányok nevetését nem lehet oly könnyen

elhallgattatni, s azért időnkint újból fölhangzott az, s pedig akkor is, mikor a nyergesnek pipát adtak, s a lelkész tovább folytatá felolvasását. Most már lehetett nevetni. A prédikátor azonban darab idő múlva kifáradt s abba akarta hagyni, és így a nyerges ajánlkozott a tovább olvasásra, mit meg is tőn. Oly nyugodtan s oly igénytelen száraz módon olvasott, s a mellett az előforduló személy- és helyneveket olyan szokatlanul ejté ki, hogy a könyv tartalmának humora valósággal ellenállhatatlan lett. Maga a prédikátor is részt vett a nevetésben, melyet többé senki sem törekedett visszafojtani. A leányok nem kérdezték, hogy tulajdonképen miért kelle nevetniök; még akkor is nevetének, mikor már hálószobájukba fölmentek s a mig levetköztek, utánozták a nyerges járását, hajlongását, beszédét, miközben az idegen szókat az ő angolos kiejtése szerint, különösen kiemelték. Magnhild legjobban érté a nyergest utánozni, ő leginkább megjegyezte magának.

Magnhild akkor 15—16 éves volt. Másnap már minden, bármily kurta szabad idejüket is az étteremben tölték, mely azonban már nem annyira étterem, mint műhely volt. A nyerges sokat beszélt hosszas amerikai tartózkodásáról s angol és németországi utazásáról. Beszélgetése alatt hallgatói ki sem jöttek a nevetésből, kaczagásból. Észre sem veték, mikor már többé nem ő rajta magán nevettek, hanem az élcen és szellemen, mely beszédében volt. Midőn a nyerges végre elhagyta a házat, oly nagy hiányát érezték, hogy több napig azután leginkább csak

róla beszéltek s a rá való emlékezés soha el nem enyészett.

Két dolog gyakorolta Magnhildre a legerősebb befolyást. Először azon angol és német dalok, melyeket a nyerges előtők énekelt; szövegeket ugyan nem értette mindig, a dallam azonban nagy mértékben lebilincselte lelkét. Oh, mily szépek is voltak!

Egy vasárnap reggel a templomban vették észre először, hogy Skarliennek szép hangja van; azóta mindig énekeltettek vele. Ez idegen dallamok, melyek mint egy röppenve, teljesebb életből, szabadabb viszonyokból, nagyobb képzetekből jöttek, szilárdul megragadtak Magnhild emlékében az egész nyáron át. Ezek voltak az első képek, melyek vágyódását fölkeltezték, azt lehet mondani, most fogta föl először teljesen hogy mi az az ének. Egy nap azon a gondolaton kapta rajta magát, — midőn t. i. ismét ama végzetlen skálát kelle énekelnie, s aztán a hangjegyről való énekléshez fogta — hogy az a dallamos ének, olyan mint valami szárny, melylyel ő kalitkában vergődik; nyugtalan, de eredménytelen sürgéssel röpködött a falakon, ablakokon, ajtókon, míg végre, mint a pókszövedék, minden házi butorra leterült. Ha trillázta őket, az erdő szinei egy képben olvadtak össze, a milyenek még azelőtt sohasem látta. A sűrűség és az erő a fák koronájában, s ezek fölött és alatt, a hatalmas sziklafal, mely a magasba emelkedett, erőt vettek lelkén, a folyó mormogása megragadta.

A második dolog, mely rá oly erős benyomást tön, s mely szintén a játékban volt itt, a nyergesnek

az az elbeszélése volt, hogy mikép lett ő sántává. Amerikában mint fiatal ember egy 12 éves gyermeket mentett meg egy égő házból; midőn a fuval a házból kirohant, rájok szakadt az épület. Mindkettőt szerencsésen kimentették ugyan, de Skarlie lába szét volt zúzva, míg a gyermek sértetlen maradt.

Annak meg kellett mentetnie, mert valamire ki volt választva.

Ez az intés! A saját rendeltetésére való gondolat addig a temetői szemfödél alatt szunyadt, fagyban, könnyekben és siró haranghangban; sötét színekben minden. Most átrepült a nagy városokba túl a tengeren: oda a hajók, égő házak, dalok és nagy végzetek és sorsok közé. Ez időtől fogva álmaiban az, a mire rendeltetve volt, távolba vonult előle, de megnagyobbodott.

III.

Ez évben a nyár utólján mindahárom leányt confirmálták. Ez mindnyájok előtt olyan egyszerű dolognak látszott, hogy gondolataik többet foglalkoztak a ruhával, melyet ez ünnepi alkalommal viselni fognak, mint a szertartással. Magnhild, kien még addig soha sem volt egy kizárólag az ő számára készült ruhadarab, mindig arra gondolt, ha vajjon nem részesül-e most ilyen szerencsében? Remélte, de bizony csalatkozott. A papleányok új selyemruhát kaptak; Magnhild számára egy régi fekete öltöny alakítottatott át, mely a papnénak már szűk volt. A

derék is, meg a szoknya is nagyon rövid lett neki, de ő csak keveset ügyelt arra. A tanítónő egy kis festett selyem nyakkendővel lepte meg, s egy »szőljével« (nemzeti melltű filigránművü ezüsből); az elmaradhatatlan nagykendőt a papnétól kellett kölcsönöznie, s a szükséges keztyüt szintén kölcsönben kapta a tanítónőtől.

Belső előkészülete megfelelt e külsőnek.

A nap nyugodt egyhangusággal folyt le, minden jelentékenyebb mozzanat nélkül. A vallásos hangulat úgy a papházban, mint az egész községben, csöndes megszokás dolga volt. A templomban néhány könnyet hullattak, az asztalra e napon bor került, melyet a prédikátor hozott valahonnét, ki még áldomást is ivott a confirmáltak egészségére, s azután a beszélgetés azon kérdés körül forgott: »Mi legyen ezután Magnhildből?«

E beszélgetésnek az a hatása volt a leányra, hogy kávé után kiment s a kertben egy magános helyet keresett föl. Tompán bámult a széles homokcsikok által átszabdalt kőfalra, mely az erdős sziklahegy közepén látható volt. Tekintete akarata ellenére is tovább siklott, oda a hatalmas hegyi pusztára a sik közepén; mert ott volt egykor az ő otthona.

Kis testvérei előtte állottak, egyik mosolygó arcz a másik mellett. Anyja is elő jött, s aggodalmas szeme ő rajta pihent meg, még a szája körül volt redőket is mintha látta volna. Szelid hangja, mely a templomi énekben, úgy kivált a többi közül, langy hullámként lengett körülötte; atyja ott ült ismét

műhelyén, ezüst filigrán munkájával foglalkozva melyben mester volt. Egy könyv vagy egy hirlap feküdt mellette; néha-néha szünetet tartott a munkában, oldalvást bele nézett a könyvbe, vagy fordított egyet a lapon; tojásdad, finom arcza olykor a szoba belseje felé fordult, hogy az ott levő kedveseket megtekintse. Az elaggott öreg szülők hallgatva ültek mellette. A nagyanya oda botorkált a fali szekrényhez, hogy Magnhildnak egy kis nyalánkságot hozzon, míg a nagyapa mesét mondott neki. A kutya egy sarokban feküdt, kényelmesen nyújtózott egyet, morgott vagy a farkát csóválta. Ennek az ordítása volt az utolsó élő hang, melyet maga mögött hallott, midőn a hegyomlás a mélységbe temeté őket. E borzalmas nap aztán gyermekora egész képét ismét éjszakába, menydörgésbe, földrengésbe sülyeszté. Arczára szoritá kezeit és könyvekben tört ki.

Sántitva, kullogva jöttek azután a nyerges dalai; keserü csalódások, homályos képek. Tarka tömegekben vonultak el előtte a félig értett énekek, vagy az idegen elbeszélésének töredékei, melyekből gyakran csaló képzeteket nyert s kifáradva a gondolatoktól, izgalmaktól és az egész napi epedéstől, üres bensővel s tompa megadással végre elaludt.

Este eljött hozzá Rönnaug, kivel a confirmatio-óktatás alatt ismerkedett meg; ez a lány ott szolgált valahol a szomszédságban, s az ünnep miatt ma szabad ideje volt. Rönnaug a környékbeli szerelmi történeteknek egész tárházát hordá magával; a paplakbeli tapasztalatlan lányok csodálkozó szemmel

hallgatták beszédét. A legkisebbik papleány uj selyemruhája ki is repedt miatta. Rönnaug ugyanis hihetetlen gyorsasággal le tudott szaladni a hegyről, úgy hogy e mutatványt többször ismételnie kellett, miglen az egyik papleány is kisértetbe jött, hogy e műveletet utána megcsinálja.

Később leginkább este jött el Rönnaug, munkájának bevégezte után. Féktelen vigsága mindenkit gyönyörködtetett. Egészséges volt és gömbölyü, mint egy fiatal csikó, de alig volt neki annyi ruhája, hogy meztelenségét eltakarja, mert mindjárt eltépett mindent, s a mellett örökös baja volt a hajával, mely folyton arczába hullott, mivelhogy soha rendesen meg nem erősítette; ha nevetett, s pedig csaknem mindig ezt csinálta, fejét egy kissé hátraszegé, és akkor két fehér fogsorán át, mely olyanok volt, mint valami ragadozó állaté, mélyen be lehetett látni torkába.

Skarlie ősszel ismét eljött. A fogadtatás, melyben most részesíték, igen különböző volt a multkoritól. A leányok sietve körülfogák szánkáját, s nevető tiltakozása ellenére, podgyászát behordák a házba, s kaczagtak, midőn végre az udvaron állt, hogy bundáját levesse.

A kérdések végtelensége árasztá el a nyergest, midőn a leányok ismét műhelye körül ültek; emlékezetben megtartogatott bizonytalanságok s a korábbi elbeszélésekre vonatkozó kétségek miatt volt e kérdészködés, — de volt nekik mindenféle saját bajuk is,

melyben a nyerges, úgy hívék, felvilágosítást adhat nekik.

Ez utóbbi igen kevés dologra nézve osztozott az a tájékon uralkodó nézetekben, azonban tréfáival ki tudott a kérdések elől térni, ha nagyon fakgatták. Ha Magnhilddal egyedül volt, akkor némileg szabadabban mert nyilatkozni, éleinte ugyan ovatosan, de lassankint mindig érthetőbben.

Magnhild addig sohasem tekintett környezetére bírálóan; most együtt nevette Skarlieval majd a pap legutóbbi prédikációja, majd ugyanannak tunya élete, majd a papné szövő-fonó pók volta fölött, mivel Skarlie mindent oly humorisztikusan vázolt. A tanítónő örökös nyugalma s a barátnők sárga golyóforma fejeiken sokat nevetett most, mert a humor, melylyel Skarlie rajzolt, rendkívül meglepően új volt rá nézve s nem vette észre, hogy e tréfa csak a földet lazítja körülötte. A vidéken oly szokásos időtöltés: valamely fiatal leányra szerelmességet költeni, e közben meglehetősen Magnhildre irányult. A faluban csak a »nyerges feleségének« nevezték, mivelhogy mindig ott ült annál. Skarlie maga is meghallotta ezt s azonnal »hosszú feleségének«, »szőke feleségének«, »igen fiatal feleségének« nevezte Magnhildet.

A jövő nyáron a papleányok a városba mentek, hogy tovább kiképezzék magukat. A tanító nő »egyelőre«, a mint mondák, otthon maradt. A nyerges az őszszel ismét visszajött, hogy munkáját bevégezze. Természetesen Magnhild most gyakrabban volt vele egyedül; Skarlie vidámabb, tréfásabb volt, mint az

előtt. Egy tréfa, melyet gyakran ismételt, az volt, hogy fiatal feleségével utazást akar tenni a világban. Borzasztó sok utazási akadálylyal kellett küzdeniök, s mindezt oly sajtóságon és oly kimerítően festé, hogy elbeszélése a saját tapasztalat értékével birt.

A legtréfásabb módon tüntette föl akkor mindig a két utazó képét: ő maga elül sántított egy utazó bőrönddel, utána Magnhild esőköponyegbe takarva, s esernyővel kezében, hőségről, porról, szomjuságról panaszkodva, s a mellett fáradtan és teljes szivéből boszankodva. Azután kipihenték magukat a földcsucson levő házban, hol Magnhild csinálhatott, a mi tetszett neki, s úgy rendezkedhetett be, mint egy herczegnő.

A prédikátor arcját nem lehet leírni, azt az arcot tudniillik, melyet akkor vágott, midőn a nyerges egy este dolgozó szobájába lépett, ott előtte leült, s hűséges bevezetés után azt kérde, hogy a pásztor urnak volna-e az ellen kifogása, ha Magnhild az ő felesége lenne? A prédikátor a szófán ült és pipált, a pipa kiesett szájából, kezét elereszté, széles arca egy tésztaforma tömeggé lágyult és terült, melyben gondolattalan szemei két gomba módjára ültek, míg végre egyet rántott magán, mintha egy sereg rugó pattant volna el alatta; a könyv, mely becsukva térdén feküdt, lecsúszott, a nyerges nevetve fölemelte s forgatni kezdé.

A pap fölugrott.

— Mit mond ehhez Magnhild?

A nyerges mosolyogva mondá:

— Ej! természetesen nem kérdeztem volna, a mit kérdeztem, ha egyesülésünk csakugyan képzelhetetlen volna.

A prédikátor szájába dugta a pipát, és ismét hevesen kezdé szini. Lassankint némileg megnyugodott, s a nélkül, hogy járkálásában megállott volna, azt mondá:

— Én csakugyan nem is tudom, hogy mi lesz abból a leányból.

A nyerges ismét fölnézett a könyvből, melyben lapozott, s melyet most már félre tett.

— Inkább olyan adoptió forma lesz az, mintsem házasság. Házamban kifejlődhetik azzá, a mi hajlamainak megfelel.

A pap ránézett s nagy felhőket fujva ment fel s alá a szobában.

— Persze, ön vagyonos ember?

— Hm, ha épen vagyonos nem vagyok is, elegendem van, hogy megházasodhassam, mondá nevetve.

E nevetésben azonban volt valami, a mi a papnak nem volt egészen kedvére, valamint az a közöny, melylyel a nyerges a dolgot vette, szintén nem igen tetszett neki. Legkellemetlenebb volt pedig rá nézve az, hogy ilyen meglepetésben részesült.

— Beszelnem kell a feleségemmel e fölől, mondá és sohajtott; igen, beszelnem kell vele, tevé hozzá szilárdabb hangon — és Magnhilddal is.

— Nagyon természetes, mondá a másik és fölkel.

Rövid idő múlva a papné ugyanazon a széken ült, melyet a nyerges elhagyott. Kiterjesztett tenyere ölében nyugodott, míg szemei fel s alá gőzölgő házastársát követték.

— No, mit mondasz ehhez, ismétlé a pap s megállott felesége előtt. Mivelhogy pedig feleletet nem kapott, tovább folytatá vándorlását.

— Bizony ő már nagyon vén! mondá végre a papné.

— Igen és bizonyára nagyon ravasz ember, tévé hozzá a pap.

Azután ismét megállva neje előtt így folytatá:

— Tulajdonképen senki sem tudja, honnét jött, s miért akar épen itt tartózkodni. Hisz akármelyik nagy városban lehetne neki nagy műhelye! Vagyonos s a mellett átkozott egy ficzkó.

A prédikátor hétköznapi nem a legfinomabb kifejezésekkel szokott élni.

— Lehetséges-e, susogá az asszony, hogy csakugyan rá hagyta magát vétetni ez a leány?

— Rávétetni! — Rávétetni, igen ez a helyes kifejezés, ismétlé a pap és csettintett ujjaival. Rá hagyta magát vétetni! S ismét tova füstölgött onnan.

— Szánom ezt a Magnbildet! mondá az asszony s egy könnyet törölt ki szemeiből. Ez megindítá a prédikátort.

— Hallod-e gyermekem, mondá, beszélni fogunk vele mind a ketten, és nehéz léptekkel ismét tovább folytatá vándorlását.

Rövid idő múlva Magnhild belépett a tanuló-

szoba küszöbén, nem győzvén eleget csodálkozni, miért hivatják. A pap kezdé meg a beszédet:

— Igaz-e Magnhild, hogy te kész vagy ennek a nyereggyártó ficzkónak a feleségévé lenni. (A prédikátor bizonyos borzadálylyal viselteték a nevek iránt és azért gyakran használta ezt a kifejezést: »ficzkó.«)

Magnhild úgy állt ott, mintha tűz borította volna el. A házaspár ezt vallomásul magyarázta.

— Miért nem beszéltél velünk e felől? mondá a prédikátor boszankodva.

Magnhild nem felelt.

— Ez igen különös tőled, mondá az asszony és sirt.

Magnhild úgy nézett ki, mint a megtestesült irtózat.

— Csakugyan nőül akarsz hozzá menni? kérdé a prédikátor és határozottan megállt előtte.

Magnhild azonban soha sem volt bizalmassághoz szoktatva, s midőn most oly kereken kérdezték, nem merte őszintén elbeszélni, hogy elejétől fogva minden csak tréfa volt, hogy később minden esetre sejtette a dolog komoly voltát, de ez mindig újra tréfával vegyítettett, úgy hogy sükségtelennek látszott neki az ellen tiltakozni. De hogyan beszélhette volna el most mindezt a rá szigorun és keményen néző prédikátornak? Nem, beszélni nem tudott, s azért inkább sirni kezdett.

Na, hiszen a prédikátor nem akart vele semmi rosszat tenni; megtörtént dolgokat többé megvál-

toztatni nem lehet; szánalmat érzett irányában, szive jóságában segíteni akart rajta, s indokolni akarta választását. Hiszen Skarlie igen vagyonos ember, ő pedig csak szegény leányka, mondá; e tekintetben jobb parthiet nem is reménylhet. Egy kissé öreg ugyan a vőlegény, de ő maga mondá, hogy szándéka inkább adoptió, mint házasság, szerencsésé akarja tenni Magnhildet.

Mindezt pedig végig hallgatni nagyon nagy kín volt Magnhildre nézve, s egy ugrással kívül volt az ajtón. Kint a folyosón zokogásban tört ki, mintha szive akart volna megszakadni, fölkeresett egy rejtett zugot a sötét padláson, nehogy mindenkit izgalomba hozzon sirásával, s végre ott tudomására jutott aggodalma okának is.

Nem a nyerges házassági ajánlata volt, a mi kinozta; nem, hanem az, hogy a prédikátor és neje nem akarják tovább magoknál tartani! Így fogta ő föl a dolgot.

Midőn a dolgot a tanítónőnek elbeszélték, s a papné oda nyilatkozott, hogy Magnhild ő előtte valóságos rejtély, a kisasszony egyáltalán nem volt ezen a véleményen, sőt inkább teljesen értette Magnhildet. Kijelenté, hogy a nyereggyártó »szellemes, valósággal élczes ember.« Gazdagnak mondható, a mellett joviális, mindenesetre meglehetősen rut, — itt a földcsucson azonban a lakosság egyáltalában nem tünteti ki magát szépsége által. Epen így fejezte ki magát, tehát az egész népet keresztül kellett neki mustálnia.

Midőn a legelső alkalommal összejött Magnhilddal, az előtt is egészen így nyilatkozott. Helyeslése által azonban a fiatal leány nyilván nem érezte magát megvigasztalva, sőt inkább kisírt szemeiből uj könnyár fakadt; egy szó azonban nem jött ki ajakán.

A prédikátor meglehetősen szárazon azt mondá a nyereggyártónak, hogy mivel a dolgon már most úgy sem lehet változtatni, legjobb lesz, ha a házat egyelőre elhagyja.

A nyerges kijelenté, hogy az ő kívánsága is ez, munkájával már ugyanis készen van.

Magnhild a közben láthatlanná tette magát, s így a vőlegénynek minden fáradozása mellett sem sikerült többé elutazta előtt vele még egyszer beszélni; sőt még csak meg sem láthatta.

Magnhild a legközelebbi napokban még mindig nem került elő, s nem mutatkozott sem a szobában sem az asztalnál, fölkeresni pedig senki sem találta illendőnek, hogy vele beszéljen. A tazitónő is nagyon érthetőnek jelenté ki, hogy Magnhild, ily fontos dologgal szemben, szükségét érzi az egyedül lételnek.

Egy napon valamennyien egy a postán Magnhild czimére jött levél és nagy csomag által lepettek meg. A levél a következőleg hangzott:

»Kedves Magnhild! Ide azért utaztam, hogy pompás tréfánkat egészen a végeig vihessük. Háza-mat a nyáron kívül-belül újra festtettem, s a tréfa olyan színben tűnik fel, mintha komoly volna, nemde?

Ágygyal, házi butorral, vánkossal stb.-vel én is szoktam kereskedni, ezeket tehát magam is megvehetem. Ha a célra gondolok, ez a legtréfásabb vásárlás, a mit valaha csak végbe vittem.

Jut még eszedbe, mily szivünkéből neveltünk, mikor mértéket vettem rólad, hogy alaposan bebizonyítsam előtted, füző vállad hány hüvelykkel volt a kelleténél rövidebb, hány hüvelykkel ért tul vállaidon s hogy végre kabátod hány hüvelykkel volt kurta? Véletlenül pontosan megjegyeztem magamnak a mértékeket, s azok szerint a következő ruhadarabokat készíttetem számodra :

Először egy fekete selyemruhát lyoni tafotából, másodsor egy barnát kázmirből, harmadszor egy kéket könnyü kék gyapjuszövetből.

Már mondám egyszer, hogy nézetem szerint, neked a kék szín legjobban áll.

Mint hogy e ruhákat nem lehet olyan gyorsan elkészíttetni, csak némi idő mulva kapod meg azokat.

Mint hogy pedig más egyébre is van szükséged, táviratoztam Bergenbe, minden szükségest beszerezni. Ott mindent kapni készen, s már némely hasznos dolgot most e levéllel egyszerre kezdedhez kapsz.

Már most látod, s később még inkább fogod tapasztalni, mily mulatságos dolog asszonynak lenni, s hogy abból igen sok tréfa eredhet. Így pl. én megcsináltam végrendeletemet, s abban téged általános örökösömmé tettelek.

Midőn kérlek, hogy a plébános urnak és egész családjának legtisztelőbb üdvözetemet add át,
maradok legalázatosabb mulattatód
Skarlie T.«

Magnhild elrejtőzött a padláson. A levél olvasása igen megbotránkoztatá, s miután elolvasta vala, kimondhatatlan zavarba és aggodalomba esett. Gyorsan felszakítá a csomagot, melyben ott talált mindent, a mi csak egy asszony öltözékéhez tartozik, nevezetesen, a mi a fehér ruhát illeti. Szétrakta a küldeményt minden felé, s arczát a mellett a szégyen és harag pirja borítá el. Azután leült ismét és zokogásban tört ki.

Végre összeszedte magát s érezte, hogy most lesz elég bátorsága beszélni! Egy ugrással lent volt a papnénál, nyakába borult annak s ezt suttogá:

— Bocsásson meg nekem! Azután kezébe nyomta neki a levelet és ismét eltűnt.

A papné nem tudta megoldani ezt a rejtélyt. Mit bocsásson ő meg neki? De mégis érthetőnek találta, hogy a leány sir és nagy izgalomban van. Kibontá a levelet és elolvasta. A forma mindenesetre kissé szokatlannak tűnt föl előtte, de a tartalom elég világos volt.

Skarlie egy élemedett, okos ember gondoskodását mutatta, minden igen tiszteletre méltó volt a levélben, mint öreg fogadott anya, igen megtisztelve érzé magát s házastársát azonnal fölkeresé, hogy a levelet neki megmutassa.

Ez egészen hasonló véleményben volt, s hinni

kezdé, hogy a leány e csodálatos férfival mégis csak szerencsés lehet.

A papné ezután elindult Magnhildot keresni, hogy megmondja neki, mikép úgy ő, mint férje jó jelnek tekintik a nyerges gondoskodását.

Egy szolgáló elárulta, hogy Magnhild a padláson tartózkodik s mindamellet, hogy e napon hideg volt, a papné azt hívé, hogy ily körülmények közt a leánykát ott is szükséges felkeresnie. Utközben találkozott a tanítónővel s elhitta magával azt is.

Magnhild azonban nem volt található sehol; az érkezett dolgokat a legnagyobb rendetlenségben találták a padlón, szekrényeken, ládákon elszórva. Fejcsóválva szedték aztán össze, megmustráltak minden egyes darabot, s kijelenték, hogy soha jobbat nem láttak. Felfogták, hogy ily ajándék egy fiatal leánykát zavarba hozhat; de hisz ő »élemedett« ember volt, kinek meg lehetett engedni, hogy a dolgot atyai-lag vegye.

Midőn Magnhildot végre megtalálták, közlék vele e felfogásukat. És ő?

Igen, most már nem volt bátorsága bizalmasan beszélni. Hogy lett volna, mikor az asszony, támogatva a tanítónőtől, a mint maga mondá, »értelmes« szóval szóla hozzá: Hogy ne legyen kevély, ne felejtse el, hogy ő csak »szegény leányka«, kinek semmi rokona és semmi jövője nincs.

Magnhild az ezután következő napokon titkos harczot vivott, de nem tudta elhatározni magát. Hon-

nan is vehette volna az erőt? Hová kellett volna lennie, ha a prédikátor családja már oly szemlátomást megunta?

Nem sok idő múlva egy nagy láda érkezett a postán, mely a megígért ruhákat tartalmazta. Magnhild hozzá sem akart nyulni, de a tanítónő, ki a leány szégyenérzetét igen érthetőnek találta, gondoskodott, hogy a szekrény kinyitassék. A papné természetesen szintén azon volt és ők ketten darabonként kiszedték tartalmát. Csakhamar azután Magnhild egyik ruha után a másikban állott a szobában levő nagy tükör előtt. Az ajtókat becsukták; a papné ugy, mint a tanítónő, csupa buzgóság volt mind a kettő.

Végre a fekete selyemruhára került a sor, s lassankint Magnhild sem maradt már közönyös. Píruva tapasztalta bizonyos nemét a kényeztetnek, midőn termetét ily finom anyagokkal takarva láthatta a tükörben. A mi előnyös volt termetén, most fölfedezte mindazt, egyiket a másik után.

Arczát illetőleg csak most jegyzé meg öntudatosan, hogy a másik két hölgynek, ki mellette állott, arczvonásai mennyire mások, mint az övéi. . . . Arczán oly érzések tükröződtek, melyeket egy szép, szorosán tapadó ruha pillanatra bárkiben is fölébreszt.

E kép, mely a tükörben előtte állott, ott lebegett több napig folytonosan lelke előtt. Ovakodott az által szétrombolni, hogy valami tükörbe ismét bepillantson. Ujra fölébredtek benne a régi álmak; túl

repültek vele a tengeren, valami idegen, nagyobb világba.

De a férjhezmenetel? Ilyen hangulatban eltolta magától ennek gondolatát, mint a hidat a hajó mellől ismét szárazra huzzák, mikor már használva volt. De mikép volt ez lehetséges? Hányszor hozzá nem fogott a következő napokban e fölött gondolkozni? A dolog azonban mindig teljesen megfoghatatlan maradt előtte.

Midőn a nap, melyen Skarliennek ismét vissza kellett jönnie, közelgett, nem lehetett rábírni, hogy az új ruhákból egyet magára vegyen; ép oly kevéssé akart kimenni, hogy az érkezőt üdvözölje. Sőt ellenkezőleg, elrejté magát. Később hirtelen megjelent, mintegy véletlenül. S a mellett ugy a férjhezmenetelt, mint a vőlegényt olybá tekinté, mint a mihez neki semmi köze nincs.

Skarlie igen vidám volt. Ugy a papné, mint férje ugyanis azon voltak, hogy Magnhild hidegségét elfeledtessék vele. O ezért megfelelő hálát tanúsított. Ugy hogy a tanítónő pláne szeretetre méltónak találta.

Másnap este Magnhild elvonult, hogy rendbe hozzon némi dolgokat, melyek a házi ipar-iskoláéi voltak, s melyeket most vissza kellett küldenie. Egyedül volt; csöndesen mosolyogva jött hozzá Skarlie, az ajtót becsukta maga mögött, és leült a leány mellé.

Magnhild érezte a sajátságos szijgyártó-athmosphaerát, de nem nézett föl. A nyerges sokáig kö-

zönyös dolgokról beszélt, úgy hogy a lány ismét nyugodtan lélekzett; sőt végre le is mert tekinteni a nyergesre, mert az előre hajolva ült mellette és dohányzott. Láttá a holdvilágot (a nyerges kopasz fején), a lompos szempillákat s a tömpe orr legszélső csucsát; nagy kezeit, azokkal a sajátságos körmökkel, melyek nem valami nagy tisztaságról tanuskodtak, szintén néznie kellett. (A tanítónő, kinek igen csinos keze volt, egy alkalommal sem mulasztá el tanítványait elrettentő módon, mint valami halálos vétetekre figyelmeztetni a tisztátalan körmökre). Tekintete a körmökről tova sikamlott végig ama sörtenemű veres szőrökön, melyek ez öklöket mindenütt boríták.

Skarlie egy ideig némán ült a leány mellett; most azonban midőn észre vette, hogy szemlélik, fölkel s mosolyogva nyújtá öklei egyikét a leánynak.

— Mire gondolsz Magnhild? mondá és öklét rátevé amannak mind a két kezére.

Magnhild összerezzen, s azután mintegy megbénulva ült ott; képtelen volt megmozdulni; gondolatainak forrása kiapadtnak látszott előtte; csak egyetlen gondolat vált ki világosan: mintha valami nagy tengeri rák ragadta volna meg; feje közelebb jött, szemei csakugyan olyanok voltak, mint egy tengeri ráké, pillantása szuró volt. Ez utóbbit a leány eddig nem vette észre, s azért hirtelen felugrott.

A nyerges ülve maradt, Magnhild pedig nem nézett sem jobbra sem balra, hanem a házi ipartárgyak másik részével kezdett foglalkozni, mely ott

volt közelében. A leány tehát nem hagyta el a szobát, Skarlie azonban némi szünet mulván távozott.

Másnap a tanítónő segített Magnhildnak, midőn menyasszonyi ékszereit fölpróbálta; a papné is előjött és azt mondá, hogy nagy öröme telik benne őt így láthatni. Magnhild hagyott magával csinálni mindent, a nélkül, hogy mozdulna, a nélkül, hogy egy szót szólana, vagy egy könnyet ejtene.

Még midőn abba a szobába mentek is, a hol az esketésnek megtörténnie kellett, akkor is néma volt, és csaknem mozdulatlan; de valami mégis közbejött, a mi daczhoz hasonlított. Néhány szolgál és egy pár munkásember az ajtó mellett állt vagy ült, mely a konyhába nyilott, s a félig kinyilt ajtóban néhány gyermek feje volt látható. A kántor azonnal megkezdé énekét, a mint a pap belépett; Magnhild még mindig nem mozdult, s nem volt egy pillantása vélegénye számára. A prédikátor szót emelt, s megindulással beszélt gyöngéd hurokat érintvén; a papné könnyeket ontott és a tanítónő is szemeit törölgeté. Magnhild hidegsége azonban csakhamar lehüté mind a kettőt; a pap ennélfogva hamar elvégzé mondókáját a nélkül, hogy közönséges szólásmódoknál egyebet előhozott volna.

Az esketés megtörténte után a gratulációk következtek, bizonyos egyhangu hidegséggel, s azután kínos hallgatás állott be. Maga a nyerges is elveszté szokott mosolygását, s mindnyájan valóságos megváltónak tekintették, a ki asztalhoz hitta őket.

Az ebéd alatt a prédikátor felköszöntöt akart mondani s következőleg kezdé :

— Kedves Magnhild, reméllem, hogy semmi kifogásod ellenünk nincs . . . .

Tovább nem tudott jutni, mert Magnhild oly convulsiv sirásban tört ki, hogy lassankint a papnét, a tanítónőt, sőt a prédikátort is megragadta az, úgy hogy egy darabig semmi másra nem gondolhattak. Sokáig tartott, míg a pap végre hozzá tehetette :

— Gondolj reánk !

Az ifju leányka szívszakgató sirása azonban oly borzasztón tört ki ismét, hogy az egybekeltekre mondani szándékolt »éljen« végkép elmaradt. A jelenlevők egyike sem látszott érteni, hogy mindez mit jelentsen. Csak a vőlegénynek lehetett a dolgról sejtelme, de ez meg hallgatott.

Midőn végre a csemegéhez jutottak, egy szolgáló belépett s néhány szót sugott a menyasszonynak. Rönnaug érkezett meg, s istenhozzádot akart neki mondani ; már akkor ott volt, midőn a társaság asztalhoz ült, s bosszu ideig nem várakozhatott. Rönnaug az udvaron állt, s igen fázott. »A szobában nem akarta őket háborgatni,« mondá. Megnézte a menyasszonyi ruhát és úgy találta, hogy az rendkívül finom ; lehuzta egyik keztyűjét s keze fejével végig simitá a ruhát.

— No igen, mondá, gazdag ember, de én, ha egy rakás ezüstöt adott volna is nekem, akkorát mint egy szénaboglya, akkor is. . . . .

Es hozzá tett valamit, a mit itt nem lehet

visszaadni, a miért azonban Magnhild lángoló arc-
 czal goromba nyaklevest adott neki. Rönnaugnak
 szerencsére nagy kendő volt fején, de azért mégis
 érezte, hogy a pofoncsapás igen komolyan volt gon-
 dolva.

Magnhild ismét visszatért a szobába; azonban
 nem ült vissza helyére vőlegénye mellé, hanem egy
 széken foglalt helyet az ablaknál, azt mondá, nem
 képes többet enni. Mit sem használt, hogy a többiek
 kérték, hogy legalább helyén várja meg, míg mind-
 nyájan jól laknak. Mindig csak azt felelé, hogy az le-
 hetetlen neki.

A kávé elköltése után az elutazásnak azonnal
 meg kellett történni. Most oly körülményjött közbe,
 mely az érzékenykedést, bármilyen természetű lett
 légyen is, eloszlatá. A vőlegény ugyanis utazó ruhá-
 ban lépett be, melyben olyan volt, mint valami lom-
 pos állat, s karján egy bunda köpönyeget, bélelt csiz-
 mát, hasonló csuklyát és keztyüt hozott, meg egy
 karmantyut. Magnhild előtt azután mindezt földre
 ejté, miközben száraz komolysággal így szólt:

— Ime mindezt lábaidhoz teszem.

Szívből jött nevetés harsant meg minden oldal-
 ról, mely végre Magnhildot is magával ragadá.
 Mindnyájan elősiettek, hogy a tárgyakat, melyek a
 szőnyegen elszórva feküdtek, fölemeljék, s felülmulták
 egymást az egyes darabok dicséretében. Magnhild
 szemlátomást nem érzé magát kellemetlenül érintetve,
 hogy így téli utra indultakor, melyre mindenfelől

meleg ruhákat kellett volna kölcsön kérnie, ily gazdag ajándékban részesült.

Magnhild ezután átöltözött s csakhamar kék ruhájában jelent meg. Még annyira gyermek volt, hogy ez uj átalakulást igen mulatságosnak találta. Azután az uj utiruhákat darabról darabra az összes jelenlevők élénk részvétele mellett felöltötte. A részvét tetőpontját érte el, midőn Magnhildot a tükör elé vonták, hogy magát megnézzze. A szánkák már az ajtó előtt álltak, s Skarlie épen belépett utiruhában. Nagyszőrü bundájában, iramszarvasbőr csizmáiban s lapos bőrsipkájában csaknem olyan volt, mint egy golyó, s hogy a többit megnevettesse, odabiczegett a tükör elé s ártatlan pofával Magnhild mellé állt. Mindnyájan kénytelenek voltak nevetni, maga Magnhild is, de csak azért, hogy aztán megint hirtelen elnémuljon. E hallgatagságot azután az egész bucsuzás alatt megtartá. Csak midőn az udvaron kívül voltak, tört ki ismét sirásba.

Fáradt tekintettel nézte a hóval fődött romhalmazt, mely szétdult atyai háza fölött állt s ugy érzi, mintha szive is keblében hóval és romhalmossal lett volna fődve.

Az idő hideg volt, a völgy mind öszszebb szorult, az ut sűrű erdőn vezetett keresztül; az égen egy magános csillag világolt.

Skarlie az ostorral alakokat vágott a hóba, majd az ostornyéllal az égre felmutatott, s először halkan, aztán mind hangosabban énekelni kezdte. Valami felvidéki skót dal vol az; olyan, mintha egy bu-

songó madár a hó alatt hajladozó egyik fenyőfáról a másakra röpködne.

Magnhild kérdé tőle a dal tartalmát; nagyon illett egy mély erdőn keresztül való utazáshoz. Skarlie most elkezdett neki Skótországról, annak történetéről, s az ő ottani tartózkodásáról beszélni. Ha már egyszer benne volt, folytatá tovább is, s lassankint annyi vidám történetet beszélt el neki, hogy Magnhild csodálkozott, midőn etetni megálltak, hogyan nevezhetett ő annyit, s hogy már két mértföldet utaztak.

Skarlie kisegité a szánkóból s a vendégszobába vezeté Magnhildet, azonban ismét eltávozott, hogy a lovat megetesse.

Bent a tüzhely előtt egy előkelő fiatal hölgy ült és melegedett. A padokon köröskörül feküdtek uti ruhái, melyek részben oly finom anyagból s szőrméből valók voltak, hogy felébreszték Magnhild kíváncsiságát s megérinté azokat kezével. A hölgy uti öltönye, a mi az anyagot és szabást illeti, egészen azt a benyomást tette rá, mint egy idegen világreszből való állat a természetrajzban.

Az idegen nő arcza ifjuságra és csöndes fájdalomra mutatott, szőke haja, epedő szemei és finom metszetü orra volt neki. Haja viselése azon a tájon szintén egészen ismeretlen volt. Egy fiatal nyulánk férfiu járt fel s alá a szobában; lábán kis szattyán papucsot viselt, mely fehér szőrmével volt bélelve; uti csizmái a tüzhely mellett állottak; — minden mozdulata könnyed és csinos volt.

A vendéglősné megszólította Magnhildot s azt kérde tőle, vajjon ő-e Skarlienak a felesége. Ez egy igen elaggott asszony volt, ki most széket helyezett a tűz mellé Magnhild számára.

Mielőtt Magnhild felelhetett volna, Skarlie a szobába lépett s magával hozott némi dolgokat a szánkóból. Kopasz feje félig kibujt a borzasztó nagy lompos bundából s iramszarvasbőr csizmái vastag fagyökerekként látszottak a padlón végig csuszni. Sajátságos megjelenése azonnal magára vonta a fiatal hölgy csodálkozó tekintetét.

— A te feleséged ez? ismétlé most a vendéglősné a kérdést, Skarliehoz fordulván.

— Igen hát, ez az én feleségem, felelt ez vidáman és tovább biczegett befelé a szobába.

Az idegen fiatal férfi szemlélni kezdé Magnhildot, s ez érezte, hogy amannak tekintete alatt arcza lángpiros lett. Minden, a mit maga előtt látott, valami oly tökéletesen új volt rá nézve. E férfi különösen az volt-e? Majd a hölgy is nézni kezdé; s midőn a vendéglősné Magnhildot kérte, hogy üljön a tűz mellé, ez nem felelt, hanem inkább jobbnak tartá távol a padon sötétben maradni.

Mintegy 10 óra lehetett, mikor a földcsucot végre elérték, ott már minden világ ki volt olva régen, még abban a házban is, mely előtt megálltak. Egy a csengő által felébresztett öreg asszony jelent meg a házajtóban s azután ismét vissza sietett, hogy gyertyát gyújtson, Magnhilddal most az udvaron ta-

lálkozott feltartá a lámpát feje fölé, hogy jobban láthassa, végre így szólt:

— Légy istenhozott nálunk!

Penetráns vargaszag tölté be az udvart; mert ennek baloldalán volt a műhely és a bolt.

Magnhild oly kiállhatatlannak találta e szagot, hogy e miatt elfelejtett felelni. Beléptek az udvarról jobbra eső szobába és Magnhild sietett uti ruháit levetni, mivel némi rosszulletet érzett. Ezzel még alig volt készen, midőn a nélkül, hogy egy tekintetet vetett volna maga körül, vagy csak egy szót intézett volna az asszonyhoz, ki kérdőleg nézett rá, felkapta a gyertyát és egy ajtót, melyet a szobába léptekor azonnal észrevett, felnyitott. Először bevilágított az ajtón s aztán belépett rajta. Az ajtót maga mögött becsukta. Az öreg asszony hallotta, hogy bent valami zaj van; közelebb ment az ajtóhoz, s a zajból azt a következtetést vonta, hogy Magnhild a szobában álló ágyak egyikét helyéről eltolta. Magnhild csakhamar ezután ismét kijött a gyertyával, arca lángolt a gyertyafényben, s látszott rajta, hogy valami nagyra határozta el magát. Most az öreg asszonyhoz fordult s azt mondá annak, hogy segélyére nincs szüksége.

A nyerges csak azután sokára jött a szobába; gondoskodnia kellett a lóról, melyet az utra kölcsön kért. Az égő gyertya a szobában az asztalon állt, ámbár már mindnyájan lefeküdtek.

IV.

Amaz este óta két év és a harmadikból is jókora darab eltelt.

Magnhild az új életbe éppen úgy bele szokott, mint a régibe.

A prédikátor évenként háromszor-négyszer rendszeren meglátogatta; ilyenkor egy a műhely fölötti szobában hált, mely Skarliennek, mikor otthon volt, hálószobáját képezte. Nappal a prédikátor a révkapitánynál, a vámellenőrnél vagy a rendőrmesternél napolt. Azt a napot, melyen ő megjelent, »paplovaglásnak« nevezték.

Este kártyázni szoktak, nappal sakkozni. A prédikátor neje és lányai is voltak néhányszor a földcsucson. Magában a piczi helységben nem volt egy ember sem, kivel Magnhild barátkozhatott volna.

Skarlie és Magnhild egyszer utazást tettek Bergenbe. Hogy ezen az uton történt-e valami, vagy sem, eldöntetlen marad. Elég az hozzá, hogy azután többé soha sem utaztak sem Bergenbe, sem más helyre.

Skarlie ritkán volt otthon, üzletével, melyet folytatott, elég dolga volt a házon kívül, mesterségével csaknem egészen föl hagyott, a boltban való kereskedést azonban folytatta.

Magnhild megérkezte után nem sok idő múlva felhívást kapott a kerületi iskola-bizottságtól, hogy álljon egy házi ipariskola élére, mi valószínűleg magának Skarliennek ohajtásából történt. Ott tanított tehát naponta 1—2 órát a nagy általános iskolában,

s a mellett több felnőtt leánynak magánórákat is adott. Azonkívül sétálással, énekléssel és valami varrással tölté idejét; olvasni ritkán olvasott, mert ez unalmat okozott neki.

Rönnaug Magnhild után nemsokára szintén a helységőse jött.

A póstásnál mint kocsis szolgálatot keresett és talált is, hogy ez által a lehető gyorsan megkeresse a pénzt az Amerikába való átmeneti jegy kifizetésére. Nem akar tovább ebben az országban hamupipőke maradni, mondá.

Magnhild ajánlkozott Rönnaug pénzét megőrizni, s mintegy elrémült; midőn észre vette, hogy az összeg gyorsan növekszik; mert neki megvolt a mellett a maga gondolata. Elbeszélésünk kezdetén végre meg volt véve a jegy, s Magnhildnak egyedül magára kellett volna maradnia.

Reggel az átvirrasztott éj után megtevé rendes sétáját a hajóhidhoz, hogy a hajót megérkezni lássa. Láta a kereskedelmi utazók szokásos számát partra szállni, ugyanannyi utazó bőröndöt látott kihordatni, e napon azonban ezeken kívül még egy halvány urat is látott hosszú hajjal, nagy szemekkel, a mint egy hatalmas ládát egy kocsihoz vitetett. »Vigyázzon, vigyázzon!« ismétlé folyton az idegen, míg a szekrény végre szerencsésen kocsira rakatott. Magnhild azt gondolá, hogy e szekrényben bizonyosan zongorának kell lenni.

Midőn az iskolából, hol szokott tanóráját megtartotta, visszajött, azt a halvány urat a szekrény-

nyel ott látta állni az ő házok előtt. A helység egyik vendéglőjének tulajdonosa is vele volt. Skarlie nem rég azelőtt a felső emeletben levő szobát utazók számára bérbeadni berendeztette, az esetre, ha a vendéglők már mind le lesznek foglalva. Az érkezett idegen beteges ember volt, ki azt a kívánatát fejezte ki, hogy ha lehet, egy házban egyedül szeretne lakni.

Magnhild azonban eddig nem gondolt arra, hogy szobáját hosszú időre bérbe adja, s a mellett a vendégre nézve bizonyos gondoskodást elvállaljon. Azért nem tudta, mit kell most tennie; az idegen ur közel mellette állt s Magnhild érezte, hogy soha életében ilyen szemeket, sem ily finom átszellemlült arcot nem látott. Az idegen tekintete, mely most rajta nyugodott, mintegy ellenállhatatlan varázst gyakorolt reá s e tekintetben egyszersmind egyszerre kettős kifejezés volt, egyik a másik mögött; érezte, hogy képtelen e rejtvényt magának megmagyarázni; azonban annyira megkapottnak érzé magát az által, hogy magáról megfélelkezve, mutató ujját szájára tévé s egészen elfelejté, hogy tőle feleletet várnak.

E miatt hirtelen megváltozott a kifejezés az idegen arcában, nevezetesen figyelő lett. Magnhild érzé ezt, föleszmélt, elpirult, felelt valamit s aztán bement a házba. Mit felelt? Igent mondott-e vajjon, vagy nemet. A vendéglős követte, tehát bizonyosan igent mondott. Először azonban meg kellett vizsgálnia, hogy a bérbeadandó szoba vendég befogadására

rendbe van-e hozva; tudta, hogy saját rendszeretetére nem mindig építhet feltétlenül.

A zongorát a szobába felvitetni nehéz feladat volt; helyet is kellett számára csinálni. — Az ágy meg a szófa nem maradhattak helyökön, a hol most állottak. Végre azonban minden rendbe hozott s most aztán csend lett a kis szobában. A halvány ur bizonyára fáradt lehetett az utazástól. Magnhild alatt állt szobájában, s maga fölött az idegen lakásán nem hallott egy lépést, sőt még egy hangot sem.

Különbség van a »teli« és az »üres« csendesség közt. Magnhild úgy érzé magát, mintha most mozdulnia sem lett volna szabad. Sokáig örködött és figyelt; végre is annak ott fent ki kellett nyitnia a zongorát, és játszani rajta. Hisz ő zenész volt, componista, a vendéglős legalább ezt mondta. Magnhildnak úgy tetszett, hogy emlékezik, mintha nevét az ujságban valamikor olvasta volna; és most az a kérdés támadt föl benne, hogyan hangzanék, ha ő most játszani kezdene? Bizonyosan olyan lesz az, mintha csoda történnék; nyomoruságos életébe valami bizonyára bele csendül, s visszhangot költend abban. Érezte, hogy olyasvalamire van szüksége, mint egy fölötte álló szellem nyilatkozása.

Tekintete végig siklott a virágok fölött, melyek ablakát diszíték, s melyeken a napfény játszani látszott. Azután szemei egy képen akadtak meg az ajtó mellett, mely egy pusztai karavánt ábrázolt. Egyszerre elevennek látszott neki e kép, szépen cso-

portokra és egyes alakokra oszolva. A szomszéd kertjéből madárcsicsergés ütötte meg a fülét. Távolból hangok hallatszottak, mint ének a mezőről, s mindez a sovár epedés kéjes érzetét kelté föl benne.

De kéjelmét egyszerre átmetszé a kérdés :

— Vajjon Skarlienak kedvére lesz-e, a mit tettél?

Az idegen szobájában új szófa volt és új ágy, Skarlie félni fog, hogy e tárgyakban kár eshetik, ő e tekintetben olyan különös; azután ez idegen úr beteges is, ebből váratlan bonyodalmak támadhatnak. Nagyon elszorította szívé, hogy Skarlie megkérdezése nélkül cselekedett; felugrott tehát, tollat, téntát és papírt vett elő s levelet írt Skarliehoz először életében. Több mint egy óra kellett neki ezt a levelet elkészíteni. A levél a következőleg hangzott:

»A lakószobánk és hálószobánk fölötti szobát egy idegen beteges urnak bérbe adtam; rád van bízva az árát meghatározni. Új szófáid egyikét, azt, a mely szőrszöveggel van bevonva, és egy rugós ágyat felvittem a szobába; az úr igen kényelmesnek akarta a berendezést; nem tudom, helyesen cselekedtem-e.

M a g n h i l d.«

Utóiratul hozzá tette: « Most ezután zenét is fogok hallani, » ezt azonban megint csak kitörölte. Annak a módja, miképp szólítsa meg férjét, nagy fejtörést okozott neki; végre abban állapotott meg, hogy egyáltalán semmi megszólítást sem használ. A

maga neve fölé először oda írta e szót: »feleséged«, később azonban ezt is kitörlé.

Ez alakban, melyet a levél így kapott, még egyszer leírá és elküldé, s aztán úgy érzé magát, mintha kő esett volna le szivéről.

Ismét csendesen ült figyelő várakozásban; hallotta, hogy vendégének ebédet hoztak; ez étvágyat költött benne is. Evett tehát valamit és aztán csakhamar elszunyadt. Hisz a mult éjjel jóformán be sem hunyta szemét. Midőn nemsokára fölébredt, elbámult, hogy az idegen még sem fogott hozzá a zongorán játszáshoz; egy ideig ezen gondolkozott, s aztán ismét elaludt.

Azt álmodta, hogy ő egyik hegységtől a másikig egy nagy hidat vert, s álmában úgy magyarázta magának a dolgot, hogy az a Rajna hidja Köln mellett; e hidnak egy könyomatu képe ugyanis hálósobájában függött. De mindamellett is — csodálatos — a hid az egyik magas hegytől, rézsut a völgy fölött, a másik hegyig vitt, s a mellett nagy négyszögletes kövekből rakott oszlopok tartották, melyek mélyen a földben gyökereztek.

Minél tovább nézte a hidat, annál finomabb és színekben annál dúsabb lett az; mert ime szivárványszálakból volt fonva, átlátszó és sugárzó vala, fölfelé zsinóregyenes vonalban emelkedett sziklahát-ról sziklahátra.

Majd e hidon át keresztben egy másik hidat vert, s aztán mindakettő elkezdett ingadozni és pedig lassu két negyedés ütenyben, s csakhamar erre az

egész völgy egy sugártenger lőn, mely a világ minden színében csillogott és villogott, míg a hidak egyszerre eltűntek. Majd a heglánczok is eltűntek, s a szétfolyó színek a végtelenségig betölték a tért. Mily nagy volt ez a tér, s mennyire elláthatott benne most? Félelem ragadta meg e végtelenségben s föl-
 ébredt . . . Feje fölött csodálatos melódiák hangzot-
 tak, kint a ház előtt sok ember sereglettössze, kik hallgatózva fölfelé néztek.

Magnhild nem mozdult; a hangok mind lágyabb árban folyták körül; valami szelid kellemet lehelt e zene. Léleket nélkül figyelt a hangokra, s úgy tetszett neki, virágosó hullik fejére, kezeire és keblére. Mily isten áldása látogatta meg így egyszerre hajlékát; a könnyek világát oda bent új nap ragyogta át. Csendesesen betolta székét mélyen egy zugba. A mint ott ült, úgy érezte, hogy a jóságos gondviselés, mely nem feledte el, mire szánta őt, most végre rá akadt. A játék oly tudomány öléből hangzott ki, melylyel ő nem birt, de oly szenvedélybe hangzott bele, mely e pillanatban ébredt föl. Önfel-
 ledten szélesen kiterjeszté karjait, azután ismét keblére szoritá s könnyárban tört ki.

Sokáig azután, hogy a játék megszűnt, — a tömeg szétszóródott, és az idegen már csöndesen viselte magát, — Magnhild még mindig ott ült gondolataiba elmélyedve. Hirtelen fölfogta, hogy van »eszme« az életben; van a szépségnek egy országa s neki i meg kelle oda az utat találnia. A mint most

bensejében éneket hallott, körülötte is olyan éneknek kellett volna hangzani mindig.

Még mikor levetközött is, hogy aludni menjen, annyira el volt telve attól, a mit hallott, hogy végére nem mehetett vele, s a lakszobától a hálószobába s a hálószobából a lakószobába kellett vándorolnia.

Bele került egy félórába, míg végre ágyba feketett, s most azon határozott öntudattal tette ezt, hogy ime már van életcélja, melynek folytatására másnap reggel újból fölkelhet.

A fölötte levő szobában hallotta az idegen lépteit, melyek könnyebbek voltak, mint más emberéi. Ha valami tárgyat megérintett is oda fönt, szelid ovatossággal tette azt; azok a nagy szemek, tiszta jóakarattal fényében sugározva, s mély háttérből csillogva elő, ez volt az utolsó, a mit maga előtt látott, midőn elaluvék.

Leirhatatlan napok következtek ezután. Szokása szerint elment az iskolába, hogy az oda járókat oktassa, azután ismét haza sietett, hol zene fogadta, míg az utcán áhítatos figyelők csoportja sereglett össze. A házat alig hagyta el többé.

Az idegen zenész vagy otthon ült s Magnhild ilyenkor várta, míg játszani fog, vagy néha elment sétálni, a mikor ismét visszatértére várakozott. Magnhild mindig elpirult, midőn az idegen átmenőben barátságosan köszöntvén, kalapját levévé; ilyenkor mindig félénken visszavonult szobájába. Ha az idegen néha szobájába lépett, hogy valami szivességet

kérjen tőle, a hölgy minden tagjában reszketett; ha már lépteit hallotta is közeledni, zavarba jött, s meg nem foghatta, mit akar, midőn előtte állt. Tíz nap alatt alig váltott vele tíz szót; mégis ismerte már legkisebb szokását is; s ruházatának minden sajátosságát. Azonnal észrevette, ha lágy, barna haja füle mögé volt fésülve, vagy ha onnét előre csavarodott, ha szürke kalapja hátul csüggött fején, vagy ha mélyen szemére volt huzva; ha keztyűjét felhuzta vagy kezében hordá, — ha plaidjét vállára veté vagy ott-hon hagyta. És ő maga? Nos, ő nem rég két uj nyári ruhát rendelt meg és az egyiket már viselte is. Egy uj kalapot pedig már megvásárolt.

Ha arra gondolt, hogy élete mire van szánva, azt hívé, most tudja azt; a zenében találta fel hivatását. Sajátságos azonban, hogy semmi ösztönt nem érzett bensejében, hogy ahhoz hozzá kezdjen. Az »ő« játéka és az »ő« közelléte elég volt neki.

A gondolatok bimbózó teljessége napról-napra növekedett ezután benne; előkészült álomvilágára, de a zene volt a levegő, melyre szüksége vala, hogy ébren élhessen, ezt érezte most. Nem fogta föl, hogy vendégének finom lénye, melyet a betegség még inkább átszellemített, az ő életében valami ujnak, kedvesnek, izgalomba ejtőnek tünt fel. Az a vidám érzés, melyet tekintete benne ébresztett, s mely mindannyiszor elpiritá, azt hívé, olyan valami, a mit csak a zenének köszönhet.

Az iskolában egyszerre érdeklődése támadt minden egyes tanítványa iránt, a mit azelőtt soha

sem tapasztalt; még a matróz felesége is, ki nála szolgált, érdeket költött most benne s gyakran beszélgetett vele. Lelkében csaknem minden nap egy újabb bimbó burka pattant fel; alázatos lön, mint olyan nőszemély, ki gyermekből szüzzé fejlődik; ezt az átmeneti állapotot azelőtt nem ismerte. Könyvek, melyeket felolvasni hallott, vagy a melyeket a prédikátor házánál maga olvasott, nem sejtett élénkséggel újból föléledtek lekében. Alakok, melyeket akkor figyelmen kívül hagyott, egyszerre vért, szint és egyéni bélyeget nyertek előtte. Az események úgy saját életében, mint olvasmányában, melyek azelőtt ködként vonúltak el előtte, egyszerre képekké tömörültek. Ugy ébredt föl e nő, mint valami keleti leányka, ki a szerályba be van zárva s egy napon az ablak alatti ének hangja és egy turbán csillogása ébreszti föl.

V.

Midőn Magnhild egy reggel vidáman és hal-
kan énekelve s egészen felöltözve a szobán keresztül lépdelt, hogy az ablakot kinyissa, az utca másik oldalán levő ház kinyitott ablakában egy fiatal ur-
hölgyet látott meg.

E ház kertben feküdt s meglehetősen alacsony volt; valami nyugalmazott hivatalnok volt a tulajdonosa. Az ablak köré repkényágak kúsztak fel s részben lefüggtek az ablak elé; a hölgy abban fáradt, hogy e kuszó növényt rendezze, vagy eltávolítsa, mi-

vel ott neki akgatott. Nem nagy fejét inkább fekete, mint barna fürtök köríték, szeme szokatlan fénynyel tünt fel, homloka rövid volt, de széles, szemöldöke csaknem egyenes vonalat képezett, orra kissé hosszas volt, de a mellett husos és kerek, ajkai bizonyos teltséget mutattak. Nyaka oly kecsesen emelkedett vállain, hogy Magnhild önkénytelenül vonzatva érzé magát általa. Ruhájának nyitott ujja a kúszó növénynyel való munkában visszagyürödött s látni engedé a két fehér kart, melyekről Magnhild alig bírta szemét elfordítani.

Midőn a fiatal hölgy Magnhildot megpillantá, könnyed fejbiczczentéssel üdvözlé őt s atmosolygott hozzá. Magnhild zavarba jött s visszavonult a szoba belsejébe.

E pillanatban egy kis leány jött az átellenes szoba háttéréből a hölgyhöz; ez lehajolt hozzá s megcsókolta. E gyermeknek is fürtös haja volt, de fürtei szőkék valának. Ábrázata nem hasonlított anyjáiéhoz, de némely közös vonás mégis volt a két arczon. Valószínűleg a bőr világos színe volt, a mi a tévedést okozta.

A gyermek felmászott egy székre s kinézett az ablakon. Anyja ismét a repkényágakkal foglalkozott. Egyszersmind megint átnézett Magnhildhoz, ki tekintetében valami különöset vélt észre venni.

Magnhildnak most sietni kellett, hogy az iskolába érjen, s azért feltéve kalapját. Ama tekintet oaznban annyira elfogódottá tévé, hogy a hátulsó aj-

tón és a kerten át távozott hazulról és egy óra mulva ugyanez uton tért vissza.

Az idegen fönt az emeleten zongorázott ; Magnhild egy darabig állva maradt a kertben s hallgatá a zenét ; ekkor eszébe jutott, hogy szeretné látni, mily hatást gyakorol e játék az átellenben lakó szép asszonyra. A konyhán át a lakszobába ment, s annak egyik zugából, a hol őt meg nem láthatták, átnézett a szomszédos házra. Ott azonban most senki sem volt az ablaknál.

Magnhild szabadabban lélezett és az ablakhoz lépett. Virágai közül egy párt ki akart tenni a napra ; ez olyan munkája volt, mely mindennap ismétlődött. Csaknem az utczára ejtett azonban egy virágcserepet, midőn most az idegen fiatal asszony egyszerre csak bedugta fejét a nyitott ablakon.

— Meg ne ijedjen, mondá nevetve, s oly szeretetre méltó bocsánatkéréssel, hogy Magnhild az hívé, ennyi szerénységet és szelidséget az előtt soha sem látott.

— Szabad önhöz bemennem, igen ?

És mielőtt Magnhild képes lett volna felelni, amaz már utban volt. A legközelebbi pillanatban már ott állott előtte karcsu derekával, szép nyulánk természetével. A szobát Magnhild előtt ismeretlen illatár tölté be, s az idegen hölgy fel s alá járkálván, majd a falon levő képekről, majd a tájék gyönyörű völgyeiről, pompás szikláiról s az ott lakó emberekről beszélt. Hangja, az atmosphaera, mely körülvette, lebegő járása, szeme fénye, sőt ruhájának

anyaga és szabása, különösen a színek merész vegyülete elkábiták Maghild elméjét.

Attól a pillanattól kezdve, midőn ez az idegen nő a szobába lépett, ő volt az uralkodó; ha egy virág illatát beszivta, vagy valami megjegyzést tett a felől, úgy tetszett, hogy ha a virág szépsége megkettőzött. Minden a mire szemét rá veté, azonnal megkapta azt az egész értéket, melyet annak tulajdonítani akart.

Fölöttük az idegen játszani kezdett. Az idegen hölgy megállt, s látta, hogy Magnhild elpirult. Midőn e miatt mosolyogna, Magnhild sietett közbeszólni:

— Ez a mi lakónk, a ki. . . .

— Igen, tudom, felel amaz, tegnap megvárt és üdvözölt engem a hajóhidnál.

Magnhild nagy szemet vágott.

A hölgy azonban most közelebb lépett hozzá, s azt mondá:

— Férjem és az idegen jó barátok.

Halkan egy dalt dudolva, ezután megfordult s egy pillantást vetett a fali órára, mely egy szögletben állott a hálószoza ablaka és ajtaja közt.

— Ej! kiáltott fel, már annyi az idő? s saját óráját is megnézvén, hozzá tevé:

— Ma 11 órakor sétálni akarunk menni, önnek velünk kell jönnie, eljön ugy-e bár? Mutassa meg nekünk a legszebb helyeket az erdőben, a templom mögött és fentebb a hegyek közt!

Magnhild azonnal határozott igennel felelt.

— Nézze csak, tudja mit? Én felmegyek hozzá s megmondom neki, hogy ön velünk jön, s akkor azután menjünk mindjárt.

Kezet nyújtott neki s gyöngéden megszorítá, azután kinyitá az ajtót és fölsietett ő hozzá. Magnhild lent állva maradt — egészen halványon.

Bensejében mintegy vihar szabadult el láncairól; mint valami forgó szél tombolása és mintha sziklák szakadtak volna össze. De a mellett nem volt semmi zaj, óh nem, s mindjárt azután megint oly üres, oly csendes lőn minden. Hallott ugyan ott fent egy pár csikorgó lépést s egy szék zörgését, melyet odább toltak; de az semmi volt.

Sokáig mintegy megkövülten állhatott ott, midőn az ajtókilincset kívül valaki megfogta; akkor ismét hirtelen magához tért s mindkét kezével szívéhez kapott. Megfordult, hogy elfusson; de a kinyitott ajtón most a kis, szőkehaju gyermek nézett be, és a szemek, melyek feléje csillogtak, oly csodálatos lágyan és komolyan tekintének rá.

— Itt van a mama? kérdé a kis leány óvatosan.

— Fent van a felső szobában, felelt Magnhild; saját szavának hangja, s e szavak tartalma nem kevésbé, annyira megragadta, hogy sirni volt kénytelen s azért gyorsan elfordult; a gyermek visszavonult és az ajtót becsukta. Magnhild nem volt képes magának megmagyarázni, mi történt. A gyermek most megint lejött a lépcsőn, s benyitott hozzá újból.

— A mama mindjárt jön, mondá, azt mondta, hogy jöjjenek ide hozzád, — de miért sirsz?

Magnhild azonban már most nem sirt, de nem volt képes a gyermeknek feleletet adni.

— Hallod, most jön a mama, mondá a kis leány, és Magnhild hallotta, a mint az asszony a lépcsőn lefelé jött. A nélkül hogy tudta volna, mit tesz, gyorsan a hálósobába ment. Ott hallotta, hogy a gyermek és az anya néhány szót váltottak egymással és azután valaki, óh borzalom! megfogta a hálósoba ajtajának kilincsét és egyet fordított rajta.

A hölgy lépett be, de — e szemekben semmi nyoma nem volt a véteknek; nem, az egész térre csak boldogságot, meleget és nyíltságot árasztottak. De midőn Magnhild arczára nézett, megváltozott e szemek kifejezése, úgy hogy Magnhild megzavarodva süté le a magáét.

A hölgy most Magnhild előtt állt. Egyik kezét dereka köré fonta s a másikkal vállára támaszkodott. Magnhild kénytelen volt rá nézni, s fájdalmas mosolylyal találkozott ez arczon. Egyszersmind azonban annyi jóság, annyi szilárdság és meggyőző erő feküdt e mosolyban, hogy ellenállhatatlanul vonzatni érezte magát általa.

Majd azután érzé, hogy e nő megcsókolta, előbb csöndesen, mintha csak úgy lehelt volna rá, ez alatt az atmosphaerának amaz ismeretlen illata, mely minden lényt kísér, körülárasztá s a selyemruha suhogott, mintha valaki suttogott volna, — azután pedig szenvedélyesen hullámzó kebellet, melyet az övéhez nyomott, és mély lélekvétellel,

mintha valami véghetetlen gondtól szabadult volna meg.

Ismét minden csöndes lön. Azután a hölgy azt sugta neki: »Most gyere.«

Előre lépett, s megfogá Magnhiid kezét, hogy vezesse. Hiszen Magnhild gyermek volt, a mi a tapasztalást illeti.

Ellentétes érzelmekkel telt szívvvel állt azután nem sokára a csinos alacsony házban, hol a fiatal nő lakott. Mindenütt nyitott bőröndök feküdtek itt, s két szoba csaknem egészen a kirakott garderobbal volt tele.

A hölgy valamit keresett egy bőröndben, s aztán egy fehér csipkekendővel tért vissza.

— Ez jobban fog önnek állni, mint az, a melyet most visel, mondá, hisz az egyáltalában nem áll sehogy sem. Azzal leoldá Magnhild kendőjét s amazt tevé nyakára csinos csokorba kötvén a sarkát.

Magnhild azonnal belátta, hogy a fehér kendő csinosan válik ki a veres ruhától.

— De uram fia! hogy viseli ön a haját? Hisz önnek tojásdad arcza van; ahhoz pedig nem ilyen fejdisz való. Oh nem! — és mielőtt Magnhild ellenállhatott volna, amaz már egy székre nyomta le: »Nos próbáljuk meg csak!« s gyorsan hozzáfogott Magnhild haját leoldani.

Magnhild fel akart állni mélyen elpirulva és egyszersmind megijedve; valamit mondott a nélkül, hogy tudta volna mit, — de a másik szilárd hangon azt felelte: »Nem, egyáltalán nem.«

Az idegen hölgy szavaiból, mintha nemcsak gondolatok, hanem karok és ujjak is keltek volna elő: Magnhild haja föloldatott, kiterjesztetett, rendbe hozatott s azután feje hátulján egy csomóba kötött, különben pedig szabadon lebocsáttatott.

— Nos majd meglátja most, kiáltott az idegen nő s tükröt hozott elő, hogy abban Magnhild magát megnézze.

Mindez azonban oly mértékben emelte Magnhild zavarát, hogy jóformán nem is tudta, hogy magát látja, midőn a tükröt eléje tartották. Előtte az előkelő hölgy s az abból kiáramló illatár, térdén a a gyermek, ki komoly szemével fölnézett rá s azután a gyermek hangja, mely azt mondá: »Nos szép vagy...« és aztán az átelleni ablakon fent az idegen, ki benézett rá és mosolygott — — mindez erőt vett rajta; fölkel, hogy elfusson; de a hölgy átölelte karjaival és bevonta a szobába.

— Ne legyen olyan félős! Tudom, mi jó barátok fogunk lenni. És ez odaadásban annyi szívjóság feküdt, hogy Magnhild soha azelőtt olyant nem érzett.

— Hozza el gyorsan kalapját és aztán menjünk!

Magnhild tette, a mit parancsoltak neki, alig érezte azonban magát egyedül, midőn rendkívüli szorongás, valami a szívet agyonszorító aggodás fogta el, tulajdonképen nem utálatosan viselte-e magát ez az idegen asszony? nem volt e tolakodó? — igen, még jósága is tettetésnek tünt fel előtte most, mivel-hogy oly tuláradó volt; az igazi jóság mérsékeltebb

szokott lenni. Nem tudott helyes szót találni arra, ami most kizozta.

— Nos, hát nem jön? Az idegen hölgy valóság-
gal besugárzott az ablakon, a mint ott állt, feltürt
széles kalapban, lengő tollakkal. Egy fejmozdulattal
hátra veté fürteit s felhuzá keztyüjét.

— No nézd el, folytatá tovább, ott van az a
kalap, az önnek épen nem áll rosszul! De most már
jőjjön! s Magnhild kénytelen volt a hívásnak enged-
ni. A kis leány azonnal anyjához simult.

— Szabad veled mennem? — mondá.

Magnhild nem hallotta ezt; észrevette ugyanis,
hogy valaki most a lépcsőn lefelé jön. Hiszen T a n-
d e, így hitták a zeneszerzőt, velök volt menendő.

— Reszket kezed? — mondá a kis leány. Az
asszony gyors tekintettel mérte végig Magnhildot, s
ez érzé, a mint vére nyakán, arcán át homlokáig
emelkedett, most még Tande egy tekintete is hozzá-
járult, ki nem minden zavar nélkül állt a lépcsőn,
mely az utczára vezetett.

— Fölmegyünk az erdőbe? — kérde a kicsiny,
a ki Magnhild kezébe kapaszkodott.

— Igen, — felelt az asszony, és hozzátette:

— Nincs-é itt a ház mögött egyenes ut a me-
zön keresztül!

— De van — felelt Megnhild.

— Jó, tehát menjünk.

Áthaladtak tehát ismét a házon, s a kertea ke-
resztül a hátsó ajtón kimentek a mezőre. Az erdő a
magaslaton feküdt balra a templomtól. A fensik és

az alsóbb hajlatok sűrűn be voltak növe fával. Magnhild és a gyermek elül mentek, a fiatal nő és Tande hátul követték őket.

— Hogy hívnak téged? kérde a kis lány és felnézett Magnhildra.

— Magnhild, felelt ez.

— Ej, ez furcsa; mert engem meg Magdának hívnak; ez is majd ugy hangzik.

Azután megint ezt kérde:

— Láttad már a papát teljes egyenruhájában?

Midőn Magnhild nemmel felelt, a kicsi hozzá tévé:

— Majd ő is nem sokára eljön, igen eljön, és akkor kérni fogom őt, hogy egyenruháját vegye föl.

Még azután sokáig fecsegett s különösen sokat tudott beszélni apjáról, kit a világon mindenek fölött szeretni látszott.

Néha hallotta Magnhild, mit mondott; sok dolog azonban elsiklott füle mellett. A másik kettő, a ki mögöttök jött, oly halkán beszélt egymással, hogy a nagy közelség mellett is Magnhild abból mit sem volt képes kivenni. Csak egyszer, midőn hirtelen körülnézett, vette észre, hogy az ifju hölgy arcza kifejezése aggodalmas, s Tande uré komoly volt.

Megérkeztek az erdőbe.

— Ah! kiáltott fel a hölgy; hisz itt mindjárt találunk egy csodaszép pihenőhelyet! Arcza ugy sugárzott most ismét, mintha soha sem lett volna más, mint a legvidámabb hangulatban.

— Üljünk itt le, mondá, s örömkialtással és vig kaczajjal leült a gyöpre. Tande követé példáját, szintén leült, de óvatosan és bizonyos távolságban. Magnhild és a kis leány a másik oldalon foglalának helyet.

A kicsinek azonban nem volt nyugta; csakhamar fölugrott, mert a mamának virág, fü, moha vagy más egyéb kellett, a mi virágcsokor kötéshez szükséges volt; nyilván nem első ízben volt, hogy a kis leány minden ahoz valót helyébe vitt neki; ismert minden növényt, tudta neveiket, s örömkialtásba tört ki, ha olyas valamit talált, a mit anyja még nem vön észre, de a mit szeretett volna birni, mert ritka volt.

Mindenféle eszme fölmerült most; egynémelyikét, nem mind, Tande ur hozta föl, ki a fűben kényelembe tette magát, s nyugodni akarni látszott. A pillanattól azonban, midőn a legutóbbi napok egy eseménye került szóba, mely egy fiatal asszonyra vonatkozott, ki férjét elhagyta s azután később szeretőjétől elhagyatott, Tande ur buzgóbban kezdett beszélni, s egészen pálczát tört a szerető fölött, a kit Bangné asszony, így hívták az idegen hölgyet, fölmentőnek vélt; mert, ugy mondá, nem jó oly szerelemből cselekedni, a mely többé nem létezik.

— Nos, ha nem létezik, felelt Tande buzgón, ha nem szerelemből is, de kötelességből igen.

— De édes Jézusom, felelt a hölgy, a kötelességtől ők bucsut vettek, és egy virágot tűzött Magda kalapjához.

A további beszélgetésből alkalmoszerűleg ki-

tünt, hogy az asszony Európa legjobb köreivel érintkezésben van; hogy nagy utazásokat tett, s oly nagy vagyon van birtokában, hogy bárhol legyen is, egészen kedve szerint élhet s most itt ült mégis csöndes gondoskodással eltelve Magnhild iránt, Tande iránt és a gyermek iránt; mindenik számára volt egy szerető szava. A legkisebb megjegyzés nem esett nála terméketlen talajra, mindig még valami szebbet fejtett ki abból, épen úgy, mint a hogy most egyes virágokból izléses csokrokat kötött, melyekben minden virág előnyösen kitünt, vagy legalább nem kerülhette el a figyelmet.

Tande hosszas, halvány arcza csodálatos finom mosolyával és lágy hajával, mely mintegy enyelegve érinté képét, lassankint élénkebb lőn. Hiszen e színekben oly gazdag, meleg szivü asszony, ki mellett most ült, szintén egy darabja volt a n n a k a világnak, melyben ő élt és költött. A szabad gyöpmezőt, melyen ültek, nyirfák és tölgyek vették körül; a fenyő még nem birta elnyomni őket, bár itt-ott burjánozva fakadt ki a földből. Addig a virág és fü is megélhet ott, de tovább nem.

VI.

Másnap reggel Magnhild nem a legvidámabb emlékre virradt fel, nem úgy, amint az utolsó hetekben minden nap. Az életben, a hol mozgott, volt valami, a mi nemcsak aggodalmat, de fájdalmat is

okozott neki. És mégis jobb szerette ezt; — mit kellett most ez új napon megélnie?

Sokáig aludt. Midőn a lakó szobába lépett, Bangné asszony a nyitott ablak előtt állott; intett neki és üdvözölte.

Egy hölgykalapot a magasba tartott és azt több ízben megforgatá. Nemsokára aztán Magnhild ismét oly mélyen érzé magát körülfonva nyájasságának, szépségének és élénkségének varázsa által, hogy a miatt csaknem elfeledé iskolai óráját.

A csodálkozás egyhangu felkiáltása fogadta az iskolában, midőn belépett — új hajdiszszel, új kalappal és fehér csipke kendővel veres ruháján! Magnhild maga is némileg zavartnak érzé magát a mellett s most még inkább zavarba jött; de a hamisítatlan tetszés fölött, mely egyhangulag fogadta, csakhamar megvigasztalódott, és midőn az iskolát elhagyta, olyan érzelemmel tette ezt, mint egy hivatalnok, ki magasabb rangfokozatra emelkedett.

Az idő e napon is szép volt; s azért összebeszéltek, hogy délután ismét kirándulás lesz. Délelőtt Tande zongorázott, az ablakok mindenütt kinyitottak. Bangné asszony ott ült az övé mellett és könnyezett. A járókelők észre vették s megbámulták; ő azonban nem ügyelt arra. Tande játékában ma valami indulatos szenvedély volt, mely néha a fájdalommasba csapott át. Magnhild sohasem hallotta őt így játszani; talán ő maga is érezte ezt és valami önkéntelen zavarnak tulajdonithatta; mert hirtelen megszakitá játékát s a verőfényes, ragyogó képeknek

egész sorát kezdé játszani, melyek a természet napfényével s az abban zizegő rovar-rajjal látszott összeolvadni. A harmattól nedves késő őszi nap tekintete valóban oly gazdag volt a fölfedezésekben; az utcza porában, mely száradni kezdett, sziporkázott a napvilág, a rét fölött csillogott a zöld szín, a hol a fü másodszor is kinőtt, s sárga és barna volt, a hol a föld kilátszott. Az erdő színjátéka, sárga, vörös, barna és zöld váltakozott mindenütt; a hatalmas hegység magasabb részeinek kékes árnyalata soha sem volt mélyebb mint most; oly tisztán és erősen világolt a meztelen sziklák szikrázó szürkése mellett, melyek a tengeröblöt körül vették. A zene nyugodtabb lön; ismét fájdalmat lehelt, de inkább csak visszhangkép, vagy feloldott cseppekben, melyek az új hangulat napvilágába lehullottak.

Bagné asszony karjára hajtotta fejét; Magnhild észrevette, hogy vállai a megindulástól vonaglottak. Ő maga a szoba mélyébe vonult vissza; az idegen nő néző állása nem látszott neki épen illendőnek.

Délután a kiránduláson ismét Magnhild nyitá meg a menetet a gyermekkel; a másik kettő bizonyos távolságban suttogva követé őket. Összebeszéltek, hogy egy helyen, magasán fent a hegyen ismét összehatalákoznak; Magnhild észrevette, hogy Bagné asszony ismét sirt. Tande hallgatag volt, arcának kifejezése azonban még átszellemültebb, mint egyébkor.

A beszélgetés ezuttal a norvég hegység természetétől vette kiindulási pontját; a magas sziklák,

melyek mindenütt megszoríták a tekintetet, nyomasztólag hatottak az elmére. Beszélgettek aztán az egyéb korlátokról, melyek a nép szellemi életét összeszorították, régi hagyományokról, rossz szokásokról s mindennek előtt azon szellemtelen, szokásszerű keresztyéniségről, álszenteskedésről, mely a szívet érintetlenül hagyja, sőt elrontja; — mindezek tréfás menetben vonultak el előttök; ellenben azt vélték, hogy mindezekkel szemben a szerelemnek a végtelenségig igaza van...

— De nézzétek csak, kaczagott fel egyszerre az asszony, most megint ott ül valóban és mutató ujját ajkai közé dugja! Magnhild megijedt és mélyen elpirult, mi a derültséget csak növelte.

Egy idő múlva Magnhild megengedte, hogy Magda virágot és füvet fonjon hajába. A mellett hal-kan valami kisebb gyakorlatnak való darabot énekelt, a mint a prédikátor házában megszokta. Szabálytalan éneke ez alkalommal magasabb szárnyalást vőn, mint rendesen, a mennyiben gondolatai úgy megtölték azt, mint a hogy a szél megtölti a vitorlát. Önkénytelenül hangosabban énekelt, minél fölebb mentek a hegyen, míg végre Magda felkiáltott:

— Ott jön a mama! Magnhild természetesen megállt, s most Bangné asszony és Tande ur ismét visszatértek hozzájuk.

— De kedves gyermek, hát te énekelsz, kiáltott fel az első. (Bangné javaslatára e naptól kezdve nek kellett egymást szólitaniok, mit Bang-

né alkalmazott is, de Magnhild nem bírta e szót ajkain kiejteni.)

— Rég nem hallottam oly magas és tiszta sopránt, mondá Tande ur, ki néhány lépéssel hátrább jött, s most arcza égett a fáradság miatt, mivel a séta, melyet tett, valamivel hosszabb vala a szokottnál.

Magnhild felállt, úgy hogy minden virág és fű lehullott róla, s egyszersmind kezével hajába nyult, hogy Magda diszitményeit, annak nagy elégedettségére kirázza onnét. Tande szavai, kinézése sőt áthatóan vizsgáló szemei zavarba hozták, a miért Bangné asszony nagy tapintatot árult el, midőn közējök lépvén azon volt, hogy őt némileg eltakarja.

Nem sokára azután hazafelé indultak. A mint haza érkeztek, magától értetődött, hogy Magnhild velök együtt fölmenjen Tande szobájába, hogy ez ott hangját megvizsgálhassa. Bangné asszony mellette állt és megfogta kezét, Magnhild feltünő biztossággal eltalált minden hangjegyet, s a mellett elénekelte a hangsort, úgy hogy Tande játékát felbe szakítá s bámulva nézett rá. Természetesen Magnhildnak most el kelle beszélnie, hogy mind ezt úgy tanulta.

Lassanként a boldogságnak valóságos érzete fogta el a szivét; mert érezte, hogy kedvelik; azon nem kételkedhetett. S midőn most egy kis kéthangudalt megpróbáltak s Magnhild a soprán hangot a jegyekről el tudta énekelni, mi egy második és harmadik dalnál ismétlődött, a kis kört oly élénk öröm fogta el, s Magnhild azáltal annyira izgalomba jött,

hogy arcza oly szépséget ölte magára, a minővel azelőtt soha egy pillanatra sem birt.

Bangné asszonynak csinos alt hangja volt, mely kevésbé kiképezve ugyan, de már a természettől rokonszenves volt; nem volt e hang erős sem, de annál inkább illett Magnhildéhoz, mert ha ez utóbbi talán erősebb volt is, Magnhild még eddig sohasem énekelt teljes erejéből és most sem tette azt.

A mint most e dalokat mind nagyobb biztossággal dalolták, Tande kísérete is mind gazdagabb és művészibb lőn; csoda-é, ha az utcán lassanként egész nagy embertömeg gyült össze. Soha sem hallottak azelőtt ilyesmit a helységben.

Azt lehet mondani, hogy e naptól fogva az új képzetek egész raja szállt e falusiak fejébe. Házi köreikben bizonyosan érezték még a zene utóhangjait, s önkénytelenül is igyekeztek finomabbul gondolkozni és beszélni, mint különben.

A gyermekek fejében alakot és színt nyertek az idegen országokról szóló elbeszélések. Este finom eső esett; a magas sziklahegység a völgy két oldalán és a tengeröböl körül ködbe borult csucsokkal vette körül a helységet; a mi pedig a szemlélő előtt ott lent elrejtett és láthatatlan volt, annál magasabban állt képzetében. Az erdő szinei, a csendes öböl felülete, az eső homályos fátyola, az üde sarju a réten — és semmi zavaró hang. Ha kocsijött, az is megállt.

A lent álló tömeg figyelő csendje emelkedett hangulatot keltett a bent levőkben, s midőn végre a fáradság miatt abban kellett hagyniok, Tande azt

mondá, hogy ezután egy órát mindennap arra fordít, hogy Magnhildot tanítsa hangját használni, hogy így később saját erejéből tovább haladhasson, ha ők elutaztak. Különben magától értetődött, hogy addig még sokszor fognak együtt énekelni, a mi segíteni fogja az izlés kiképződését. Bangné asszony hozzátette, hogy Magnhild hangja olyan, »hogy abból lehet valamit csinálni.«

Midőn Magnhild el akart menni, saját hangjegy füzetének egyikét ott feledé, s azért visszatért a lépcsőről, hogy azt elhozza. Tande az ajtó mellett állt, s elmenőben mosolyogva suttogá Magnhildnak?

— Ez szép nap volt, köszönöm önnek!

Magnhild e miatt megbotlott az ajtó küszöbön, a szemérem pirjától előntve csaknem lebukott a lépcsőn, s mindenesetre a legnagyobb zavarban érkezett le. Bangné asszony ott alant várta, hogy »jó éjszaka!« mondjon neki, s most észrevette zavarát. Azért habozott egy kissé s midőn végre a köszöntést kimondá, hideg szórakozott hangon tette azt; alig távozott azonban néhány lépésnyire, midőn Magnhild legnagyobb csodálkozására megfordult, gyorsan visszatért s hevesen keblére szorítá őt.

Nem rég azelőtt Magnhild olyan estét élt át, mely emlékében a legboldogabb volt. De mi volt az a mai naphoz képest.

Ha Tande lépéseit odafent a szobában észrevette, testének minden tagja remegett. Olyankor maga előtt látta nagy szemeit, a mint a játéktól néha föltekintett; balkezén a gyémánt villogó karikákban ragyo-

gott a hangszer billentyűi fölött. A kék eres fehér kéz, az a hosszú haj, mely mindig előre lendült, a finom szürke öltöny s az idegennek egész hallgató lénye — mindez szétfolyva belevegyült a melodiákba és harmoniákba, — és még a mellett mai suttogó köszönete... Bangné asszony szobáiban ez este sötét volt.

Magnhild éjfél előtt nem ment az ágyba s akkor sem, hogy aludjék: »ő« odafent szintén nem aludt; ellenkezőleg épen most újból kezdett játszani. Valami fájdalmas, egyszerű dal volt az, kezdetben úgy hangzott, mint egy sopransolo, azután mint egy női kar, az összhangzat oly világos és tiszta volt benne!

A nélkül, hogy a gondolati átmeneteket öntudatra hozta volna, úgy tetszett Magnhildnak, mintha a papház melletti halmon ülne confirmáltatása napján, és átlézne arra a helyre, a hol apja háza állott; kis testvérei bizalmas körben körülötte állottak; gyermekkorának minden emléke fölébredt benne. Tande mindig ugyanazt a dalt játszotta folyton új variációkkal; de Magnhildban azért az mindig ugyanazokat a képeket kelté.

Másnap reggel ezen kérdéssel fogadták az iskolában az azelőtti napra: vonatkozólag vajjon ő is velök énekelt-e? mit énekeltek? ki ez a két idegen? és hogy fognak-e ismét együtt énekelni?

E kérdések nagy örömmel tölték el Magnhildot; egy nagy titok, az ő saját titka, volt ez örömnek központja; hirtelen nem sejtett tetterőt érzett bense-

jében. Ugy mint e napon soha sem sietett még haza; hisz még az nap ismét vele fogott énekelni.

S azt csakugyan meg is tette. Tande leküldé a matróznét, s megüzente attól, hogy tizenkét órakor várja. Magnhild kevéssel azelőtt még egyszer hallotta azt a tegnapi fájdalmas tiszta dalt.

Tande egy szó nélkül fogadta Magnhildot. Egyszerűen köszöntve egyenest a zongorához ment s felé fordítá fejét, mintha kérni akarta volna, hogy lépjen közelebb. Magnhild a skálát énekelte, s a férfi verte neki a mellé az ütenyt és pedig rendesen úgy, hogy nem nézett rá. Így telt az egész óra, mint valami nyugodt üzleti dolog, a miért Magnhild csak köszönetet érzett a zenész iránt.

Tandétól egyenest Bangné asszonyhoz ment át. Az ifju hölgy a szófán ült, vagyis inkább feküdt, ölében egy kinyitott könyvvel; előtte Magda állt, a kivel beszélgetett.

Komoly, sőt szomorú hangulatban látszott lenni; a belépő Magnhildra rátekintett, de folytatá beszélgetését a gyermekkel, mintha még egyedül volnának a szobában. Magnhild erős csalódást érzett s állva maradt a szoba közepén. Bangné asszony most félretolta a gyermeket s ismét ránézett Magnhildra.

— Gyere hát közelebb, mondá fáradtan s valami mozdulatot tett kezével, melyet Magnhild nem értett.

— Ül le a gyalogszékre, azt akartam mondani. — Magnhild helyet foglalt.

— Nemde nála voltál? — A mig ezt mondta, ujjáival Magnehild haját kibontá.

— A fonat nem jól van csinálva.

Azután nem sokára hozzá tevé, miközben enyeltgette vele:

— Te kedves egy gyermek vagy.

Majd fölkelte üléséből, szemébe nézett Magnehildnak, s fejét fölemelte magához.

— Elhatároztam, mondá neki ismét, hogy csinosabbá teszek; csinosabbá mint magam vagyok. Nézz ide, mit vettem ma.

Magnehild mögött az asztalon egy nyári öltönynek való szövet feküdt.

— Ez mind a tied, a te ruhád lesz.

— De, óh istenem, asszonyom . . . .

— Csitt, mit sem akarok hallani, te barátnőm vagy! Én nem vagyok boldog, ha ilyesmit nem tehetek — s ez esetben még azonfelül különös okom is van rá. — S nagy, csodálatos szemei mintegy álomban látszának szétfolygni.

— Ugy, most már jól van! kezdé ismét és gyorsan fölemelkedett. Nos, most pedig ebédeljünk együtt; de először tegyünk egy kis sétát, és délután egy nagy sétát; azután énekeljünk és végre tartsunk egy szép siestát; tudom ő úgy szereti.

De sem a kis, sem a nagy sétából nem lett semmi, mert az eső elkezdett esni. Bangné asszony erre mindjárt neki ült Magnehild új ruháját kiszabni. Az ő szabása után aztán a szomszédban varrták volna meg.

Azután énekeltek együtt, és pedig többet, mint az az előtt való napon. Táviratoztak Bergenbe két hangra való zenedarabokért, melyek néhány nap mulva megérkeztek. Másnap már a legtöbbit pontosan áttanulmányozták. Magnhild mindennap megkapta rendes óráját. Tande ugyanazon üzletszerű hallgatással nyitá meg és zárá be azt mindig, mint az első napon, és Magnhild mindegyre vidámabb lön.

Csodálatos napok voltak ezek! Ének és ismét ének, és mindig együtt voltak legtöbbynire Bangné asszonynál, a hol aztán ebédeltek és vacsoráltak is. Az ifju hölgy egyik nap a legvigabb hangulatban volt, másnap már fejfájás kinozta, a mikor egy fekete-veres-barna kendőt csavart feje köré, mint valami turbánt s a szofán ülve vagy fekve, fáradt álmodozásba merült.

Midőn így egy nap egymás mellett ültek, és Magda az ablaknál állt, ez utóbbi egyszerre fölkiálta :

— Egy ember megy hozzád ; sántit !

Magnhild gyorsan fölkelt és mélyen elpirult.

— Mi az ? kérdé Bangné asszony, ki fogfájásról panaszkodva a szofán feküdt, s suttogva Tandéval beszélgetett.

— Ah! csak a . . . . Magnhild félbeszakítá szavát, fölvevé kalapját és eltávozék. A nyitot ablakon át hallotta még, a mint a gyermek mondá :

— Egy csunya, sánta ember, olyan mint egy . . .

Skarliennek ez évben a tengerparton volt munkája. Egy külföldi hajó feküdt ott zátonyon. Skar-

lie és még néhány bergeni polgár megvették. Sokkal csekélyebb költséggel ki lehetett javítani, mint eleinte gondolták. A társulatnak ennél fogva rendkívül jó vásárja volt. Skarlie magára vállalta a felügyeletet a hajó helyre állítására szükséges asztalos, festő és kárpitos munka fölött. Most azért jött haza, hogy a munkásoknak újabb élelmet szerezzen.

Midőn a házba lépett, csodálkozása nem csekély vala. Minden rendben volt! A szobákat kellemes illat tölté el. Majd megjelent Magnhild — de hisz az egy urú hölgy volt, a ki belépett! Arcza egészen át volt változva! Ki volt nyilván, mint egy virág, s barna röpkedő haja, nyaka és némileg lehajló vállai körül világos fénybe borítá fejét és alakját. A küszöbön kezét az ajtókilincsre téve, megállott.

Skarlie a szögletben levő széles karos székben ült s az izzadtságot törle kopasz fejéről. Midőn első csodálkozása némileg csillapult, csak akkor mondá:

— Jó napot!

Semmi válasz, de a nő most belebb lépe a szobába és becsuká maga mögött az ajtót.

— Hogy ki van itt csipve minden, mondá Skarlie. Talán a lakód . . . ? És szája kicsucsorodott, és szemei kicsinyekké lettek.

Magnhild hidegen néze rá. Skarlie azonban jó lélekkel folytatá:

— Új ruhát is varrt neked?

Magnhild kénytelen volt ezen nevetni. Némi szünet multával végre azt kérdé:

— Hogy folynak most dolgaid?

— No, nem sokára készen leszünk. Bizonyos kényelmesség volt magaviseletében, mint az olyan embernek, a kinek megvan az az öntudata, hogy jó üzletet csinált.

— Meleg van itt, kezdé el ismét. És valóban a hosszú eső után a nap áttört a felhőn, s azzal a hévvel sütött le, melyet szeptember elején néha még ki bír fejteni.

Skarlie kinyujtá lábait, t. i. a görbét a menyire lehetett, s aztán keresztbe tevé a másikon, miközben otromba ökleit a szék karján lelógatá; olyanok voltak azok, mint valami tengeri szörnyeteg uszó talpai.

— Miért nézesz úgy rám? kérdé Magnhildtől, s roppant kómikus figurát vágott arczával. Magnhild elfordult s fürkésző tekintetet vetett az átellenes ablakra.

A szobát azonnal eltölté az a sajátságos vargaszag, mely Skarliet mindenüvé elkísérte. Magnhild ki akarta nyitni az ablakot, de meggondolta magát és megint csak visszalépett.

— Hol van a lakód?

— Ott fent van.

— Hát ott is idegenek laknak?

— Igen, bizonyos Bangné asszony leányával.

— Ah ugy, tehát azokkal szokták barátkozni?

— Igen.

A nyerges felállt, leveté kabátját, mellényét s aztán letévé nyakkendőjét is. Midőn erre pipáját megtömé s rágyujtja, ismét leült s fejét karjára tá-

masztván, roppant füstfellegekkel fuvá tele a szobát. Szeszélyes mosolylyal szemléle aztán házastársát s így szóla :

— Te tehát most uri hölgy akarsz lenni Magnhild?

Magnhild nem felelt.

— No, akkor ugyan csak hozzá kell látnom, hogy én meg lovag legyek, mi?

Magnhild megfordult s mosolyogva nézett rá. A nyergesnek kilátszott a melle, mivel ingét elől szétnyitá; sűrű, sötétvörös szőrrel volt benöve; a mellé oda kell képzelni naptól égett arczát és fehér kopasz fejét.

— Mi a gutát nézesz ugy rám? folytatá most a nyerges; hisz csak tudom tán, hogy nem vagyok olyan takaros legény, mint a lakód.

— Eszel-é valamit? kérdé Magnhild.

— Nem, ettem a gőzhajón.

— De hát iszol? s aztán kiment a konyhába, hogy egy palaczk sört hozzon, s azt egy pohárral együtt az asztalra tévé.

Skarlie kivevé a palaczk dugóját és ivott, s a mellett átnézett az utca másik oldalára.

— Hiszen az átkozott menyecske lehet; az a te Bangné asszonyod?

Magnhild lángpiros lett, mert ő is meglátta most az asszonyt, ki az ablakban állott. Mereven bámult át a félmeztelen Skarliera.

Magnhild most nem birta tovább kiállni a szo-

bában; először a háló szobába sietett, és onnét a kertbe, ott leült egy padra.

Néhány perczig ülhetett ott, midőn először a hálószoza ajtaját, azután a konyha ajtaját hallotta kinyilni s azután mindjárt felnyitá Skarlie a kertajtót is.

— Magnhild, kiálta, igen, a hol van ni!

A kis Magda szőke fürtös feje jött most előtérbe. Körül nézett minden felé, mig végre Magnhildot megpillantotta, s aztán lassan közeledett felé. Skarlie visszatért ismét a házba.

— Azt jöttem megkérdezni, ha nem jössz-e át velünk enni?

— Nem, tisztelem őket és köszönöm, mondd meg, hogy most nem mehetek.

A gyermek csendesen és fürkészőleg nézett rá s aztán azt kérdé:

— Miért nem jöhetsz? e miatt az ember miatt tán?

— Ugy van, felelé Magnhild.

— Kicsoda ő?

Magnhild azt akarta mondani:

— Ő az én . . . . de nem jött keresztül ajkain. A helyett elfordult, hogy megindulását a gyermek észre ne vegye. Egy darabig hallgatva állott a kicsi, végre azt mondá:

— Miért sírsz Magnhild?

Oly életteljesen volt ez mondva, az egész napfényes világra való emlékezés csengett benne, mely most bezáródott — és oly édesen, hogy Magnhild

magához szoritá ama világ kis képmását s feje fölött könyekben tört ki. Csöndesen suttgá aztán:

— Ne kérdezz többé engem te kedves kis Magda; eredj inkább haza; menj itt ezen a kertajtón és mondd meg a mamának, hogy most már többé nem mehetek.

Magda habozva elment s többször körültekintgetett a kertben.

Magnhild abban fáradt most, hogy a könyek minden nyomát eltörölje, s kiment, hogy bevásárlásokat tegyen, mert éléstára meglehetősen üres volt.

Midőn Magnhild haza jött, s a lakszobán átment, Skarlie még mindig ott ült a karszékben; egy kicsit elszunnyadt volt s most ásitott s ismét hozzá fogott pipáját tölteni.

— Mondtad te, hogy van neki férje, annak az asszonynak ott át?

— Igen.

— És ez is házas, a lakód?

— Azt nem tudom.

— Hm! láttam, hogy csókolóztak, mondá Skarlie.

Magnhild először elhalaványodott, azután piros lett.

— Azt én soha sem láttam, mondá végre.

— Elhiszem; nem is gondolták ők most sem, hogy látom őket, felelt Skarlie és meggyujtá pipáját. Magnhild annyira felindultnak érzé magát, hogy képes lett volna férjét megverni.

Azonban erőt vőn magán és a konyhában ke-

rese menedéket. De nem leheté elkerülnie, hogy a szobába ismét vissza ne térjen, s akkor első szava az volt:

— Nem csoda, hogy semmit sem tartózkodnak előtted, hisz te olyan vagy előttök, mint egy függöny.

Abroszszal jött be a konyhából. Most ezt férje nevető arczába dobta; de ez megkapta azt, és csak annál jobban nevetett, végre annyira, hogy szemei könnybe lábadtak, sőt annyira, hogy már abban sem birta hagyni.

Magnhild megint a konyhába menekült és ott állt a konyhaasztal előtt, kezében a vajjal, sajttal és tejjel, melyet beakart vinni, — ott állt és sirt.

Most kinyilott az ajtó és Skarlie kisántikált hozzá.

— Felteritettem az abroszt, mondá még mindig nevető arczczal, mert azt gondoltam, azért hoztad be. Azután fölszedte, a mi a konyhaasztalon állt, egyiket a másik után és behordta a szobába. Jó lélekkel kérdezősködött azután még holmiért, a mit elfeledett, s kapott is feleletet. Némi idő mulva végre Magnhild is erőt vőn magán s tüzre tevé a vizes üstöt a theához.

Fél óra mulva mindketten az asztalnál ültek a kissé korai vacsora mellett. Az átelleni asszonyról egy szó sem esett többé. Skarlie a gőzhajón folytatott munkájáról beszélt, azután hirtelen elhallgatott, mivel Tande játszani kezdé. Skarliennek volt érzéke a zenéhez. Nyugtalan, csaknem haragos játék volt, melyet oda fent megkezdtek; de hogy elüzdött az min-

den rossz kedvet! És egy kis dallal végződött, melyet Magnhild mindig át szokott képzelni szülei házába, testvéreinek szőke fejcskéivel maga körül.

Skarlie szemlátomást gyönyörrel hallgatta a játékot, s midőn vége lett, erős kifejezésekben dicsérte. Magnhild most elbeszélte neki, hogy Tandétól oktatást kapott az énekben, s hogy az azt mondá neki, hogy szép hangja van.

Többet nem beszélhetett el, mert a játék újra kezdődött. Midőn ismét megszűnt, azt mondá Skarlie :

— Hallod-e Magnhild, tudod mit? kérd meg azt az embert, hogy adja meg neked mind azt az oktatást, a mit csak adhat; mert ez valóságos mester — a többivel pedig ne törődjél!

Skarlie kitünő hangulatban volt még akkor is, midőn az ut miatt fáradtan, a nyerges műhely fölött levő szobájába ment, hogy ott lefeküdjék.

Megtöltött egy pipát, s egy angol könyvet és gyertyát vitt magával.

Midőn elment, Magnhild minden ablakot kinyitott, hogy kiszellőztesse a szobát. Azután sokáig járkált fel s alá, mielőtt lefeküdt volna.

Másnap reggel ismét a kertajtón át hátul ment el az iskolába s azon is tért vissza. Az iskolában különben nagy volt az öröm egy hír miatt, melyet Skarlie hozott. Egy nagy rakás kézimunka, melyet ő a városokban eladni ígért, csakugyan szokatlan előnyös áron kelt el. Ezt ugyan ugy mellékesen Magnhildnak is elbeszélte, ki azonban annyira igénybe volt véve saját ügyeitől, hogy azt nem is hallotta.

Alig hogy e dolognak az iskolában vége lett, az ott levő fiatal leányok egyike, — az iskolába ugyanis felnőttek is jártak — csodálkozását fejezte ki Magnhild kinézése fölött; oly különböző volt ez az az előtt való napitól . . . Kérdezték, hogy talán beteg? Az a ruha sem volt rajta, mely oly szépen állt neki; az t. i. mely Bangné asszony ajándéka volt. — Különösen két leány, a felnőtt Mari és a nagyszemű Ellen volt a legszájasabb, ugy az örömben, mint a csodálkozásban. Magnhild egyszerre szerencsétlennek érzé magát köztök, s azért a lehető gyorsan ott hagyta őket.

Midőn hazaért, a matrónné jelenté neki, hogy Tande várja. Most rövid harczot vivott magával — de aztán csak magára vette azt a ruhát, mely a legjobban állott neki. Tande ugy fogadta, mint tegnap, tegnapelőtt és azelőtt, könnyed meghajlással üdvözlé, azután a zongorához ült s megütött egy accordot. Magnhild mindig hálát érzett iránta tartózkodásáért, ekkor azonban különösen szeretett volna iránta valami kis figyelmességet tanusítani, de nem tudott kitalálni semmit.

Midőn a lépcsőn lement, Skarriet és Bangné asszonyt az átellenes ház ajtajában találta beszélgetve. Mindakettő nevetett. Magnhild látatlanul föl-suhant a lakószobába s onnét figyelemmel kísérte őket.

Mind a kettőnek arcza élénk volt, abban hasonlítottak egymáshoz; más hasonlatosságot azonban nem lehetett volna köztök találni; mert sohasem tetszett

ez ember Magnhild előtt oly rutnak, mint most, midőn ama szép asszony mellett állt. A fehér kalap, mely fején volt, azonfelül még homlokát is eltakarta, sőt egész arcza valami összenyomott kifejezést nyert, mert maga a homlok csaknem akkora volt, mint arczának több része mind.

Bangné asszony csupa mozgékonyosság volt; ha fejét fölveté, mintha szikrák szálltak volna szét róla; fürtei röpködtek a szélben, s a mellett folyton váltogatta lábai állását, felső testét előre hajtá, s gondolatait mintegy ellökte magától kezével, vagy legalább úgy tenni látszott élénk mozdulataival.

A gyors és biztos pillantások, melyeket egymással váltottak, azt a benyomást tették, mintha harczban lettek volna egymással, Skarlie nevetett s csak valamely védtelen pontra látszott lesni, a hol sebezessen; az asszony pedig szikrázott a harczy kedvtől. Nem birtak kifogyni a beszédből, nem tudni vajjon azért-e, hogy tetszésöket találták egymásban, vagy a harcz volt az, a mi vonzónak látszott nekik; vagy talán a beszéd tárgya okozta ezt. Ha Tande le nem jön, délelőtt aligha jutottak volna végére a beszédnek. Ez azonban üdvözlé az asszonyt, s Skarlie még mindég nevetve, eléje biczegett az érkezőnek, s aztán amazok bementek Bangné asszony házába, ki még mindég szívéből és hangosan nevetett.

— Ördögös fehér cseléd! — mondá Skarli egészen felizgatva; — ez aztán pokolra tudja juttatni a férfit.

S azután, mig pipáját kiszurkálta, hozzátevé:

— Valóban, ha jó szive nem volna, átkozott egy menyecske lenne. Mindent észre vesz!

Magnhild előtte állott, s úgy látszott, mintha többet várna.

A nyerges aztán néhányszor ránézett, miközben egy bőrzacskóból dohányt szedett elő, hogy pipáját megtömje. Tekintetében az a gondolat feküdt: »Megmondjam, vagy ne mondjam?« Magnhild ismeré e tekintetet és eltávozott. De épen ez elhatározása adta meg a győzelmet a kötekedő vagy ingerkedő hatalomnak.

— Valóban látta, hogy műhelyemben, vagy hálósobámban fent világ volt; már azt gondoltam, megkérdezi tőlem, hogy ott szoktam-e . . . .

Magnhild most sietett ám aztán gyorsan vissza a konyhába.

Délben hirtelen egy kocsi állt meg az ajtó előtt. Skarlienak ki kellett menni a vidékre, hogy a tengerparton levő munkásai számára vágó marhát vegyen.

Midőn elment, Bangné asszony gyors futásban jött át az utcán. — A dolog csakugy folyt tovább, mint az előtt mindig: alighogy nevetve a szobába ért, mind az a rossz gondolat, melyet felőle Magnhild táplált, szégyenkezve osont szerteszét, s ő csendes bűnbánattal adta meg magát a nyájasságnak, melylyel e nő magához vonta, s megcsókolván, fejét hizelegve és simogatva vállához szorítá, a nélkül, hogy a mellett csak egy szót is szólott volna.

És Magnhild?

Minden simitást, minden ölelést és minden csókot úgy érzett, mint valódi rokonszenv kifolyását.

Midőn az asszony végre elereszté, mindketten ellenkező oldalra mentek, Magnhild az ablakhoz lépett, s letörte egy virág hervadt ágát.

Egyszerre az asszony forró lehelletét érzé arczain és nyakán, ki csöndesen suttogá fülébe:

— Oh, te édes, tiszta, kis barátnőm! — Te gyermekkézzel vezetsz egy ragadozó állatot.

Magnhild reszketett e szavakra és a forró lehelletre, mely mintegy bűbájjal árasztá el. Az asszony látta, hogy Magnhild kezén könyvek peregnek le.

— Ne félj, suttogá neki, énekedben varázsgyűrűvel birsz; ha azt megfordítod, elmenekülhetsz. Ne sirj tehát!

És aztán megforditá, megölelé és szívéhez szoritá.

— Ma délután ismét szép idő lesz, folytatá aztán; menjünk ki megint együtt az erdőre, és ha visszatérendünk, játszani és nevetni fogunk együtt ismét. Óh, istenem hiszen már csak oly kevés ideig leszünk itt.

Az utolsó szavak tördöfésként hatottak Magnhild szívébe . . . . . hisz az ősz már a kapu előtt volt, s akkor ismét egyedül kellend maradnia.

VII.

Késő délutánig Tande szobájában voltak és énekeltek, midőn Skarriet haza jönni és lent a szobába lépni hallották. Azonban nem szóltak felőle semmit, hanem folytaták tovább az éneklést; sőt még akkor is folytaták, midőn már gyertyát kelle gyujtani, és pedig nyitott ablakok mellett.

Midőn Magnhild Skarliehoz lejött, látá, hogy ez is kinyitotta az ablakot; ott ült a karos széken a sarokban. Most azonban felállt s becsukta az ablakot. Manghild leereszté a függönyt s gyertyát gyujtott. Mielőtt még ezzel elkészült volna, Skarlie csodálatát kezdé kifejezni az ének és Tande zongorakisérete fölött, melyet épen hallott. Dicsérte Magnhild hangját, de természetesen Bangné asszonyét is; különösen azonban Magnhild szép sopránját.

— Gyönyörű, tiszta hang az, mint magad vagy gyermekem, mondá.

E pillanatban egy gyufát tartott a gyertyalángba s ennek fényétől megvilágítva, csaknem csinosnak tetszett. Okos arcza oly csöndesnek és oly komolynak tünt fel; nem sokára azonban más gondolatok kezdtek abban fölismerhetőkké válni; ugy látszott, mintha belsejében valami változás menne végbe.

— Midőn énekeltek, épen akkor jött meg férje, a mérnökkari kapitány, mondá.

Magnhild csodálkozva nézett rá, azt hitte tréfál. Skarlie azonban hozzá tevé.

— Ott feküdt tul az ablakban, s velem együtt hallgatta. — S aztán felkaczagott.

E váratlan tény annyira felizgatá Magnhildot, hogy csak késő éjjel birt elaludni. Most első ízben volt alkalma erről az oldalról vetni tekintetet e nő viszonyára, s azt gondolta, hogy talán férjét nem szereti. Ah! ha »ők« ketten csakugyan szeretik egymást? — mit, ha most ő maga lenne amannak a helyén? — Érezte, hogy nagyon elpirult; mert rögtön Tande képe állt szeme előtt.

Midőn másnap reggel fölébredt, önkénytelenül vigyázva nézett körül; vajjon kitört-e már a fürgeteg. Gyorsan felöltözött s a lakszobába ment, hol Skarlie már uti készen állt. A bevásárolt dolgok közül sokat, melyeket magával kellett vinnie, elhoztak; s azzal, a mi ott volt, el akart menni, hogy aztán néhány nap múlva ismét vissza jöjjön. Barátságosan vett búcsút Magnhildtól, ki vele ment az uton egy darabig, t. i. az iskoláig.

Alighogy az iskolából hazatért, az átellenes házból egy veres szakállu, szőke haju embert látott kilépni, ki Magdát kézen fogva vezette. Ez bizonyosan Magda atyja volt! A kis leány épen olyan szőke hajú volt; vonásaiban is volt valami annak arczkifejezéséből, de egészben véve vonásai nem hasonlítottak amazéhoz, termete szintén nem, mert a férfié valamivel nehézkesebb természetű volt. Átjöttek az utczán, beléptek Magnhild házába és fölmennek a lépcsőn... Vita csak nem támadhat, ha a gyermek is velök van, gondolá Magnhild.

Fent a szobából Tande lépteit hallá ; valószínűleg öltözködött ; most világosan hallá hangját, a mint a belépőt üdvözölte.

— Ej, jó napot ! Hát t e itt vagy ?

Azután minden csendes lön ; az ajtót kétségkívül becsukták. Magnhild azonban mindamellett is annyira el volt telve figyelemmel, hogy a legkisebb szokatlan hangra ott fen, önkénytelenül figyelnie kel- le ; azonban csak lépéseiket hallá, majd az egyikét, majd mind a kettőét . . . .

Most az ajtó ismét fölnyilott ; Magnhild hallá a két férfi hangját, de az nem volt veszekedés. Le- jöttek az utcára, hol Bangné asszony sugárzó toilet- teben s ajkain vasárnapi hangulat mosolyával jött eléjük. Tande levette előtte kalapját, az asszony nyá- jasan kezet nyujtott neki, azután mind a négyen el- mentek a házajtó előtt a kerten át vezető uton ki az erdőbe, és fel a hegységbe. Először sűrű csapatban és lassan mentek ; valamivel később az apa előre ment a gyermekkel, ki úgy látszott, hogy a vezető szerepét akarja vinni. Tande és a nő némi távolság- ban lassan követék őket igen bizalmas beszélgetésbe merülve. Magnhild sokáig és nagy csodálkozással né- zett utánok.

Magda délután átjött atyjával. Bang ur mo- solygott és bocsánatot kért : a kicsi minden áron azt akarta, hogy barátnőjét meglátogassák, mondá.

Magnhild kérte, foglaljon helyet ; a vendég azonban nem tette meg ezt mindjárt. Az ablakhoz ment, hogy a virágokat megnézzze s oly szakértelem-

mel beszélt azokról, a minőt Magnhild azelőtt soha sem hallott; egyszermind engedelmet kért, hogy küldhessen neki néhány virágot, melyeknek ápolását aztán hosszasan fejtegeté.

— Tulajdonképen a kis Magda lesz az, ki azokat küldi, mondá mosolyogva, miközben Magdához fordult.

Magnhild érzé, hogy a férfi e perczben bizonyos habozással vagy félénkséggel nézi őt. A vendég ezután sorba nézegeté a falon levő képeket, a Köln melletti rajnai hidat, a Niagara vizesést, a washingtoni fehér házat, a pusztai karavánokat és végre »Judithot« Vernet Horacetól. Utóljára néhány idegen s gyakran zord kinézésü, részben idegen viseletü férfi és nő fényképét is megnézé. Azután azt mondá:

— Az ön férje sokat utazhatott. — Tekintete a mellett az arczképekről Judith képére siklott vissza, míg maga gondolkozva álla ott s szakállát simogatá.

— Régen férjnél van kegyed? kérdé aztán, midőn végre leült.

— Innen-onnan három éve lesz; felelt Magnhild és elpirult.

— Vedd rád egyszer egyenruhádat, hogy Magnhild abban lásson, mondá a kis leány, ki apja térde közé furakodva, vagy annak inggombjával játszott, vagy szakállát huzogatta.

Bang ur nevetett, szeme körül egy pár redő, s szája mellett bizonyos vonás világosabban tünt föl, mikor nevetett; mindezek gondra mutattak. Ezután gondolatokba merült, enyelegve simogatá a kis leány

haját, s aztán fejére tevén neki kezét, kebléhez szorítá ; a magát biztosnak érző szívjóság képét mutatá ez ember.

Hirtelen fölébredt álmadozásából, hosszú félnék tekintetet vete Magnhildra, kezével végig simítá szakállát és azt mondá :

— Ez a vidék igen szép.

— Mikor kapja meg Magnhild azokat a virágokat, melyeket neki ígértél ? — szakítá félbe a kis leány.

— Azonnal, a mint a városba visszatérendek, — felelt az apja s ismét megsimítá orcáját.

— A papa várat épít, tevé hozzá a kis lány magyarázólag és nem minden büszkeség nélkül. — A papa otthon is épít, folytatá tovább. Igen a papa mindig épít, s most már otthon torony van a házunkon, és minden szobánk olyan szép lett, csak látnád !

Azután elkezdé a szobákat Magnhild előtt szelében hosszában leírni, mit már azelőtt egyszer megtett. Apja azzal a mosolylyal hallgatá, amit alig lehetett mosolynak nevezni. S hogy e tárgytól elterelje a beszédet, gyorsan azt mondá :

— Ma délelőtt felsétáltunk a hegyekbe, (a kis leány azonnal megmagyarázta hova,) és onnan...

Bizonyosan akart valamit mondani, de egy más gondolat elfojtá az elsőt, s ő újra gondolatokba merült.

Egyszerre Tande játszani kezdett fenn a szobában. Ez újra életet öntött az idegen arczába, nagy

félénk tekintet siklott ki szemeiből. azután feje előre csuklott, s keze ismét simogatni kezdé a kislány haját.

— Rendkívül szépen játszik, mondá és felállt.

Másnap a kapitány elutazott. Azt mondák, hogy majd nemsokára visszajön, hogy a mérnökkari tábornokkal összetalálkozzék, mivel ezzel szemle-
útát kellett tennie. Az ott maradtak élete most ismét visszatért a régi kerékvágásba.

Egy este Magnhild oly feltűnően rendetlen öltönyben jelent meg Bangné asszonynál, hogy ez, mi-
helyst őt észre vette, intett neki s maga fedezé visszavonulását. Magnhild annyira szégyenlé magát, mi-
kép kijelenté, hogy soha sem megy be többé. Bangné asszony azonban elhalmozta őt nevető vigasztalással, és Magnhild annyira megindítva érzé magát e nő ki-
merithetlen jósága és szerető gondoskodása által, hogy a háladatosság valóságos beszédárban tört ki belőle.

Azonban oly valami szokatlan volt Magnhildot magát teljesen kibeszélni hallani, hogy Bangné hirtelen megölelé őt és fülébe suttogá:

— Igen gyermekem, csakugyan elmondhatod, hogy jó vagyok irántad; hiszen te megölsz engemet.

Magnhild gyorsan elszakítá tőle magát, nem szóval kért tőle magyarázatot, sokkal inkább meg volt lepve, hogy sem ezt tegye, hanem szemével, arczával és magatartásával . . . . Az ajtó nyitva volt, a

meglepetésből aztán szégyen lett nála; Tande úgy tőn, mintha semmit sem vett volna észre, s a kis leánynyal lett volna elfoglalva; később Magnhilddal éneke felől kezde beszélgetni, azt mondván, hogy azt semmi áron se akasztja szögre ismét.

Sőt, — mondá — ha ki lehetne vinni, hogy Magnhild a városba költöznék, — s miért ne lehetne ezt könnyen megtenni — ő nem csak oktatást adna neki ezután is, hanem valami jobb segélyt is keresne számára.

Bangné asszony e közben ki-be járkált s rendelkezéseket tőn a vacsorához. A szolgáló a konyhából bejött egy theás tálczával, melyen csészéket stb. hozott és — nem tudni, hogy történt, — elég az hozzá, Bangné épen kettejük előtt meglöké a theás tálczát s az a kísérlete, hogy a lehulló tárgyakat fentartsa vagy elkapja, meghiusult azon körülmény miatt, hogy a másik kettő nem tudott elég gyorsan oda kapni, elég az hozzá, hogy minden a földre esett s a hölgyek ruhái bemocskolódtak. Tande azonnal elővevé zsebkendőjét, hogy Magnhild ruháját megtisztítsa.

— Én irántam kevésbé figyelmes ön, mint Magnhild iránt, mondá Bangé, kinek ruháját a feldölt kanná sokkal inkább bekeverte. Tande rá nézett és ezt mondá:

— Hm, önt jobban is ismerem, mint Magnhildot; mire háborítottatlanul tisztítá tovább ez utóbbinak ruháját.

Bangné asszony arcza hamvas szürke lőn e

szavakra. Azután felkiáltott: »Jani!« és könyekben tört ki. Gyorsan besietett a legközelebbi szobába. Magnhild előtt ez az utóbbi épen oly rejtély volt, mint az első. Igen, hónapok teltek el, midőn egyszer hóban, vízben egyedül vándorolván az országuton, s midőn gondolatai ezer mértföldre jártak Bangné asszonytól és egész föllépésétől, akkor egyszerre hirtelen megállott, s megérté annak értelmét, mit Bangné asszony amaz egy szóban kifejezett.

Tande most felállta, mivel Magnhild visszavonult, hogy segélyét tovább ne vegye igénybe. Hogy ezt meg kell tennie, és — hogy Tande keresztneve »Jani«, ez voll minden, mi e pillanatban Magnhild előtte világos volt.

Tande most fel s alá járt a szobában, a menyire Magnhild láthatta, igen halvány volt; a szobában ugyanis már sötét kezdett lenni. Magnhild azt kérde magától, ha nem kellene-e pártfogónőjét a másik szobába követni, vagy nem volna-e jobb egészen eltávoznia.

A kis Magda a konyhában volt, s Magnhild azt gondolta, legjobb lesz, ha ezt keresi föl. Ott künt segített a kis leánynak néhány cserép korsóból tányérra beföttet rakni. Mig evvel foglalkozott, a melékszobából csöndes, zokogástól félbeszakított beszélgetést hallott. Midőn Magda tányérjával az étterembe ment, Tande már nem volt ott többé. A vacsorával most már mindaddig vártak, mig Magda el nem aludt és Magnhild haza nem ment.

Némi idő mulva hallá, hogy Tande is haza jött.

Másnap délelőtt ismét megtarták az órát, s Tande egészen úgy viselte magát, mint addig mindig. Bangné asszony alkalomszerűleg találkozott az utcán Magnhilddal, kinek éneke ellen sok minden kifogása volt; a nyitott ablak előtt ugyanis hallotta az éneklést; a mellett megigazitott valamit a kalapján, melyről azt állitá, hogy nem jól áll fején.

Nemsokára ismét visszajött Skarlie. Elbeszélte hogy Bergenbe jártakor együtt utazott Bang kapitánnyal.

— Egy utazó a gőzhajón mondá, tudta Bangné asszonynak Tandével való viszonyát s megmondá ezt a kapitánynak.

Magnhildnak az a gyanuja volt, hogy maga Skarlie volt ez az utazó, mert utolsó itthon léte alkalmával úgy a matróné (Tande takaritonője), mint egy pár más ember előtt is, hallotta őt czélzásokat tenni Tandének Bangnéval való viszonyára.

— A kapitány, mondá Skarlie, okos és bölcs volt, azt mondá, hogy ő magát sokkal méltatlanabbnak tartja, hogysen oly szellemes nőtől szeretesség; s azért csak örül, hogy felesége magához valót talált.

Magnhild azt felelte:

— Te oly örvendezőnek látszol, hogy az által még piszkosabbnak tűnsz fel előttem, mint az, a kit te . . . Épen át akart menni Bangnéhoz s azért eltávozott, a nélkül, hogy a mondatot befejezte s férjét csak egy tekintetre méltatta volna.

Megigérte Magdának, hogy elmegy vele egy

előadásra, melyet valami vén svéd ezermester feleségétől, gyermekestől egy a helység melletti mezőn rendezett. Midőn Magnhild a házba lépett, Bangné asszony felöltözve szembe jött vele; ő is el akart menni az előadásra. Ez elhatározás magyarázata nem váratott magára sokáig. Tande ugyanis szintén megjelent, hogy őket elkísérje. Azt a hirt hozta, hogy a tábornok ma megérkezett.

Igy tehát együtt mentek ki a rétre, Magda és Magnhild, Tande és Bangné asszony. Ott már nagy embertömeg volt összegyűlve, a legtöbb azonban kívül a kordlátton, hol t. i. tetszés szerint lehetett fizetni. A kordlátton belül volt egy külön hely, oda ment az egész társaság.

A vén csodamester már helyén volt, hol felesége segédlete mellett rendezgetett egyetmást. Észrevették, hogy a vén ember komikusan hasonlít Skarlie-hoz; kopasz feje volt, tömpe orra s alacsony nyomott testalkata. Arczában a valódi humornak kifejezése látszott.

Magnhild alighogy ezt fölfedezte, azonnal hallá a mint Magda anyjának oda sugta :

— Tudod mit mama, ez az ember ugy hasonlít a Magnhild férjéhez!

Bangné mosolygott.

E pillanatban a vén ember hozzájuk jött. A külön helyek közt volt egy még a többinél is különb, t. i. egy karos pad. A »művész« igen rekedt volt s beszéde, a mennyire ki lehetett venni, sajtóságos vegyüléke volt a svédnek és norvégnek, ugy hogy a kö-

rülötte állók kénytelenek voltak nevetni. A távolabb állókat egy clown hízog udvariassága, melylyel a közönséget üdvözölte, nevelteté meg. A mint a nevetés kitört, Tandé önkénytelenül visszavonult pár lépéssel; Bangné azonban, mintha ez még vonzotta volna, annál inkább előre lépett; Magda és Magnhild követék.

A vén »művész«-nek sokkal fiatalabb felesége volt; egy fekete haju, beesett szemü sovány teremtés, kinek egész lényéből mintha valami szerencsétlenség sugárzott volna ki. A sátorból most egy kis ficzkó ugrált elő, kondor hajjal, élénk szemekkel, s oly aristokratikus vonásokkal arczában és természetben, melyeket a sovány asszonytól alig örökölhetett, még kevésbé az öreg bohóctól. A fiu bajazzónak volt öltözve, azonban egészen másnak látszott; megállott anyja mellett s kérdezett tőle valamit francia nyelven.

Bangné asszony, ki Tandé hiu félelme által lehangoltnak érzé magát, megszólítá a fiut anyanyelvén. A gyermek néhány lépéssel közelebb lépett, csupán azért, hogy a távolból s előkelő göggel lenézhesen rá. Az urhölgy tréfásnak találá s ezt, azért kihuzá erszényét zsebéből s egy nagyobb pénzdarabot adott neki.

— Merci, Madame ! — mondá a gyermek és meghajolt.

— Csókolj kezet, — vezénylé az öreg.

A fiu bizonyos félénk gyorsasággal teljesíté azt,

s aztán visszasietett a sátorba, honnan néhány kutya ugatása hallatszott.

Hátul az ülők mögött hirtelen mozgás támadt a tömegben. Egy asszony, ki egy négy éves forma gyermeket hordott karjain, előbbre akart jutni, azt mondá, nem bir állani s a gyermeket sem tarthatja itéletnapig a karján, le akar ülni, ő is csak van olyan, mint más.

Kitünt azonban, hogy még csak az első padon lehetett helyet találni. Az asszony oda ment a tömeg nagy derűltsége közt; mert az emberek ismerték. A »Masina Márta« volt ez; két évvel azelőtt jött a vidékre egy gyermekkel s egy kisebb és egy nagyobb varrógéppel, melyen szorgalmasan és tevékenyen dolgozva, tartá fenn magát.

Férjét elhagyta, s valami kereskedővel utazgatótt, ki egyebek közt varrógéppel is üzérkedett. Ez azonban ismét őt hagyta el hűtlenül. Márta erre abba a szerencsétlen hibába esett, hogy néha leitta magát s akkor goromba, kiméletlen személy volt. Arcza most épen oly kevésbé volt sima mint haja. Mindamellett is még elég testi erővel látszott rendelkezni, s még volt mit elpazarolnia. Fesztelenül leült Bangné asszony mellé, ki egy kissé távolabb húzódott, mert Mártán nagyon megérzett a bajor sör szaga.

A vén »művész« észrevette Bangné önkénytelen mozdulatát. Szolgálatkészen közeledett azért s rekedt, nyers hangon parancsolta Mártának, hogy keressen magának más helyet.

Márta a sok selyemtől, bársonytól, melynek kö-

zelébe jutott, némileg megfélemllett, úgy hogy csakugyan fölkelte és tovább ment.

Magnhild kénytelen volt akaratlanul is utána nézni és ez alkalommal hirtelen észrevette Skarriet. Márta épen ő mellette állott meg s aztán ismét visszatért és azt mondá:

— Azért mégis oda akarok ülni! Ezt csakugyan meg is cselekedte s maga mellé tévé gyermekét is. A vén művész hirtelen abban hagyta dolgát, mert megharagudott.

— Te átkozott... aztán hirtelen félbeszakítá, mert eszébe jutott, hogy hiszen előkelő társaság előtt áll. Azután így folytatá:

— Fizetni kell ám itt hé! ha itt akarsz ülni!

— Jól van, itt van egy márka, felelt Márta, s át akarta neki nyújtani a pénzt.

— Nagyon helyes, mondá amaz rekedten, de mindamellett is más padra kell ülnöd. Tessék az uraknak ott egy kissé összeszorulni, fordult ezután a legközelebbi padon ülőkhöz.

Megtörtént-e ez vagy nem történt, elég az hozzá, hogy Márta nem mozdult helyéről:

— Az ördögbe is, mondá, nem megyek!

— Hagyják ott ülni, suttogá Bangné asszony.

— Nem, semmi áron, felelt a galánt vén ember.

Itt a nagy uraságok ülnek. Azzal megfogta a gyermeket. Márta azonban eszeveszetteként ugrott fel most:

— Te svéd boszorkánymester, kiálta, békét hagysz annak a gyermeknek rögtön!

A tömeg harsogó nevetéssel fejezte ki tetszését s ettől felbátoritva Márta így folytatá:

— Nagy uraságok? Igen, fene, ő is csak olyan — mint én. A szó, melyet kimondott, leirhatatlan; a mellett szemtelenül és mereven nézett Bangnéra.

A tömeg ismét általános röhögésben tört ki, s aztán mintegy vezényszóra mély csend állott be.

Bangné asszony kevélyen fölemelkedett; körül nézett lovagja után. Távozni akart. Tande csakugyan nem messze állt egy pár idegen közt, kik az ismert zeneszerzőnek bemutattnak óhajtottak.

Az asszony lángoló szeme megtalálta az övét; a férfi azonban idegen tekintettel pillantott rá. Minden szem rá volt irányozva. Tekintetébe azonban senki sem birt behatolni, mintha köszörült aczélgyolyó lett volna. De bármily kitalálhatatlan volt is tekintete, — egyet elég világosan megmondott: »Nagyságos asszonyom, nem ismerem önt!« — és finoman boltozott homloka, és hasonló vonalban lemenő orra, szájának bezárt volta, befelé hajló arczai, sőt a villogó gyémántgombok ingében, öltözékének előkelő volta — mindez azt mondá: »Ne nyulj hozzám!« Szemében pedig fátyol fátyolra halmozódott.

Mindez egyetlen pillanat alatt történt. Bangné Magnhildhoz fordult, mintha tanúul akarta volna fölhívni. De még sem! Mert senki a világon kettejökön kívül nem tudhatta, mily áldozat ment itt most füstbe, s mily nagy szerelmet tapodott lábáva e férfi.

Felé fordult még egyszer oly röviden, hogy

csak mintegy villámlásnak látszott; mily megbotránkozás, mily raja az emlékezéseknek, mily kevélység, mily megvetés volt az, a mit rá dobott! Midőn erre ismét Magnhildhoz fordult, ugy látszott, mintha a lehulló maradékot most már erre öntené ki, és Magnhild..... igen mit tegyen ő most? Arczában egyszerre a legsiralmasabb elhagyatottság tükröződék, s azután valami megható kérelem, mint egy gyermekében. Arczán könyvek peregtek végig, s Magnhild egészen megsemmisülve érzelmeiben, oda nyujtá mind a két kezét a másik asszonyé után.

Ez megragadá azokat s oly erővel szoritá meg, hogy Magnhildnak küzdelembe került föl nem si koltani.

E külső erőfeszítés által a megsértett, ellökött nő ismét feltalálá saját benső lényét, ismét emelkedtnek érze magát, mert e pillanatban mosolygott.

Ime ni! a rét azon részén, melyen a társaság merev kötele ki volt feszítve, és a hova nézőnek nem szabad volt belépni, két tiszt jött, kiket mindenki látott; de ki merte volna megtiltani egy tábornoki csákónak a belépést? És ilyet viselt azon hatalmas alak, ki itt hosszú léptekkel s szélesen lógatott karokkal, mintha hadvezér és hadsereg volna egyszerre, szárnysegédével baloldalán, felvonult.

Bizonyos távolságból már, a legmegtisztelőbb módon üdvözlé kapitányának feleségét, ki eléje sietett a mentőnek; a tábornok aztán karján vezeté vissza helyére, mig maga mellette foglalt ülést. A hadsegéd Magnhild mellé ült, miután Bangné asz-

szony bemutatá őket egymásnak. A tábornok gyakrabban ránézett Magnhildra, és a segéd csupa udvariasság volt. Körülbelől ez volt az egyetlen, mit Magnhild észre vett. Reszketett minden tagjában.

Bangné asszony szellem, vigság és szépségben ragyogott, csak néha-néha ragadta meg Magnhild kezét s ugyanazon kérlelhetetlen erővel szorítá meg azt. Valósággal egyetlen pillanat számára erősíté magát.

A testi fájdalom, melyet Magnhild a mellett érzett, megfelelt a szelleminek. Hallotta a segédet maga mellett és Magda csodálkozó felkiáltásait. Maga is látott néhány golyót a levegőben ragyogni, továbbá, hogy az óriás vén komédiás egy, előbb a nézőktől megmért golyót lapdaként dobált a magasba, s aztán karjára, vállaira vagy mellére ejtette. Ugyane pillanatban azonban Bangnét is hallá a tábornoknak azt mondani, hogy másnap reggel el fog utazni vele; állítólag csak ő rá várakozott, mivel férje nem jöhet.

Magnhild tehát tudta most, hogy mindennek vége, — és már másnap reggel! Egy fölkiáltás, mely főleg a gyermekektől jött, metszé át fájdalmát. A vén komédiás váltakozva mind a két kezével dobálta a levegőbe a nehéz golyót és egy egészen kicsinyet s ezt sokáig bírta folytatni. Magnhildra nézve a kis golyó ő maga volt: és a nagy — ? nem volt lehetséges erre megfelelő képet találni; nem is keresett, hanem minden egy képpé lőn előtte; így a golyóknak folytonos villogása a levegőben azon fagyos tekintet-höz hasonlított, mely az imént megreszketetté.

— Az öreg ember rendkívül erős, mondá a segéd; láttam egyszer egy embert Velenczében, ki egy másik embert vállaira vett, ez ekkor lehajolt és föl-emelt magához egy harmadikat, ki felegyenesedve a másodikra állt fel; még ez nem elég; akkor még egy negyediket is felszedtek magukra, ki fölegyenesedve a harmadikon állt; a legalsó most körülstájt a többivel, míg a legfelső a golyókkal játszott.

— Ha én e pillanatban meghalnék, mondá Bangné asszony a másik oldalon, és a lélek mindent a mi itt van, elfeledne s a csodálatos feladatoknak egész új sorát nyerné . . . . . végtelen kilátásokat, úgy hogy én el lennék ragadtatva, fölfedezéseket tennék egyre-másra, lehetne-e ennél dicsőbb valami?

— Én nem gondolok oly messze, felelt a tábornok szilárd hangja; én fejemet teszem rá, hogy nincs nagyobb boldogság, mint élni és halni kötelességünk teljesítésében, t. i. minden jó szervezetű emberre nézve. A többi közönyös.

Maguhild égő kézzorításban részesült.

— Tapsoljanak uraim, tapsoljanak, mondá a bohócز rekedten, de jó kedvvel. — Nevettek egy kicsit, de senki sem mozdult.

— Miért nem jönnek ki már a kutyák? kérdé Magda, ki hallotta a sátorból jövő ugatást.

A hegység sziklacsucsai köré most felhők kezdének kanyarodni. Egy szélcsapás változást jelzett a levegőben. A tengeröböl feketébb lön a gyorsan emelkedő szellő hatása alatt. A vidék fölött valami

végtelen magas és borzalomkeltő függött. Hideg kezde lenni az idő.

A háttérben levő néptömeg érezni látszék ezt s komor arcot kezde öltetni. Most előjőve a bohóc felesége, kinek a kötélén kell vala tánczolnia. A sovány, hajdani szépségen rövid ujjú, mélyen kivágott ruha volt. Bangné reszketett, a mint rá nézett, panaszkodott, hogy fázik s aztán fölkel. A tábornok és a segéd, valamint Magnhild is követék példáját. Csak Magda maradt ülve esdeklő tekintettel, a kutyákat szerette volna megvárni. De anyjának egy pillantása elég volt neki. Fölkel és nem szólt semmit.

Azon az uton távoztak, a merre a tisztek jöttek; egyikök sem nézett maga köré. Bangné asszony a legderültebb kacajjal nevetett, úgy hogy az egész gyülekezeten bizonyos jó kedv ömlött el. Mindenki utána nézett. A tábornok gyorsan ment, úgy hogy a hölgy könnyed üde járása igen jól tűnhetett föl. A tábornok magas volta a nyulánk női természetnek sajátos bájt kölcsönzött; s a merev katonás tartás és alak az ő hajlékonyságát még inkább kiemelé. Ruháján a színek ellentéte, kalapján a tollak, végre nevetésének benyomása a tömeg közt egyetlen egy emberben keltének olyan hangulatot, minőt a tova vonuló zene szokott előidézni.

Midőn a tisztek Bangné lakása előtt bucsut vőnek, ez nem szóla Magnhildnak semmit; sőt bement a házba, a nélkül, hogy csak rá is nézett volna. Magnhild úgy érzé ezt, mint mély részvétének visszautasítását. Szomoruan ment át saját lakába.

Tande csak későn jött haza ; Magnhild hallá-
őt a szobában föl s le járni, a mint máskor is szokott.
Ezek a könnyü léptek odafönt mindig azt látszának
mondani :

— Ne nyulj hozzám ! — végre egészen üteny-
ben ; a gyémánt gombok villogása, öltönyén az elő-
kelő szabás, arcának mély zárkozottsága, mindez
szakadatlanul üldöze Magnhildot.

A szerelem ösztöne fölajdult e léptek alatt, s
odafordult az eltaszított asszonyhoz. Mit kellett a n-
n a k most szenvednie ?

— Hogy a fájdalom menydörgése és villámlása
közt rám emlékezzék, gondolá Magnhild, ellenkező
volna a természet törvényeivel. — Az első rémületben
az ő védelme alá menekült, mint egy földél alá, de
a legközelebbi pillanatban már el kelle felednie
mindent.

Oda künt a gyepen most lépteket hallott. Ta-
lán Bangnétól hozott valaki üzenetet ? Nem, Skarlie
volt ; hisz ismeré e lépések háromgyedés ütenyét.

Skarlie gyors, fürkésző tekintettel nézett a nőre,
midőn belépett.

— Most már ideje lesz, hogy elutazzam, —
mondá. — Csupa barátságból állt az egész ember,
a mint hozzá fogott holmiait előszedni.

— Kellett-e várnod a kocsira ? — kérdé
Magnhild.

— Nem, hanem a husra, melyet megrendeltem,
de a multkor meg nem kaptam, igen. Csak az elébb-
hozták el.

Magnhild nem szólt többé, és Skarlie készen volt.

— Isten áldjon meg tehát, a mig visszajövök. Kezébe vevé egyétmását s ránézett Magnhildra.

— Skarlie, — mondá most ez — te adtad a Masina Mártának azt az egy márkát!

A nyerges egyet hunyorított szemével s aztán azt kérde:

— Kedves gyermek, de hát mi rossz lett volna abban?

Magnhild elhalaványult.

— Gyakran megvetettelek, mondá végre neki, de soha úgy, mint e pillanatban.

Azzal megfordult s bement a hálósobába, mi közben a závárt ráfordította. Hallá azután, mikor a nyerges elment. Midőn lefeküdt, hallá, hogy oda fent a zongorán egy pár ütemet megütöttek. Tande azonban ismét azonnal abban hagyta; hihetőleg neki magának is fájdalmat és szorongást okoztak a hangok. Magnhild akaratlanul is állva maradt ez ütemeknél, s aztán követé a lépteket, melyeket felőlről hallott.

Tandéra uj leple borult valami kiszámithatatlan horderejü titoknak. Magnhild azelőtt is remegett közelében, most reszketett, ha csak rá gondolt is.

Fent a szobában a léptek megszűntek, s Magnhild gondolatai a kitalálhatatlantól most Skarliehoz fordultak; mert a mi ezt illeté, ott teljes világosságot érzett. Hab, mint gyűlölte őt! És ha most arra gondolt, hogy ez ember tizennégy nap mulva visszajön, s úgy fog tenni, mint ha semmi sem történt volna, —

akkor ökölre szoritá kezét dühében, ... és azután kinyitá ismét, mert mint százszor az előtt, ugy történik majd most is. Elfeledi, mert az az ember mégis csak okos, s engedik őt élni és szitkozódni, a mint neki tetszik.

Élhetetlensége miatt valami mélyen érzett gyász terült képzeletére, mint az éjszaka. Könnyekben tört ki. Egyetlen viszonyt sem volt képes magának megmagyarázni, sem a másokét, sem a magáét; nem érezett erőt, mentő elhatározáshoz nyulni, bármilyen legyen is az.

A léptek most újból megeredtek, még gyorsabban, még könnyebben s Magnhildnál ismét megjelent az a kimagyarázhatatlan, nem kellemetlen remegés, melyet Tande közelében érezni szokott.

Végre sötét lett. Magnhild felállt és a lakszobába ment. Bangné asszonynál még égett a világ, de a redőnyök le voltak eresztve. Magnhildnek is gyertyát kelle gyújtani. Alig hogy ezt elvégezte, lépteket hallott az udvaron, — igen és most az ajtón is kopogtattak. Hallgatózott. Még egyszer kopogtattak. Oda ment az ajtóhoz és kinyitá. Bangné asszony küldötte volt; kéréte Magnhildot, menjen át hozzá. Magnhild eloltá a gyertyát és ment.

Bangné asszony szobájában minden fel volt forgatva. Mindenütt kinyitott, vagy már becsomagolt bőröndök állottak, dobozok, uti tarsolyok, Magda egy kis kosárban aludt. A szolgálón kívül még egy béres asszony is foglalatoskodott a holmi további rendezésével. A szolgáló felállt és azt mondá:

— Az asszony épen most ment hálósobájába aludni. Be fogom önt jelenteni. Magnhild erre mindjárt kopogtatott és belépett.

Bangné asszony csipkével kivarrott hálóköntösben feküdt, fehér ágyfüggönyök mögött. A török kendő most is fején vala; ez ugyanis feloldhatlan öszszeköttetésben volt fejfájásával. Némileg a háttérben egy mécs állott, veres lágy papirosból készült ernyővel, mely ide-oda mozgott. Bangné egyik karjára volt támaszkodva, melynek könyöke a vánkosokba mélyen lemerült.

Fáradtan nyujtá most ki szabad kezét Magnhild felé; lankadt fájdalmas tekintet kíséré e mozdulatot.

Mily szép volt így!

Magnhild egészen az övé volt ismét, s az odaadás érzete oly hatalmas volt benne, hogy ráborult és sirt. A beteg, mintha villanyütés érintette volna ez által, felső testével fölemelkedett, s mind két karjaival átölelve Magnhildot, hevesen szoritá saját meleg, dagadó kebléhez. Olyan volt, mintha a legerősebb szoritással akarta volna magához vonni a megértést és rokonszenvet.

— Köszönöm, suttogá Magnhildhoz lehajolva.

Kétségbeesése remegve tört át minden mozgatható testrészén.

Végre ismét elereszté Magnhildot; ez fölemelkedett, és Bangné asszony visszasülyedt vánkosai közé, mi közben kéré Magnhildot, hozzon egy széket magának és üljön az ágy mellé.

— Itt a falaknak is fülök van, suttogá az ajtóra mutatva.

Magnhild elhozá a széket.

— Nem, ide ülj az ágyra, mondá a nő, és kissé belebb huzódott.

A szék tehát tova került az ágy mellől.

Megragadá Magnhild kezét, s mind két kezével körül foná. Azután szemébe néze, mely még most is könybe volt lábadvá.

Oly jónak, oly igaznak, oly értelmesnek látszott e nő! Magnhild lehajolt és megsókolta. Ajkai fáradtak valának.

— Hivattalak Magnhild, mondá halkán. Valamit akarok veled közleni. — Ne félj azért.

Egy kézszorítás kíséré e szavakat.

— Nem az én történetem, folytatá aztán; röviden el lehet mondani, mert szükségem van arra, hogy egyedül legyek.

Könnyek pörögtek ez utóbbi szavaknál orcáján; érzé ezt és mosolyga.

— Te férjhez mentél, meg nem foghatom, mi-kép történt . . . . . és nem is akarom tudni!

Egész testében remegett és megállt. Némi szünet mulva elforditá fejét. Azután így folytatá.

— Meg ne próbáld . . . . . tovább nem birt menni. Vissza voná mind a két kezét, azután elta-
kará arcját avval, egészen arczra fordult és vánkosai-
ba sirt.

Magnhild látta karjainak és hátának reszkető vonaglását. Most maga fölemelkedék.

— Ostobaság volt tőlem, mondá Magnhildnak, miközben ismét megfordult s szemeit és homlokát valami folyadékkal megdörzsölé, mely csakhamar az egész hálószobát jó illattal tölté be.

— Nem akarok neked tanácsot adni, folytatá Bangné; — és különben is — mi szükséged volna rá — — ülj le ismét.

Magnhild szót fogadott. Bangné félretevé az üvegsét és megragadá Magnhild kezét ismét mind a két kezével. Simogatá s kecségteté a kezét, s aztán hosszú, fürkésző tekintettel néze Manghildra.

— Tudod-e, hogy te is oka vagy annak, a mi ma történt?

Magnhild biborszínre vált, mintha valami nagy tűz előtt állana; fel akart kelni, de az ifju hölgy szorosán tartá.

— Csendesen, gyermekem! Én megéreztem azt az ő gondolatán, mikor együtt voltunk. Te tiszta vagy és nemes, és én!...

Behunyta szemét és csendesen feküdt, mint egy halott. Egy lélekzetvétele nem hallatszott, míg végre hosszú, hosszú fohász tört ki kebléből s azután egy tekintetet vetett fölfelé, melynek alig lehetett végét várni. Magnhild hallá saját szive dobogását. Nem mert mozdulni s azon volt, hogy a lehető csendesen vegyen lélekzetet; érzé, hogy minden porusából izzadátság tör elő.

— Igen, igen Magnhild, most már te vigyázz magadra.

Magnhild fölkelte. Bangné ő felé fordítá fejét.

— Ne légy kevély! mondá. Mondd meg nekem, van-e olyan helyed, a hová menekülhetsz?

Magnhild nem hallá, mit mondott a másik.

Bangné nyugodtan ismétlé kérdését:

— Van-e olyan helyed, a hová menekülhetsz?

Felelj!

Magnhild alig volt képes gondolatait összeszedni; de azért igennel felelt, — csupán e nő iránti megszokott engedelmességből. Nem gondolt arra, hogy valami más helyre kellend mennie, hanem csak arra, hogy ott, a hol volt, tovább nem maradhat. Nem, távoznia kellett — rögtön!

De mi előtt meggátolhatta volna, Bangné, ki az egész idő alatt figyelmesen szemlélte, azt mondá neki:

— Valamit akarok neked mondani, a mit nem tudsz: Te szereted őt!

Magnhild szilárd tekintettel villámgyorsan egyenest a szemébe nézett neki. Rövid harcz támadt, melyben e nő szeme mintegy rá lehelni látszott az övére. Magnhild zavarba jött, elpirult és fejét kezére hajtá. Bangné felkelt ágyában s karon ragadá. Még megtartá az uralmat maga fölött, keble hullámozott, — s Magnhild, mintha támaszpontot keresne, ingadozóba jött, és végre azon oldalra hajlott, a hol barátnője kezének szorítását érzé. Önfelédten veté magát ennek keblére és heves zokogásban tört ki.

VIII.

Tande másnap reggel még nem kelt föl, midőn takarítónője, a matrónné, egy levelet hozott neki. Diszes, régi divata, kissé sárgult fényes papirosból készült boritékba volt a levél zárva. A czim nyilván gyakorlatlan női kéztől eredt; apró, fínom betűk voltak, s a melyik a sor alá ment, egy kicsiny, felesleges farka volt, mely azonban, mintha félt volna egészen kerek lenni.

— Kitől jöhet ez a levél, gondolá; kinyitá s Magnhild aláírását látta. Némileg fölmelegedve, gyorsan olvasni kezdé:

»T a n d e H. urnak. Igen köszönöm önnek azt a jóságát, melyet irántam oly elnézéssel tanusított. Férjem azt mondá, hogy ön ne fizessen lakbért. El kell utaznom, anélkül, hogy ezt önnek megmondhatnám. Még egyszer fogadja őszinte köszönetemet.

M a g n h i l d.«

Valami ötször elolvasta a levelet, azután végig tanulmányozott minden szót, minden betűt. Érezte, hogy e levélnek legalább tíz impuruma és tíz megsemmisített másolata volt; a Magnhild név szilárdabb vonásokkal volt írva, mint a többi, a levélírónak ebben már gyakorlatának kellett lenni.

De ilyes apró fölfedezésekkel nem hallgattatható el azt a vádat, melyet e levél ellene emelt! Eléjté a papírt és sokáig mozdulatlanul feküdt.

Némi szünet után jobb kezével az ágydeszkán dobolni kezdé; valami dallamnak a discantját verte

ki; ha ezt a zongorán megüti, úgy hogy Magnhild meghallhassa, ő bizonyára megismerte volna e dalmot.

Hirtelen kiugrott az ágyból s lakószobájába sietett. A függöny mögött állva, óvatosan átnézett az átellenes házra. És csakugyan! ott minden ablak ki volt nyitva; két vén asszony takarítá a szobákat; a ház üres volt.

Tande fel s le járt-kelt a szobában, borzongott. Addig folytatóta ezt, míg végre fájni kezdett. Csak akkor jutott eszébe, hogy még fel is kell öltöznie; erre rendesen egy óra kellett neki, miközben néha-néha a zongorához szokott ülni. Ma két óráig tartott az öltözés, a nélkül, hogy a zongoránál csak egyszer is lett volna.

Délelőtt hosszú sétára ment; de nem keresé föl azon helyeket, a hol az előtt időzni szoktak. Az átéltek már e fordulónál úgy kezdtek előtte rendezkedni, hogy a maga hibája kisebbedett. Másnap már csaknem ártatlannak érzé magát. Harmadik nap este felé ismét fölébredt benne a lelkiismeret. Az erre következő reggel azonban már azzal kelt föl, hogy mosolygott az egész történet fölött.

Az első nap kétszer hozzá fogott, Magnhildnak levelet írni, de mind a két izben széttépé, a mit irt. A negyedik nap a helyett egy zenei motívumot talált föl. Dus, változatosan hangszerelt darab lehetett belőle, tele pompás nyugtalansággal. Néhány ütemét amaz egyszerű, finom melódiának, melyben Magnhild gyermekkorának képe volt ábrázolva, szintén fel le-

hetett benne használni s a két motivumot küzdelembe lehetett egymással helyezni. Minthogy azonban nem akart neki sikerülni a kettőt egymással összeegyeztetni, belátta, hogy semmire sem mehet az egészszszel. Még egy hétig ott maradt a helységben, azután ő is felszedelőzködött. A zongorát ott hagyta, a kulcsot sem huzta ki belőle. Elutazott Németországba.

IX.

Öt évvel később egy tavaszi vasárnap délután néhány fiatal leányka ment fölfelé a falu egyetlen utcáján, karon fogva mentek, időről időre újabbak csatlakoztak hozzájuk, mert a leányok utközben egy háromhangú dalt énekeltek.

A nyerges háza előtt, a hol különben már sem czimer, sem bolt nem volt, lassabban mentek, mintha az lett volna a kívánságuk, hogy az éneket odabent jobban meghallják. Talán azt a várakozást táplálták, hogy valamelyik alacsony ablakban egy arcot fognak meglátni, midőn azonban mi sem mutatkozott, tovább vonultak.

Midőn a legutolsó is elment, a szoba szögletében levő nagy székből egy nő emelkedett föl. Csak félig volt felöltözve, lábain szétgázolt reggeli czipőt viselt s haja rendezetlen volt. Mivel tudta, hogy az átellenes házban senki sem lakik, és mivel az utcán többé szintén nem látott senkit, oda mert csuszni az ablakhoz, miközben fejét karjára hajtá, mig ezt az

ablak deszkára támasztá; így gondolotaiba merült. Azon harmóniákra figyelt, melyek időről időre hozzá eljutottak.

Ez a chorus emlékezés volt arra, hogy Magnhild egykor szerette az éneket, s azt remélte, hogy abban hivatását fogja föl találni. Mert az a ki itt állt, ő volt maga; igen ő, ki a vasárnap daczára, vagy tán épen azért, mert vasárnap volt, nem tartá méltónak a fáradságra, hogy egészen felöltözzék. Este hat óra volt akkor. Gondolataiból egy az ellenkező oldalról hallatszó kocsizörgés verte föl.

A gőzhajó tehát megérkezett. Annyira hozzá volt szokva e kis kikötő egyhanguságának ez egyetlen félbeszakítójához, hogy elfeledé, mikép nincs felöltözve: meg akarta nézni, kik az érkezők.

Két uri asszony volt; az egyik kis gyermeket hordott karján, s kezében napernyő volt; a másik egy lebegő fátyollal tünteté ki magát, élénk szemei és egy kissé gömbölyded arcza volt; skót uri ruhát viselt. A mint a kocsi a ház előtt elhaladt, meghajtá magát a hölgy Magnhild felé; utazástól barnult arcza sugárzott, azután ismét megfordult, s keztyüs kezével még egyszer intett felé.

Ki az isten csodája lehet ez? Magnhild a meglepetés miatt, mely nála mindig azonnal szégyenlőssé szokott válni, a szoba mélyébe vonult vissza.

De ki lehet ez az uri asszony? Bensejében valami ismerős emlék mozdult meg, mely azonban tudattá nem emelkedhetett benne . . . A hölgy egyszerre csak gyors futásban vissza jött az utcán. Repkedő

ruhája olyan volt, mint egy vitorla; most felszökelt a lépcsőn, s megállt a felnyitott ajtóban; mind a kettő rá nézett egymásra. Az előkelő hölgy ama tájék leglaposabb norvég dialectusában mondá Magnhildnak:

— Nem ismeresz?

— Rönnaug!

— Igen bizony, — és megölelték egymást.

— My dear! Csak azért jöttem ide — — I will neked mondani, hogy all those years igen gyakran gondoltam e pillanatra. My dear Magnhild!

Rönnaug három nyelv keverékét beszélte: az angolt, továbbá azon vidéknek tájnyelvét és valamit az ország általános nyelvéből.

— I have spoken norvégul a couple of months only és most már nem tudok jól beszélni.

Vonásai ki voltak fejlődve, szemei meg melegebben lángoltak, mint egykor, ajkai duzzadók valának most is, de határozott alakot vőnek föl, hogy a szeszélyes ötleteket, jóságot, vagy a szilárd akaratot gazdag változatban kifejezzék. Testalkata még teltebb lőn, de fesztelen mozdulatai és előkelő uti ruhája elfeledteték azt. Széles kezeinek, melyek e bélyeget még munkás korából hordák magukon, mindketteje oly forrón szorult Magnhild keze köré, hogy azután mindjárt teljes barátságban egymás mellett ültek, míg Rönnaug röpkedő gyorsasággal beszélte el élete legutóbbi 4—5 évének sajátságos történetét. Irni nem akart, mert majd nem adtak volna neki hitelt. Igéretéhez képest ugyan mindjárt Amerikába meg-

érkezte után irhatott volna ; hogy ezt még sem tette, azon egyszerü okból történt, mivel már a tengeri uton a harmadik helyről az elsőre avancirozott, és épen annak, a mi ezt eszközölte, tulajdonítottak volna szülőföldjén rossz értelmet.

Midőn Liverpoolból elindultak, ő elül, a hajó párkányán foglalt helyet. Egy ember jött oda hozzá, s rossz norvég nyelven azt mondá neki, ismeri ; mert épen a mint most ott ül vala, úgy ült azelőtt egy hónappal karriolejának hátuljában. Rönnaug szintén emlékezett rá. Beszélgettek aztán egymással nemcsak e napon, hanem alkalmilag később is. Az idegen férfi egyszer egy hölgy kíséretében jött hozzá, és megkérde Rönnaugtól, hogy nem akar é velük az első helyre átmenni. — Ott, közte és a hölgy közt az ur segélyével angol beszélgetés fejlett ki. Ez mindenféle tréfára adott okot, miáltal mások is odavonzattak s körülöttük gyülekeztek.

Elég az hozzá, a vége az lön, hogy Rönnaugnak az első helyen kelle maradnia. Voltaképen nem is tudhatta, kinél van ő ott. Fürdőt vett és uj ruhát kapott tetőtől fogva talpig, melyre mindenik hölgy adózott valamivel, s azóta mint valami vendég úgy élt köztük ; a hölgyek versenyeztek, hogy iránta szivességet tanusítsanak.

Midőn partra szállottak, magától értetődő volt, hogy neki az uri hölgygyel kellett mennie ; nagynénje volt ez annak a férfirak, ki legelőször megszólítá s a mint később megtudta, érte a hajón is minden költséget fizetett ; az utazás bevégeztével pedig a legbö-

kezübben nemcsak elhelyeztetéséről gondoskodott, hanem többszörös oktatásban is részesíttette. Később hosszú utazást tettek egymással, melyet, magától értetődik, mindig a pártfogó fizetett. Két év óta már neje volt neki, s egy éves gyermekét ide hozta el magával, és Magnhildnak látnia kelle e gyermeket — nem holnap, nem is majd azután, hanem most mindjárt.

Magnhild nem volt felöltözve, ezt tehát most hamar el kellett végezni; Rönnaug segíteni akart neki — és Magnhild vonakodása daczára már mindketten a hálószobában voltak.

Midőn Magnhild a legjavában öltözködék, Rönnaug körül járkált a szobában; a mellett csak azt az egy kérdést intézte Magnhildhoz; t. i, hogy van az, hogy Magnhild a napnak ily késő órájában sem öltözött fel; egy nyujtott ah! volt a felelet, melyet Magnhildtól kapott.

Rönnaug egy dalt kezdett trillázni, miközben a lakószobában fel s le járkált, nemsokára azután szavak vegyültek a trillázásba; angol szavak voltak, de egyet tisztán ki birt venni Magnhild: »disappointed.« Magnhild tudott angolul, Skarlie a mult évben oktatást adott neki e nyelvben, úgy hogy már képes volt neki az amerikai hetilapból felolvasni, mely lapot a nyergesnek, mióta a helységben letelepedett, valódi életszükségletté lőn tartani. Tudta tehát, hogy »disappointed« annyit tesz, hogy »csalatkozott.«

Hangulatunkban néha gyökeres változás megy végbe, ha a nap, mely az egész tért betölté, egyszerre

eltűnik, ha a levegő szürkévé lesz, ha kívül és belül hidegnek tűnik föl a hőmérsék.

Épen így valami leirhatatlan félelem lepte meg Magnhildot akaratlan, és — csakugyan, midőn Rønnaug a legközelebbi alkalommal dúdolván az ajtó előtt elhaladt, s a falon levő képeket szemlélte, rövid oldalszópillantást vetett a másik szobában levő Magnhildra; a tekintet nem volt épen barátságos, de Magnhild mégis úgy érzé magát tőle, mintha lövés érte volna.

Mi az isten csodája történhetett; vagy helyesebben: mi az, a mit a másik fölfedezhetett? Lehetetlen volt neki ezt fölfogni. Midőn öltözésével elkészült és a szobába belépett, mindenfelé vizsgálódott a szobában. De hiába keresett olyan tárgyat, mely elárulhatott volna valamit, a mit tán ő maga is jobban szeretett volna eltitkolni, vagy a mely olyasmint beszélhetett volna el, mi kellemetlen érzéseket ébreszthetett. Mi volt ez tehát! Rønnaug arcza egészen elváltozott — szent isten, mit jelent mindez!

Mindaketten elhagyták ezután a házat, de hallgatva. Még az utcán is, a hol oly sok ismeretes dolognak fel kelle ébresztenie emlékezetet, még ott is csak hallgatni tudott az, a ki az imént három nyelven beszélt.

Nem sokára ezután elértek egy karriole, melyben egy ur szenvedélyesen beszélt egy vele szemközt jött fiatal emberrel, a kit megállított. Mindkettő üdvözlé Magnhildot, az idősebb közönnyel, az ifjabb látható diadallal pelyhekkal fődött arczán és szikrázó

szemeiben — és csak most ébredt föl ismét Rönnaug. Daczára annak, hogy már majduem 5 éve volt annak, mióta az ismeretlen férfit, ki neki Magnhild »rendel-
tetéséről« beszélt, és a ki őt oly viszonyok közt látta, melyeket most szégyenelt, mint leány- kocsis szállí-
totta — mégis ismét felismerte azt. Gyorsan megra-
gadta most Magnhild kezét.

— Do you know him, what is his name? Does he live here? Sietségében elfeledett anyanyelvén be-
szélni. Magnhild csupán az utolsó kérdésre felelt.

— Igen, itt él, a mult tél óta.

— Hogy hívják?

— Grong.

— Beszéltél te vele?

— Fiával többet; az volt az, a ki mellette állt.

Rönnaug most utána nézett Grongnak, ki e pillanatban gyorsan, ugyszólván haragosan hajtott el mellettök.

Elérkeztek most a jobb kéz felől fekvő hotelbe megkérdeztek egy szolgálót, nem tért-e be e házba egy uri nő egy gyermekkel. A felső emeletre utasíták őket. Ott állt a hölgy, ki Rönnaugot kísérte.

Rönnaug angolul kérdé tőle, hogy hol a gyer-
mek, miközben miss Rolandot és Mrs. Skarriet bemu-
tatá egymásnak, mire mindahárman a mellékszobában alvó gyermekhez mentek.

— Ah, kaptunk tehát bölcsőt! kiáltott Rön-
aug angolul, és térdre veté magát a bölcső mellett. Manghild elől a szobában nem nagyon közel a böl-
csőhöz maradt állva. A gyermek, a mennyire láthatta

csinos volt. Rönnaug lehajolt a gyermekre, a nélkül hogy felnézett, vagy valamit szólott volna. De Magnhild látta, hogy a finom paplanra, mely a bölcsőn feküdt, nagy könyvek peregtek le. Kinos csend állott be.

Rönnaug ismét fölkelte és egy oldaltekintetet vetvén Magnhildra, végre elhaladt mellette az első szobába, hova Magnhildnak is követnie kellett. Rönnaugot az ablaknál állva találta. E pillanatban a ház előtt egy kocsi állott meg; Magnhild látta, hogy három ember huzta volt oda. Csinos, új utazó kocsi volt, a legszebb, melyet valaha látott.

— Kié ez? kérdé.

— Az enyém, felelt Rönnaug.

Betty Roland most bejött és kérdezett valamit; Rönnaug kiment vele. Midőn erre ismét visszajött, egyenest Magnhildnak tartott, ki még mindig az ablaknál állt és a kocsit nézte. Rönnaug egyik karját nyaka köré fonta:

— Eljössz velem e kocsiban az országba, Magnhild?

Magnhild már az érintésnél megrémült, érezte, hogy Rönnaug szeme rajta nyugszik, lehelete karját érinté; a kar, mint egy vas rud szoritá körül, bár nem nyomta. A népdialectusban folytatá azután Rönnaug:

— Eljössz velem az országba ebben a kocsiban Magnhild? Rönnaug szava reszketett.

— Igen, suttogá Magnhild.

Rönnaug most elbocsátá, a másik ablakhoz ment, és többé nem nézett maga körül.

— Amerikai ez a kocsi?

— Londoni.

— Mit adtál érte?

— Charles bough it.

— Férjed veled van?

— Yes — igen. És hozzátevő:

— Not here; Constantinopel; delivery of guns — september we are to meet Liverpool. Magnhild nagy szemmel nézett rá, mit akart ezzel mondani?

Magnhild menni akart. Rönnaug lekisérő a lépcsőn; mind a ketten lementek a kocsihoz, melyet több ember állt körül, kik most némileg visszavonultak.

Rönnaug most némely kényelmességeket mutatott meg neki a kocsiban és bele dugván abba fejét, azt mondá:

— Szobád ott fenn — are they to be let?

— Nem, ilyesmi nagyon soká eltart.

Rönnaug most gyorsan azt mondá:

— Jó éjszakát, és felszökölt ismét a lépcsőn.

Magnhild alig ment néhány lépést, midőn érzé, hogy Rönnaugot fel kellett volna hívnia, hogy nála lakjon. Vissza térjen most ismét? Ah — nem.

Ez éjszaka azokhoz tartozott, melyeken Magnhild szemét kerülte az álom. Rönnaug megijeszté őt. És ez az utazás? Soha, de soha nem fog arra ráállani.

X.

Midőn Magnhild másnap reggel ugy 10 óra után hálósobájából kijött, Rönnaug volt az első, a kivel találkozott. A rakodó helyről jött a viz mellől s épen Magnhildot akarta meglátogatni. De nem — nem őt, hanem az ifju káplánt, ki Magnhildnál az aze'őtti műhelyben bérben lakott; Rönnaug a pappal? Még 11 órakor is ott volt és midőn a prédikátortól, egy fiatal, félénk férfitól kísértetve végre kijött, csak a fejét dugta be Magnhildhoz, köszönté s aztán ismét eltűnt a pappal.

Magnhild még több más dolgot is látott, melyek fölött csodálkozhatott, mert később még aznap Rönnaugot Gronggal látta menni. Ez boszantá, a nélkül hogy voltaképen tudta volna: miért.

Másnap ismét eljött hozzá Rönnaug, de csak mintegy véletlenül; beszéltek valamit a helységben levő borzasztó emberekről, kiket föl talál ni Rönnaugot nagyon mulattatá; ellenben az utazásról egy hanggal sem történt többé említés. Több nap elmúlt, a nélkül hogy arról szó lett volna; talán ő maga is letett az egész dologról.

Magnhild azonban egyszerre csak másoktól hallá ez utazást emlegettetni; először takaritonője, a matróné volt az, a kitől hallá; azután az az asszony, a kitől halat szokott venni, és végre többé senkivel össze nem jöhetett, hogy az utazásról ne kellett legyen hallania. Mihez fogjon most? El volt határozva, hogy semmi áron sem fog Rönnauggal utazni.

Rönnaug elbeszélte, hogy Grong őt a norvég nyelvben oktatja; a paptól is vesz oktatást e nyelvből, mivel nem akar vele egy embert nagyon megkínózni; most már fogalmazványokat is ír, mondá és nevetett.

Hasonló rövidséggel beszélt alkalmilag más egyénekről és viszonyokról, melyeket igen élesen tudott vázolni, de gyorsan mindig valami más tárgyra csapott át.

Magnhild nem hivatott meg a fogadóba. — Rönnaug gyakran kocsikáztatta kis gyermekét egy kis gyerekocsiban, melyet már itt a környéken szerzett valahol; néha aztán megállt, s megmutogatta gyermekét az embereknek, a kikkel találkozott; Magnhildhoz azonban soha sem hozta el a házba.

Rönnaug rendkívüli föltünést keltett a kikötő helységben. Kikötővárosban ugyan nem szokatlan, hogy valakinek az életmódja figyelmet keltően megváltozzék; de azon ajándékok után, melyeket Rönnaug osztogatott, valamint egész föllépése után is ítélve, igen gazdagnak kellett lennie, s mégis ezt föl sem véve, a legnyájasabb és legigénytelenebb volt mindenki iránt. Magnhild gyakran hallá őt dicséretni. Csak a prédikátor nyilatkozott alkalmilag úgy, hogy Rönnaug bizonyára nagyon türelmetlen, ilyen különben a szerencse gyermeke mind.

De mit hallott Rönnaug Magnhildról? Mert az minden kétségen kívül volt, hogy Magnhild után másoknál tudakozódott, ha őt magát nem kérde.

S ezt csakugyan meg is tette, de igen óvatosan.

Teketória nélkül csak két személyt kérdezett ki, a papot t. i. és Grong urat.

A prédikátor azt mondá, hogy mind az idő alatt, a mióta a helységben tartózkodik, (annak pedig már majd egy esztendeje) soha Magnhildról jónál egyebet nem hallott és nem látott. Skarlie azonban kevésbé tiszta személyiség volt neki; egyhangu bizonyosság szerint csak azért telepedett le e vidékre, hogy a viszonyokat tanulmányozza és felhasználja, és pedig minden concurrentia, minden ellenörködés nélkül. Ironicus és cynicus jellem, a pap azonban nem tagadhatta, hogy néha érdekes Skarlieval beszélni. A prédikátor mindig csak azt hallotta, hogy Skarlie, felesége — vagy helyesebben fogadott leánya iránt, mert nem állottak egymással más viszonyban, kiméletes. A fiatal félénk lelki pásztor maga is nagyon megijedtnek látszott, midőn azt hitte, hogy viszonyuk módját kell vázolnia.

Grong ellenben azt mondá, hogy Magnhild egy rest, önző és igényteljes személy. Olyan tunya, hogy még harisnyáját sem tudja jól megkötni; ezt ő maga látta. A kézi munka, melyet a faluban tanított, már régóta két felnőtt leányra ment át, Marira és a hosszú Lujzára; néha ugyan tanít nekik Magnhild valami ujat, de tulajdonképen ez sem az ő munkája, hanem férjeé, ki utazásaiban néha lát valami ujat, s nejét arra ösztönzi, hogy azt e vidéken is meghonosítsa.

Skarlie általában igen derék, szorgalmas ember, ő volt az, ki e tunya tudatlan vidékbe életet ön-

tött, — talán csalt is egy keveset, de hát az embereknek bizony a tandíjt meg kell fizetniök.

Magnhild »rendeltetése?« Pah! azt a gondolatot, hogy e nő valamire »rendeltetve« van, ő régen szélnek ereszté. Három évvel ezelőtt látott a felföldön egy vén embert, kit gyermekkorában egyedül egymagát mentettek meg egy egész kis faluból. A többit egy hógörgeteg eltemette. Az ember tökkel ütött ficzkónak nőtt föl; 60 éven keresztül nem tönnyebbet, mint evezett, s a múlt évben a szegények házában halt meg. Miféle rendeltetése lett volna ennek? Csak igen kevés embernek van egyáltalában valami rendeltetése.

Grong ez időben rossz kedvű volt; azt hivé, hogy az ő »tehetséges« fia valamire »rendeltetve« van; csak annak élt egészen — és a ficzkó nem tett egyebet, mint — szerelmeskedett; Rönnaug azonban, aki mit sem tudott Grongnak ez állapotáról, igen megijedt annak szigorú ítéletétől; hosszabb beszélgetésbe nem akart vele e kérdés felől bocsátkozni, mert Grong egyenest és kereken kijelenté, hogy Magnhild őt untatja.

Rönnaug tehát ismét csak Magnhildot magát kereste föl, de oly részvéttelennek találta, hogy lehetetlen volt vele behatóbb beszédet kezdeni.

Ha tehát föltételéhez ragaszkodni akart, nem volt más eszköz, mint megkísérteni, hogy ravaszsággal nem férhetne-e hozzá.

A lehető legközönyösebb hangon jelenté tehát egy napon Magnhildnak, hogy holnapután szándéka

van utra kelni; Magnhild ne vigyen magával semm̄ málhát, mert ha valamely helységben időznének, ott mindent megvehet, a mire szüksége lesz. Ő maga is így fog tenni.

Ez körülbelől 9 órakor történt délelőtt, és mintegy 12 óráig Magnhild egy távirat szerkesztésével volt elfoglalva, melyet Skarliennek volt küldendő, ki épen jelenté, hogy Bergenbe megérkezett. A távirat végre a következőleg hangzott:

»Rønnaug férjhez ment egy gazdag amerikaihoz Randon Károlyhoz Uj-Yorkból, most itt van; engem magával akar vinni egy hosszú utazásra, Magnhild.«

Ugy tetszett neki, mintha árulást követne el, mikor e táviratot, épen 12 órakor feladá. Árulást? Ki ellen? Hisz, senkinek sem tartozott számadással. Időközben délután sétálni ment, hogy senki meg ne találhassa. Midőn este ismét haza jött, otthon egy táviratot talált.

»A gőzhajóval holnap ismét itt leszek. — Skarlie.«

Rønnaug másnap reggel 8 órakor kereste Magnhildot. Meglepetést akart neki szerezni egy ujonnan készített utiöltönnyel, mely már a fogadóban készen volt. Magnhildéknál azonban minden be volt zárva. Rønnaug megkerülte a házat, s bepillantott a hálószoba ablakán, mely mögött egy függöny fel volt huzva. Magnhild már kiment. Ő, ki máskor ritkán szokott fölkelni 9 óra előtt!

— Jól van, eljövök ismét 9 órakor. — Akkor

is zárva volt minden. Most már gyanuja támadt. Tizenegy órakor felfogadott két gyereket, hogy őrt álljanak és jelentsék meg neki azonnal, ha Magnhild haza jő.

Maga a vendéglőbe ment és ott várt. Hat óra lett. Most egy gyermek sebes vágatva jött a vendéglő felé és Rönnaug kezében kalapjával lesietett a lépcsőn eléje. Magnhildot a konyhában találta.

Valami dolga volt egy csomó vajjal, melyet egy tányérra rakott.

— Kinek csinálod mindezt?

A kéz, mely a kanalat tartá, reszketett; Rönnaug észrevette ezt.

— Megjön Skarlie a gőzhajóval?

Magnhild nem mondhatott nemet, mert a valótlan-ság csakhamar napfényre jött volna, s azért azt mondá:

— Igen!

— Így tehát te magad hívtad őt haza?

Magnhild a helyett, hogy felelt volna, a hálószobába menekült, Rönnaug követé őt oda s azt mondá, hogy ma nem fog neki békét hagyni.

Ha az ablak, mely előtt Magnhild állt, valamivel nagyobb lett volna, bizonyára kiugrik azon.

Mielőtt azonban Magnhild még a kellő nyomatékkal hozzáfogott volna, közbe jött valami. Az utcán lárma támadt; csupa nevetés hangzott fel s a közt egy dühöngő férfi hangja:

— És te akarod megtiltani nekem, hogy vacsorálni menjek, te álszenteskedő sátán?

A férfit e pillanatban hihetőleg megragadták és tovahurczolták.

Egyik sem hagyta el helyét ott a hálósobában ; az ajtó ablakán át mindketten az utczára néztek ; de azután ismét befelé fordultak és Magnhild kinézett a kertbe. De Rönnaugot ez a közbejött esett a Masina Mártára emlékezteté, ki a maga idején a helység réme és bolondja volt egyszersmind.

Alig hangzott el a lárma, midőn Rönnaug azt mondá :

— Emlékszel még a Masina Mártára ? Emlékszel még, hogy mondtam neked valamit ő róla és férjedről ? Tudd meg tehát, hogy méltatlan hozzád egy földel alatt élni olyan emberrel mint Skarlie.

Magnhild fehéren és kevélyen megfordult :

— Ahhoz nekem semmi közöm.

— A házában lakol, asztalánál eszel, ruháit és nevét viseled, — és ahhoz semmi közöd ?

De Magnhild kisiklott előle, be a lakószobába. a nélkül, hogy Rönnaugot feleletre méltatta volna, s ott egyik utczai ablak mellé állt.

— No Magnhild, ha nem érzed, hogy ez gyalázat, akkor mélyebben sülyedtél, mint gondoltam.

Magnhild az ablakvashoz támasztá fejét és nevetett ; de e nevetés arczába hajtá Rönnaugnak a vért mert érzé, hogy abban kettejük ifjusága volt összehasonlítva.

— Értem, mit gondolsz, mondá Rönnaug és szava reszketett ; — nem tartottalak oly gonosznak Magnhild, — ámbár már első találkozásunk alkalmával láttam, hogy bolond voltam, mikor epedtem utánad.

Ez azonban neki magának is nagyon vastagnak tetszett; s épen azért megállott itt. Azonkívül pedig az sem volt szándokában, hogy Magnhilddal szakítson, — ellenkezőleg! És így csak boszankodott Magnhildra, hogy miatta annyira megfélekedett magáról; de nem úgy bánt-e vele már az első pillanattól kezdve? Mily meleg érzéssel jött ő és mily hideg fogadtatásra talált. És most elkezdett e gondolatmenetből, hangosan beszélni.

— Nem volt rám nézve szebb valami a földön, mint hogy neked gyermekemet megmutathassam! Hisz senkim sem volt már, a kinek megmutathattam volna! De te még csak nem is akartad őt látni, — ilyen kicsinységért még csak fel sem akartál öltözködni!

Kezdetben igyekezett szeliden beszélni, de még nem végezte be, midőn hangja reszketett és ő maga könyvekben tört ki.

Magnhild felszökött állóhelyéből, s ment először a konyhaajtónak, de hiszen Rönnaug épen ott volt, azután a hálósoba ajtajának, de eszébe jutott, hogy mit sem ér oda menekülni, azért megfordult s a mikor szemközt találá magát Rönnauggal, úgy hogy nem tudta hova legyen, visszafutott régi helyére.

Rönnaug azonban mindezt voltaképen nem is vette észre, mert önmaga is a legnagyobb izgatottságban volt.

— Nincs szived Magnhild; borzasztó, hogy azt kell mondanom; addig vonattad megad a mocsárba, hogy minden érzékedet elvesztetted, — igen úgy van! Midőn kényszerítettelek gyermekemet megnéz-

ni, nem csókolhattad volna meg? Nem, te még le sem hajoltál reá; egy szód, egy istenadta szód nem volt hozzá; azt sem láttad, hogy milyen szép volt.

Ismét könnyár szakította félbe szavait.

— De persze, lehet azt érteni, folytatá aztán tovább. Hisz te neked magadnak sincs gyermeked. Csak arra gondoltam, mert különben elutaztam volna innét — rögtön! Ily csalódás, a minőt én éreztem — oh megirtam azt is Károlyomnak!

Azután más, erősebb hangárnyalatban folytatá:

— Én nem tudom, hogyan gondolkozol te tulajdonképen? Vagy minden kihalt belőled! Mikor te teljes szabadságodat megkaphatod, akkor Skarliet válaszdod! Irni Skarlienek, hogy jöjjön ide!

Gyorsan járkált föl s alá a szobában, a nélkül, hogy szólt volna, s azután azt mondá:

— Hinné-e az ember, hogy ez az a Magnhild, a ki oly finom és oly tiszta volt, hogy én féltem hozzá közeledni!?

Megállott és rá nézett Magnhildra.

— De azt még sem akarom elfeledni soha, és neked velem kell jönnöd Magnhild...

És azután hirtelen mozdulattal:

— Hát még csak egy szavad sincs számomra? Nem bírod belátni, hogy tartok valamit felőled? Elfelejtetted Magnhild, hogy én téged mindig szerettelek? Hát az neked közönyös, hogy Amerikából egyenest ide hozzád jöttem?

Nem figyelt arra, hogy saját benső gondolatait

és utazása czélját elárulta; ott állt és várakozott, hogy Magnhild fölébredjen és megforduljon. Nem állt elég közel, hogy megláthatta volna, mikép az ablakdeszkára könnyek hullanak. Csak azt látta, hogy Magnhild nem mozdult, s hogy a legkisebb megindulást sem árulta el. Ez dühbe hozta, s gyors elhatározással — ilyen volt mindig, ha szive túlaradt — sietve eltávozott. Magnhild sirva látta őt, a nélkül hogy csak egy pillantást vetett volna is az ablakra, az utczára lesietni.

És Rönnaug nem szünt meg sirni, még akkor sem, mikor gyermekére borult és csókolta. Ismét és ismét kebléhez szoritá azt, mintha mindig újból akart volna meggyőződni életéről.

Várta, hogy Magnhild utána jön. Az óra nyolczat ütött és Magnhildnak nyoma sem volt. Kilencz órakor — szintén nem. Rönnaug kendőt vetett fejére s ellopódzott a nyerges háza mellé. A férjnek már régen meg kellett jönni. Odabent csendes volt minden. Az ablaknál senkit sem leheté látni. Ismét haza ment s mig aludni tért, meggondolta, mit tévő lesz ezután s hogy valóban elutazzon-e Magnhid nélkül? Csak egy pillanatig akarta ezt s aztán mindjárt elveté e gondolatot; nem! maradni akart és segélyt keresni. Csatát akart vivni és pedig Skarlieval magával. A predikátor, Grong és más tisztességes emberek voltak ebben neki segélyére leendőek. Valószínűleg kissé amerikai módon gondolkodott a dologról; de elhatározása megvolt neki.

Elaludt és azt álmodta, hogy Skarlie és ő vere-

kedtek egymással. A nyerges nagy szőrös kezeivel fején, vállán és kezén ragadta őt; fogatlan szája, ellenszenves arcza oda vigyorgott szeme közzé. Nem bírta magát védeni . . . . A nyerges ismét fejét ragadta meg . . . . Ekkor valaki ismételve nevét kiáltá — fölébredt. Magnhild ott álla ágya előtt.

— Rönnaug!

— Igen, igen!

— Én vagyok, Magnhild!

Rönnaug mámorosan ült föl az ágyban.

— Igen . . . . látom . . . . te . . . . te vagy? Ah! csakugyan te vagy Magnhild! — Akarsz-e velem utazni?

— Igen!

— Magnhild mellére veté magát és könnyekben tört ki. — Milyen könnyek! Mint egy gyermekéi, ki hosszú ijedelem után anyját ismét föltalálja.

— Jóságos ég, mi történt?

— Nem mondhatom meg.

És ismét hosszú, keserves sirás következett; azután elhallgatott Magnhild és egy kissé hátrább vonult.

— De most már eljössz velem? —

Rönnaug suttogó igent hallott, s aztán ismét sirást. És Rönnaug kiterjeszté karjait; minthogy pedig Magnhild nem jött, felugrott az ágyból s gyakorlatilag vette az örömet, röppenő gyorsasággal felöltözvén.

Öröm, sőt diadal volt lelkében.

Mig az ágy szélén ült és öltözött, pontosabban

szemügyre vevé Magnhildot; a nyári éj egészen világos volt s Magnhild egy függönyt felhuzott és a nyitott ablak előtt állt. Lehetett ekkor mintegy három óra. Magnhild egy köpenyt vetett alsó ruhái fölé; az egyik széken egy csomag feküdt, talán abban volt neki a ruhája.

Mi történhetett?

Rönnaug a terembe ment, hogy tovább felöltözék, és midőn Magnhild követte, ott találta uj uti ruháját, melyet most Rönnaug megmutatott neki. Magnhild nem mondott köszönetet, s jóformán meg sem nézte a ruhát; hanem leült oda mellé és ismét sirt.

Rönnaug segített neki öltözni, s az alatt suttogva azt kérdé:

— Talán erőszakot akart használni?

— Azt soha sem próbálta meg, mondá Magnhild, nem, vannak más dolgok . . . . és most annyira erőt vőn rajta a sirás, hogy Rönnaug többet nem szólt semmit, hanem mindent elkövetett, hogy mindketten a lehető gyorsan elkészüljenek az öltözéssel. Azután amerikai barátnőjének szobájába sietett, hogy fölbereszsze, azután le, hogy a fogadó embereit talpra állítsa; egy óra mulva el akart utazni.

Midőn Magnhildhoz visszajött, ugyanazon helyzetben találta, melyben elhagyta volt.

— Nem ugy! kiáltá rá, nem, most össze kell szedned magadat! Egy óra mulva odább kell állnunk innen!

De Magnhild mozdulatlanul maradt székén

olyan volt, mintha minden erejét kimerítette volna a harcz, melyet vivott és az elhatározás, melyre magát adta. Rönnaug nem sürgeté tovább, hiszen most magának is elég dolga volt.

Csakhamar minden be volt csomagolva, s végre a gyermek is uti vánkósába tétetett, a nélkül, hogy fölébredt volna. Egy óra mulva maguk és dolgaik mind szép rendben az uti kocsiban voltak elhelyezve.

Körül még minden álomban szendergett.

Most megindultak, el a templom mellett, bele a világos hajnalba. A nap még nem látszott. De az ég már pirult kelet felé a hegyek fölött. A vidék mély árnyékban feküdt; a hegyek ormai feketés-kék színben látszottak; a folyó a fénynek legkisebb nyoma nélkül felszínén, gyorsan vágott keresztül a vidéken, mint egy haragos, vad, betörő sereg, mely a hegységből épen az ébredés órájában, fenakadás és kimélet nélkül előre hömpölyögve lefelé nyomul, harsogva nevetvén vad szándéka és hivatása fölött.

Az érzelmek, melyek Magnhildban különben kelhetek volna ez utazáson; a természet benyomásai, vagy a sok évi szenvedések közül való kimenekülés, vagy egy új életpályára való indulás, melynek első mérföldjét most siették át gyermekkori barátjának pompás kocsijában — mindez fáradt, üres közönybe sülyedt. Mindennapi élete a sok évi nyugalom megszokásai közt folyt, úgy hogy ez este izgalmai minden erejét kimeríték. Semmit sem óhajtott annyira, mint egy — dalt. És Rönnaug, ki az ellentét csodáját egészen keresztül akarta vinni, nem elégette meg, hogy

saját kocsijában, két lóval előtte utazzék, (mikor hegynek felmentek, akkor plane négyet akart), hanem aludni is akart a vendégeknek való ágyakban az egyes postaállomásokon, hol azelőtt szolgált. És ez csakugyan meg is történt; három óráig aludtak itt. A vendéglősné azonnal felismerte Rönnaugot; mint-hogy azonban Rönnaug ki nem állhatta, nem sokat beszélgettek vele.

Miután aludtak, ettek és számlájukat kifizették, Rönnaug sajátkezüleg be akart valamit írni a panasz-könyvbe. Oda egyszer magának bele írni valamit — hisz az nagyszerű lehet! Legutóljára ez volt a könyvbe beírva: »Két személy, egy ló, legközelebbi állomás« és a szélén hozzá volt téve:

Két kis madár fent a légben azt gondolja, csirip, csirip!
Nálunk lakni oda lent hajb, beh jó volna, csirip, csirip!
Hadd gondolják, mi most őket nem követjük,
Inkább csak egymást szeretjük, csirip, csirip!

Micsoda bohóskodások ezek? Fölkereste a másik kettőt, s hogy Betty Roland is megértse, lefordította a verset.

Most emlékeztek mindnyájan, hogy épen, a mint az udvarba behajtottak, egy kocsiban egy urat és hölgyet láttak a hegynek fölfelé kocsizni. Az ur félrefordult, mintha nem akarta volna, hogy lássák; a hölgy el volt fátyolozva.

Még akkor is arról beszéltek, mikor már a kocsiban ültek és az udvarból kihajtottak, míg az állomás összes lakói a ház elé gyülekezének. Utazóink azt

vélték, hogy a versek két boldog ifju házastól eredtek — és Magnhildnak eszmetársulás útján, melynek az ember nem ura, eszébe jutott az a fiatal pár, melyet egyszer saját menyegzői útja alkalmával egy vendéglőben talált, a férfi fehér szattyán papucsot hordott s a nőnek oly sajátságos hajviselete volt. Ezután eszébe jutott saját menyegzője is, és azután minden, a min ez években keresztül ment; mily tervtelenül állott előtte egész élete! igen tervtelenül! akár hátra, akár előre nézett már.

Időközben megnappalodott; gyönyörű szép nap derült föl. A nap már felül emelkedett az itt oly magas hegyeken; a völgynek olyan fekvése volt, hogy egészen megvilágittatott, bár igen szűk volt. A folyó itt keskeny, de sziklás mederben hömpölygött; fehér volt a habtól, a hol harczolnia kéle, és fűzöld, a hol a harcz megszűnt, kék a hol a part beárnyékolta, és szürke, a hol valamely zugban, agyagos homoktalaj fölött mocsárt képezett. A mélyedésekben a fű éles kefeként meredt ki a földből; a hol a talaj emelkedett, sárga pitypangokkal volt a fű behintve, a legnagyobbakkal, melyeket valaha látott.

A sziklacsúcsok szikráztak a magasban; a sötét fenyves az öböl fölött és a hegység ölén oly buja kövérségben állott ott, hogy a ki csak ránézett, akaratlanul fölfrissült tőle. Az országúthoz közelebb nyirfaerdő emelkedett; a fenyvest innét levágták, de mindig hóditólag tört elő a háttérben levő hatalmas székhelyéről. Az ut ment volt a portól. Az erdőaljon hegyi virágok nyiltak, melyeken a nap utolsó har-

matcseppjei villogtak még. Az utasok kifogattak, hogy virágot szedjenek; leültek a gyepre, virágot adtak a gyermeknek, hogy fölvidítsák, koszorut fontak és fejére tették neki.

Valamivel fentebb a magasban, midőn a folyó mélyebben maradt el alattuk, úgy hogy zugása nem nyomott el minden egyéb hangot, hallatszott a madarak ujjongó éneke. A rigók egyenkint és seregestől ugráltak egyik fáról a másikra. Egy felriasztott fajdkakas nehéz szárnycsapásokkal lármázva repült tova az ágak közt; egy kutya, mely a lovakat követte, hófajdokat hajtott fel; ezek kiabáltak, röpködtek s elrejtőztek a csalitba; ott megint kiabáltak s azért azért az eb újra fölhajta őket, de nagy kerülővel ismét visszatértek, bizonyosan fészük volt e tájon. Világos nyirfaliget koszoruzta e kis csalittal benőtt helyet.

— Ah, mennyire epedtem ez utazás után! És ezt Károlynak köszönhetem, ki evvel megajándékozott. Könnybe lábadt a szeme Rönnaugnak, de félben szakítá szavait, és megcsókolá gyermekét. Nem, semmi sirás! Miért is? És énekelt:

Ne sirj, ne sirj, oh ne hullasd könnyeid:
Tavaszzsal a virág újra kivirit.
Oh ne könnyez, — nincs rá okod — hiába,
Virág bimbó szunnyad minden csirába.

Ez a mi nyári utazásunk Magnhild! The summer travels in Norway!

Magnhild azonban lehajtá fejét és elfödé arczát kezeivel.

— Találd azt jónak Magnhild; Károly oly jó, ő mindent megteend érted.

De épen most hallotta Magnhildot zokogni, s azért elhallgatott.

A napfényes idő, melyben utaztak, az üde, fűszeres hegyi lég, melyet beleheltek, az örömjaj, mely az erdőből kihangzott, a gyermekkori emlékek, mindez végre teljesen erőt vett Rönnaugon. Elfeledé Magnhildot és ismét énekelni kezdé. Azután ölébe vette a gyermeket s dévajkodva beszélgetni kezdett avval és miss Rolanddal.

Nagyon meglepte, a mint most Magnhild azt kérdé tőle.

— Szereted te férjedet Rönnaug?

— Hogy szeretem-e? Oh! mikor Mr. Charles Randon így szólt hozzám: Gondoskodni fogok, hogy ön kifejlődhessék Rönnaug, reméllem, hogy ön nekem örömet fog szerezni — nos igen, örömet szereztem neki! Midőn Mr. Charles így szólt hozzám: Kedves Rönnaugom! én sem vagyok idősebb, mint ön, ha ön beleegyeznék, hogy feleségem legyen, bizonyosan tudom, hogy én akkor nagyon boldog lennék; nos — és boldog lett. És mikor Mr. Charles azt mondá: Kedves Rönnaugom, igérd meg nekem hogy a kis Harryre vigyázni fogsz, hogy szeptemberben mindnyájatokat Liverpoolban találjalak — és norvég barátnődet is veletek, — nos tehát mindnyájunkat és a kis Harryt is Liverpoolban fogja találni

szeptemberben fris jó egészségben — és az én norvég barátnőmet szintén. És megcsókolá és megneveteteté a gyermeket.

A legközelcbbi fogadónál lovat váltottak. Rönnaug kiszállt, részint, hogy a régi ismert helyeket újból megnézze, részint, hogy valamit a panasz-könyvbe beírjon.

— Ez már vele jár, mondá.

Mindjárt aztán nevetve hozta a könyvet a kocsizhoz. Ugyanazon czim alatt, tudniillik »két személy a legközelebbi póstaállomásról« (jellemző e két személyre a valósághoz való viszonyukban, hogy még azt sem nézték meg, hogy hijják a legközelebbi postaállomást,) a következők állottak:

Szerelemben él a virág,
A bimbó, meg a gyümölcs is.
S tél fagyában, ha letört is
Ettől tovább virul az ág.

Rönnaug leforditá a verset Betti Rondnak angolra, s most norvég és angol nyelven mindhárman különféle gyanitgatásokba merültek. Abban meggyeztek, hogy itt két szeretőnek kell uton lenni, és pedig sajátságos viszonyok közt; de hogy kik voltak, fiatal házások-é vagy csak szeretők, menekülőben voltak-é, vagy csupán a szerencsésen kiküzdött harcz miatti pajzán öröm tölté el lelköket, vagy . . . mindenetre több lehetőség is volt gondolható, de végeldöntésre nehezen lehetett jutni.

Rönnaug le akarta irni a verseket, és Magnhild egy lapot adott neki zsebkönyvéből.

Midőn ezt elővette, egy levél esett ki belőle; maga is csodálkozott e fölött, de emlékezett, hogy a levelet tegnap este kapta póstán egy órával férje megérkezete előtt. Egészen igénybe véve a vele folytatott harcztól, a levelet egyelőre levéltáskájába dugta.

Máskor sohasem szokott levelet kapni, s azért el nem tudta találni, kitől jöhet az.

A másik kettő, ki Amerikából jött, nem vette észre, hogy a levélen külföldi bélyegek voltak, Magnhild azonban ezt azonnal meglátta. Feltöré a borítékot; csinos kézírással, finom papiron egy hosszú levél hullott ki belőle. Felül a szélén ez állt: »München« és az aláírás — vajjon nem tévedett-e? — »Tande János.« Ismét összehajtá a levelet, a nélkül hogy tudta volna mit tesz, míg arczát és nyakát heves pirosság árasztá el. A másik kettő úgy tett, mintha mitsem látott volna; Rönnaugnak a vers leírásával volt dolga.

Gyorsan tovább mentek és békét hagytak Magnhildnak. Ennek zavara azonban oly mértékben növekedett, hogy kinos lett neki, a többiekkel együtt a kocsiban ülni. Azért egészen alázatosan engedelmet kért, hogy kiszállhasson, s egy darabig gyalogolhasson. Rönnaug mosolygott s parancsolá a kocsisnak, hogy álljon meg. Sik mezőn voltak, hol a lovak, egy darabig kifujhatták magukat. Midőn az utazók kiszállottak, Rönnaug kézen fogta Magnhildot, s a néhány lépésre mögöttük fekvő cserjébe vezeté.

— Így — eredj csak oda be és olvasd el leveledet.

Midőn Magnhild az erdőben látta magát, megállott. Izgatottsága kényszeríté erre. Körülnézett, mintha félt volna, hogy e helyen is emberek lehetnek.

A nap játszva veté sugarát itt és ott a lehullott sárga fenyő lombra, a kidőlt korhadttörzsekre, a köveket fedő sötétzöld mohára s a sziklákon levő gizgazra. A legnagyobb csend uralkodott; távolból a napfényes erdő közepéből egy magános madár csi-csergése hallatszék; a gyermek gügyögése és Rönnaug nevetése. Ez utóbbi oly tisztán csengett a fatörzsek közt.

Magnhild most elő merte venni a levelet; kifejté; ügyetlensége miatt rosszul volt összehajtvá. Kiterjesztve most maga elé teríté s úgy nézett rá, mint valami idős asszony a láda mélyén megőrzött menyasszonyi ruhára tekint. Egy magános, az ágak közt átszűrődött napsugár tánczolt a levélen, nyugtalanul majd kört képezve, majd meg ismét hosszúra nyulva. Ennek fényes gyűrűjében e g y szót, k é t szót világosabban látott mint a többieket: »Nagy remények« és »kitért« állott ott. — »Nagy remények« és »kitért«! Olvasá és reszketett. Ah, ah, ah! Ismét és ismét olvasá s oly gazdagnak érzé magát várakozásban, félelemben, a boldogságra és a harcra való emlékezésben . . . nem ülhetett tovább s azért fölkel, de ismét leült, hogy tovább próbáljon menni.

Rönnaugnak egy tartós, derült kaczagása lö-

vellett végig az erdőn, mint egy vad villámsugár; olyan volt ez Magnhildnak, mint egy bot, melyre támaszkodhatott. Rønnaug bátor lelke bátorságot öntött belé is, és bele nézett itt-ott a levélbe, nem hogy olvassa, hanem hogy megtudja, vajjon — szabad-e olvasnia.

De sokkal izgatottabb volt, hogysesem a töredezett tételeket összefoglalhatta volna, úgy hogy az értelem kitudása végett öntudatlanul tova sietett az olvasással. Nem értett meg mindent, a mit olvasott. De mégis érintkezés volt ez, mint egy kézszorítás érintése. Olyas valami zugott körülötte, mintha »a z ő« zenéje lett volna. Ismét az ő közelében volt, élvezte környezetét, az illatot, pillantást, szemérmes hallgatást. A gyémánt, fényes köröket mutatott a zongorán, az ő gyöngéd keze úgy játszott, mint valamely gyermek a rét virágaival. Egészen elmélyedve gondolkozott felőle, ismét elolvasta magához térve a levelet, meg-megállott, némán zokogott s azután ismét tovább olvasott, mialatt könnyei hullottak. Akaratlanul félbeszakítá az olvasást, mivel nem volt képes látni; azután ismét elkezde olvasni, a nélkül hogy észrevenné, félbeszakította, kisírta magát, majd tovább olvasá, befejezé, hogy ismét ujból kezdje — háromszor, negyedszer ötödször, kezdettől végig s azután nem volt reá képes többé!

Mennyi érzésen és gondolaton futott keresztül e közben, melyek már ezerszer megfordultak agyában és mennyi érzésen és gondolaton, melyekről azelőtt soha sejtelve sem volt.

Az első összbenyomás, mely előtte fölmerült, a félig nedves erdei árnyékban, a hol elrejtve ült, olyan volt, mint egy reszkető fénysugarakból álló nyilcsomó; sejtés volt ez, mely lelkébe lopózott, — melyet nem tudott kifejezni, de azt szitta be minden sorból (igy még ezerszerte édesebb volt!) — az a sejtés, sőt bizonyosság, hogy Tande, — igen ő, szerelmet érzett iránta! — És azután, hogy egyszersmind teljes tudata volt a z ő szerelméről, soká, soká, mielőtt még ő maga is felfogta volna azt — és a melyhez még sem nyult, nem, egyetlenegy pillanattal sem.

Mily kimélet volt ez! Pedig mi mindent nem láthatott az ő házoknál!

Igaz volt e, igaz lehetett-e? az mindegy. De mindezt azon okból érezni, mint Magnhild érzé, olyan volt előtte, mint a nap a nedves lég fölött, a mint lassan-lassan belé furódik a gőzrétegekbe a fénynek ezer meg ezer hatásával fent és alant! Mily fellélekzés ez most ismét a sok évi üresség, a nélkülözés és tompa töprenkedés után.

Csak később tolultak elé az egyes gondolatok; sőt voltaképen előbb nem, mig Rönnaug hozzá nem ment. De a levelet is oly nehéz volt olvasni; úgy hangzott mint valamely idegen nyelvből való fordítás. Azonban lássuk már a levelet:

»Délről jövök vissza; elég erősnek érzem magam erre, ah! A hirlapok megmondák önnek, hogy beteg vagyok, de a hirlapok nem tudják, a mit én most tudok!

»Az első, mihez ez új bizonyosságban fogok, az, hogy önnek irjak kedves Magnhild.

»On bizonyára fájdalmasan csodálkozik, midőn aláírásomat látja. Én nagy reményeket ébreszték, és aztán kitértem, midőn be kellett volna váltanom.

»Ezerszer gondoltam magamban azután, mennyire fölháborodhatik, föllázadhat önben valami, mikor a zongorához akar lépni, hogy megkisértsen egy dalt ismételni, mit hárman együtt betanultunk, vagy más egyéb gyakorlatot, melyet ketten együtt játszánk! Csoda volt volna, ha ennyire erőt birt venni magán!

»Ezerszer gondolkoztam azon is, szabad-é önnek írnom és megmondanom, a mit most végre megmondok, hogy az legmélyebb bűm volt nekem életemben.

»Ön megváltott engem egy (valaha dus, de később méltatlan) viszonytól, s ez által talpra állított ismét. Az ártatlanság csirája új erőre kapott lelkemben. Megváltásomat nem éreztem egész terjedelmében a mig egymás mellett voltunk.

»S hálául azért, a mit ön értem tőn, megrontám az ön életét, a mennyire csak birtam! De óhajtottam is önnek megmondani, a mit most hiszek, tudniillik, hogy rendeltetésünk a földön nem csupán az, a melyet felismerünk, nem csupán az, melyben életünk fő feladatát látjuk. Midőn ön, a nélkül hogy maga is tudta volna, nekem tisztább, magasabb irányt adott, akkor is hivatást teljesített, kedves Magnhild. Talán csekély volt az, de talán csak századrésze volt egy

nagyobbnak, melyet sokakon végre hajtott, a nélkül hogy magának sejtelve is lett volna felőle.

»Magnhild, most meg szabad ezt mondanom, anélkül hogy félre magyaráztathatnám, és egyszerűsmind a nélkül, hogy ártanék, mert ön ötödfél évvel lett idősebb, s nekem nem sokára válnom kell innét. Sőt azt hiszem, üdvös lesz önnek ezt hallani. Tehát: az ártatlanság az ön lelkében, az ön saját szerű sorsa mellett oly erkölcsösé magasodott, mely önnél, sokkal inkább mint bármely más lénynél, a kivel valaha találkoztam, hatalomkép jelentkezett. És annál szebb volt, mert nyilatkozataiban maga sem tudott magáról.

»Az ön félénk ügyetlenségének minden mozdulatában ez nyilatkozott. Nemcsak elpirulásában jelentkezék az Magnhild, nem, szavának hangjában is, s azon közvetlen viszonyban, melyben mindenkéhez, a kivel ön beszélt, a kire ránézett, vagy a kit csak üdvözlött is, állott. Az embert, a ki ön mellé állt és nem volt tiszta, semmirevalóvá tette; ön megtanítá magát a hitehagyottat is, hogy mennyi szépség fekszik ily erkölcsi nemességben.

»Teljes joga van, azon a mit mondok, örülni sőt szeretnék önnek többet szerezni mint örömet; nem jó egy eljátszott rendeltetés fölött töprenkedni, Magnhild; (és Grong leveleiből azt következtethetem, hogy ön ezt teszi). Ki a legelsőt és legnagyobbat, a melyre törekvése irányul, el nem éri, azonnal hanyag tétlenségbe sülyed, s megakadályozza ez által

az élet fája ezer levelü rendeltetésének kifejlődését ; talán a csalódás is oda tartozott ahhoz.«

»Ö t n a p p a l k é s ő b b.

»Magnhild, ezt nem azért mondom, hogy magamat mentegessem ; mindenkor, ha az ön énekére gondolok, tudom, mennyit akadályoztam azt fejlődésében. Olyt tiszta volt az, melyet nem érintett szenvedély ; azért simult mindvégig oly ébresztőleg lelkemhez. Szép emlékezések illata áramlott abból, emlékezés gyermekkoromra, anyámra, jó tanítómra, a zenéről való első képzeteimre, a szerelemért való első epe-désekre vagy szomjuságomra a szépség után.

»Az élet első tiszta színeit is fölfrissíté az újból, azon színeket, melyek még nem voltak rikitók, de szennyesek sem.

»Képzelem ezt az éneket, művészileg iskolázva, szellemileg átsugározva — mily isteni kijelentés ! É s mindennek növekvését én megállítám ! Nem, nem akarom magam mentegezni.

»Midőn együtt valánk, vettem néhány »szölyét« (filigránművű, ezüst melltü, melyet norvég parasztok készítenek), melyeket az ön atyja készített ; nem mutatám senkinek. Akkori környezetemnél gyanút s azért háboruságot keltett volna. De e szölyékben a család hivatását érzem, Magnhild, a család munkáját, mely az ön képességeiben is folytatódott. Atyjának munkájában ártatlan képzelet van és türe-

lem; a tökéletlenben jelentkező, de még be nem váltott erőnek mintegy fohászzkodása.

»Mind ez most meg van-e ölte az által, hogy ön fejlődésében megakadályoztatott; ön, a ki utolsó családjában és gyermeke sincs? Nem, nem mentegetem magam.

»(Ismét több napig nem irhattam tovább s most megkísértem, ha befejezhetném.)

»Hogy tovább semmit sem tesz, ne mentegesse magát azzal, a mi rosszat én ön ellen s az által fájdalom sokak ellen a jelenben és a jövőben elkövettem! Hisz ön, ha akarja, beválthatja, a mi tehetség önben van, ha egy módon nem, más módon bizonyára. És tegye is meg azt, mivel én is arra kérem! Vétke-met ön elviselhetőbbé teszi rám nézve életem utolsó óráiban.

»Igen, miközben ezt írom, megkönnyebbülve érzem magam. A jóság, melyet ön mindennek daczá-
ra irántam még bizonyára táplál (érezem, hogy táplál!) üdvözlést küld felém.

»Ön, a mennyire teheti, meg fogja menteni életem munkáját, ott is, a hol nem végzé be, a mit elkezdett; ön építeni és igazítani fogja Magnhild!

»Fogadja e kérést egyszersmind vigasztalásul.

»Nem bírom tovább. Csak ma érzem magamat jobban. Ha ez a levél segíthet önön, s ismét megnyithatja önnek a világot, úgy hogy ön kiléphet bele és utat törhet ott magának — igen, ha mindaz, a mit vagy elmulasztott, vagy csak félig tett meg, egyegy tag rangját kaphatja meg feladatában, s önnek

akkép kedves leend, — akkor legyen irántam is jótékonysággal; gondoljon rám! Isten önnel!

»Ah igen, isten önnel! — Más leveleket is kell írnom, s már csak kevés erőm van. Isten önnel.

Tande János.«

»Nyolcz nappal később.

»Egy másnak szóló más levéltől ismét önnek írott levelémhez fordulok.

»Nem igaz, hogy a szerelem mindenki számára az élethez vezető ut; talán felének sem az, azok közül, kik valódi élethez jutottak!

»Sokan elpazarolják létüket a szerelem után való epedésben, kik annak hijával vannak. Néhányan közülök talán nem tehetnek másképp, (az emberek annyira különbözők, a viszonyok sokat kimentenek); de azok, kiket ezt tenni láttam, föltétlenül uralkodhattak volna magukon, s az által új erőt nyertek volna. De még meg sem próbálták ezt tenni, bátorítatva azon irodalom és művészet által, melynek rövidlátó volta oly gyakran tisztátalan akaratból eredt.«

XI.

Magnhild és Rönnaug karonfogva jöttek ki a cserjéből, hol Rönnaug végre kénytelen volt amaszt fölkeresni, és a hol annyit elbeszéltek egymásnak, annyin átmentek és annyi mindent megfontoltak.

Most egészen kijöttek a sikra, a szabadba ; mily kék gőzben állottak ott a hegyek ; és e keretben távol a fenyves erdő, ott közel az uti bozót, és miss Roland és a gyermek ! Kék és vörös szőnyegeken ültek a kocsi mellett , . . . Ez előtérből az anya szeme képzeletdúsan tévedt a távolba s még erősebb benyomásait nyerte a körrajzoknak, a fénynek és színeknek.

— The summer-travels in Norway, the summer travels in Norway, suttogá maga elé.

Minden szóból az a sejtelem beszélt, hogy egész angol szókészletéből ezt ismétlé a leggazdagabb képzelő erővel.

Lassan vándoroltak ide-oda. Rönnaugra nézve Magnhild most új lény lett ; róla való tudata megsokszorozódott, arcza átszellemültnek s az által egészen másnak látszott előtte.

Magnhild csaknem öt éven át töprenkedett titkon elvesztett rendeltetése, elvesztett szerelme és két kis nővérének sorsa fölött, kik egymással éltek és haltak. Most valami új előtt nyitotta meg szívét, s belelépett abba ; valami történt vele !

Rönnaug némi szünet után befogatott, s aztán tovább hajtattak, de a természet déli nyugalma általok nem zavartatott ; sőt a kocsi zörgése által is alig, mert lassan hajtattak fölfelé a hegység oldalán.

A legközelebbi állomás postakönyvében a következőket olvasák :

Az uton varju károgott felénk !
Azt hívók, ez veszedelmet hoz ránk ;
A manóknak persze nem áldozánk
S így a jámbor is olykor megriad.
Mit bánjuk azt ? Egy istenünk nekünk,
Csak előtte ártatlanok legyünk.
Megvédelmez ! Nem félünk a miatt.

E kis versek valóságos madár-chorussá váltak az utazók fölött.

De a nem egyenlő hangulatu öröm lehangol — és itt azonkívül a jelentés előérzetté lett ; mert alig mentek egy kis darabig tovább a fogadótól, midőn megpillanták a templomot a dombon, mely alatt Magnhild szülői s testvérei nyugodtak és a sziklautat a hegység baloldalán, hol gyermekkorának otthona állott volt.

E kövecses, terméketlen ut mindig fölmerült Magnhild emlékében, mikor azon gondolat fölött töprenkedett, hogy az ő elveszett élete épen olyan, mint az. Most megint épen úgy látta ! A vigasztalás, melyben nem rég részesült, sokáig nem birt szavakat találni.

Hisz annyi megoldatlan és bizonytalan érte őt már. Most mindeneknek kiinduló pontjához közeledett, és — a halomról meg lehetett látni a predikátor házát !

Összebeszéltek, hogy a prédikátorhoz be fognak térni. A kocsi most lassan hegyről lefelé gördült egy nyirfasoron végig a barátságos udvar felé. Rönnaug humoroson beszélgetett miss Rolanddal a prédiká-

tor családjáról; egyszerre mindnyájan fölijedtek, mert a kocsi csaknem fölfordult.

Épen ott, hol az ut a ház lépcsője felé kanyarodott, a kocsis egy nagy köre hajtott, mely ott feködt, s alacsonyabb végével az utra nyult.

Úgy Rönnaug, mint miss Roland könnyü sikoltáshan törtek ki, s midőn a veszély minden további baleset nélkül elmúlt, nevettek; a kedvökért Magnhild is nevetett.

Bármily jelentéktelen volt is e véletlen, az a hatása mégis megvolt, hogy izgalomba hozta őket. Most egyszerre ismét a paplak udvarán voltak! Ez a kő! hány száz kocsi rá nem ment már, de azért ki gondolt volna arra, hogy odább tegye?

Ott állt az öreg András, az öreg Sören, az öreg Knud; amott nézett ki az öreg Anna is! Bent a szobában egy kutya ugatott. Magnhild kérdé:

— Nini! hát kutyájuk van?

— Fogadni mernék, hogy magától jött, telett Rönnaug.

Az öreg Anna levette a málhát, Rönnaug a gyermeket; az udvarról aztán mindnyájan a lakszobába utasítottak; ott azonban a kutyán kívül senkit sem találtak; ez egy nagy lompos komondor volt, mely az első jó szóra fölhagyott a haraggal, s otthonosan szaglászva s farkcsóválva ment egyiktől a másikhoz, azután ismét visszabujt a kuczóba s ott lefeküdt.

Fent az emeleten ropogott és pattogott; a prédikátor kelt föl a szófáról. A rugótollak e zené-

jét oly jól ismerte Magnhild; a kutya is ismerte; azért ismét fölállt és ki akart menni, hogy urát kövesse. De ez, kit a csikorgó falépcsőn jönni hallottak, nem ment ki, hanem belépett, úgy hogy a kutya csupán üdvözlé őt, s farkcsóválva ismét visszabujt a kuczóba, hol a nagy mozgás után ásítva lefeküdt és kinyújtózott.

A prédikátor minden tekintetben változatlan volt; hallott Rönaugról és örült, hogy viszont látja; puha kezei melegen és soká szoriták Rönnaugét, még tovább azonban Magnhildét. Üdvözlé miss Rolandot is néhány szóval s mulattatá a gyermeket, kit a szobában levő új dolgok, különösen a kutya, izgalomba hoztak.

És mikor pipára gyujta s a többieket a himzett székekre és szófákra leülteté s maga is helyet foglalt, az első, a mit el kellett beszélnie (mert épen egy hónapja volt, hogy szerencsésen végbe ment), az volt, hogy a leánykákról immár gondoskodva van; mind-egyik ugyanis külön évi járadékot kapott; valóban kitünően biztos föltételek mellett esett a dolog. A jó isten megfoghatatlan kegyelmében oly jóságosnak mutatkozott irántok.

Több gondot okozott neki a »kisasszony« (az azelőtti tanítónő.) Ezért is akartak tenni valamit, habár sokat nem is, (vagyonuk ahhoz már nem volt elegendő); a »kisasszony« maga sem keresett semmit, mer már nagyon odáig volt! De az isten az ő kifürkészhetetlen kegyelmében gondolt ő rá is; nem kellett neki többé évi járadék; egy innét több mért-

földre lakó rokonához ment látogatásra, ott az isten magához vette, szegény! az utazást már nem bírta ki. Pár nappal ezelőtt kapták a hirt, és — a prédikátor most épen azon gondolkozott, hogy fogjon hozzá, hogy a temetésre odautazzék, ez ugyanis attól függ, hogy egy jegyes pár a kitüzött esküvést hajlandó-e elhasztani néhány nappal.

— Így megy az, kedves Magnhild; az élet örökös változás. Egyik a sirba hanyatlik, a másik oltár elé megy. Vaj' igen! Hanem csinos egy ruhád van csakugyan. Skarlie mégis megmutatja, hogy jó férjed ő neked, egyebet nem lehet róla mondani.

Végre lejött a papné is és a két leány; még nedves hajok, tiszta kézelőik, most vasalt ruháik mutatták, hogy »toilettet csináltak«; nem beszéltek, erről a prédikátor gondoskodott; csak meghajták magokat, miközben kezöket nyujták az érkezeteknek. Azután keresték és megtalálták himzésöket s azzal mindenik leült a saját maga által himzett székre.

A leányok egyike azonban csakhamar ismét felállt és valamit sugdosott az anyja fülébe; ugy az ő, mint anyja tekintetének irányából azt lehetne következtetni, hogy azt kérdi, vajjon a fátyol-behuzatot a tükörről, a falon levő képekről és néhány gypsz-figuráról nem kellene-e levenni? Minthogy a leányka ismét visszaült, valószínűleg az a határozat hozatott, hogy nem kell levenni.

— Mennyire sajnálom a kisasszony halálát! mondá Magnhild.

Mindnyájan egyszerre letevék himzéseiket ölükbe s fejöket fölemelék.

— A guta ütötte meg, mondá a papné. Egy darabig aztán csendesen ültek, de végre ismét himeztek tovább. A pásztor most felállt, hogy a kutyát kereszsze. Az eb úgy ment, mintha nagyon szégyenlte volna magát, mit a prédikátor megdicsért. Most azután lassu elbeszélésben felsoroltattak a kutya külörféle erényei. Három évvel ezelőtt jött hozzájuk, a jó isten tudja honnét, valamint azt is csak ő tudta miért, mert e kutya már a legközelebbi nyáron megmenté a kisasszony életét, kire, midőn — mint rendszeren — a templomba ment volna, az Ole Björgaus dühödt tinaja rárohant.

Épen oly lassu előadással mondták most el a harmadik nagy eseményt, hogy az öreg András lábába vágta a fejszét. A prédikátor épen ott volt a beszédben, hogy mit mondott az öreg András, mikor ő, a prédikátor, az ágyba vitte, az elbeszélés azonban félbeszakittatott az által, hogy kívül az ajtón alázatos kaparászás hallatszott; természetesen a kutya volt ott. A testes prédikátor azonnal fölállt, hogy beereszsze; azután jó, intő szavakkal illeté, mit az eb farkcsóváló tartózkodással fogadott.

A kutya körülnézett és midőn látta, hogy a papné szeme kétségtelenül a legbarátságosabban pillantott felé, azonnal hozzá ment és megnyalta kezét, melyet az felé nyujtott.

E pillanatban fölkelt Magnhild, egyenest a papnéhoz ment, s megsimitá fejét kezével; érezte,

hogy mindenki szeme rá van irányozva, és pedig mindenek előtt a papnéé zavart csodálkozással, — de Magnhildnak nem volt meg az a képessége, hogy most szóval megmagyarázza, a mit épen tett. Gyorsan elhagyá azért a szobát, melyben most mély csend állott be.

Mi volt ez? Mi történt?

A z történt, hogy Magnhild délelőtt levelet kapott, melyet mi ismerünk; de a levél után Magnhild egészen más szemekkel nézte az életet a papházban mint azelőtt.

A mi unalmas volt, eltűnt s a függöny mögött oly szivességet és ártatlanságot talált, melyet eddig elnézett, és a mely bensejében mindenféle sejtelmeket ébreszte föl.

A prédikátor elbeszéléseiben az elsőtől az utolsóig egy szó nem fordult elő, mi arra emlékeztetett volna, hogy ő vagy az övéi valaha jót tettek vele. Ezt magának kellett fölfedeznie, de — a kutya megtette ezt, mielőtt Magnhild megtette volna.

A kutya köszönt; tette-e ő valaha azt? Ez a gondolat mint valami folyam szakadt rá; azt mondta magának, hogy neki is oda kell menni, igen neki is! S midőn meg akarta tenni, mindnyájoknak csodálkozásában érzé, mennyire nem szokták meg azok ő tőle a köszönetet vagy a hála egy jelét és ez anyyira megfélemlíté, hogy távoznia kellett.

Felfelé indult a hegyen a templomnak, talán mert épen ez említettett. Új életnézete egészen elfoglalá. E pillanatig csupán csak a nevetséges oldalát

látta ez embereknek, ez volt az igazság; boszankodott, mulatott, vagy unatkozott rajtok. De e pillanat előtt nem ismeré fel, hogy azt, a mit az imént megdicsérték rajta, épen ebben a házban nyerte; oly védőleg terjedt az itt ki lelke fölött, mint a himzések a butorok fölött szobáikban. Ha Skarlie a ház minden gyengéjét felhasználhatta, hogy őt behálózza, de ő viszont ugyanazon házban kapta az erőt, melylyel annak mind e mai napig ellen állhatott.

Ha e házban élt, a nélkül hogy valakihez bármely viszonyban állott volna, annak oka nem csupán a ház nyugodt, szokásszerű menetében feküdt, hanem legelőször is saját maga volt a hibás, mert már itt bezárkozott álmaiba. Egész vigyázatára volt szükség, melyet szintén e házban sajátított el, hogy mindamellet is annyira mehessen, a mennyire volt; más ház eltaszította volna magától, — őt az élnetlent, a szeretetre méltatlant, háládatlant, a milyenek magát bizonyította. Igen háládatlant! Hisz ki iránt volt ő hálás? Kinek mondott valaha köszönetet? igen, egynek mégis — neki, a kitől a legtöbb fájdalmat szenvedte; persze a legtöbb jót is az okozta; de őt szerette! Azt tehát nem számithatta be magának előnyül.

Nem, kinek mondott ő különben köszönetet? Itt senkinek. Skarliennek nem, ámbár ez is sok dologban állhatatosan jónak bizonyította magát iránta. Bangné asszonynak sem, pedig ez is mennyi jószággal nem halmozta el; Rönnaugnak sem, igen Rönnaugnak sem!

Megbotránkozott magán. Hisz most beszélt magával életében először egyedül és mégis — pedig alig tett egyebet!

M o s t fogta föl, bár egyszer már előbb, habár csak futólag, aggasztá ez; most fogta föl, mit érezhetett Rönnaug, midőn oly sok évig epedvén Magnhild után, életének gazdag változatait neki elbeszélni, és gyermekét megmutatni, őt magát megszabadítani és boldoggá tenni, — oly lényt talált benne, ki még a vendéglőbe, száz lépésnyire sem akarta elkisérni, — csak azért, mert fáradságába került volna felöltöznie!

Ismét ott ült a magaslaton, szétdult szülői háza előtt; szégyenborította arczát kezeibe temeté; a gondolatoktól, melyek itt születtek, nem tudott megvál-
,imig este nem lett, és ki nem fáradt testben és lélekben.

Midőn késő este Rönnaugnak jó éjszakát mondott, nyaka köré füzte karját s fejét lehajtá Rönnaug keblére. De szavakat nem tudott találni, mert nem találni meg azokat mindjárt az első alkalommal.

XII.

Rönnaug másnap reggel énekkal álmodott; még akkor is hallá, mikor fölébredt, és csakhamar azután anyira magához tért, hogy azt kérdé, vajjon csakugyan Magnhild lehet-é az, a ki énekel? E gondolatnak az a hatása volt, hogy most már egészen fölébredt és kiugrott az ágyból.

Alig ölté föl reggeli ruháját, midőn az ablakhoz

ment, hogy kinyissa. A lakószobából, azaz a ház másik oldalán levő alsó emeletről, ének hallatszott és csöndes zongorajáték. Az ének tisztán és magasan csengett, igen, nek i kellett lenni!

Rönnaug sietett felöltözni, hogy lemelessen. A folyosón fölvette oda állított czipőit, hogy felhuzza, mert félt a szobában zörögni, nehogy miss Rolandot és a gyermeket felköltse. Valaki jött a lépcsőn fölfelé, gyorsan letette a czipőket maga elé, mert a fej, mely most előtérbe jött, Grongé volt. Ő itt?

Az érkező üdvözlé Rönnaugot, éles rövid tekintetet vetett rá, és a nélkül hogy egy szót szólott volna, bement egy az övé mellett fekvő szobába.

Rönnaug leült és figyelt az énekekre, miközben bevégzé öltözését. A hangok oly egyenletesen és csöndesen folytak tova; örömet lehetett bennök észrevenni, bizonyára; de ez öröm leszűrődött volt és tisztának lehetett nevezni.

Rönnaug nyugodtan viselte magát, míg Magnhild az éneket abban nem hagyta, és még azután is egy ideig gondolataiba mélyedve maradt. Azután lement a lépcsőn. Lent az ajtót félig nyitva találta; azért hallotta oly jól az éneket. Magnhild megfordult a zongora-székkal s úgy ülve csevegett ifjúkori játszótársaival, kik kétfelül mellette ültek. Tehát, a mint látszott, ezeknek énekelt valamit.

Mindnyájan felálltak, midőn Rönnaug a szobába lépett. Magnhild kérte őket, nézzék meg, hány az óra. Valóban, már 10 volt! És Magnhild már régen fölkel, — és énekelt is?

A fiatal leánykák eltávoztak, hogy a kávé a hálószobába vigyék. Mihelyt Magnhild Rönnauggal egyedül látta magát, sietett kérdezni, tudja e, hogy Grong a házban van? Rönnaug elbeszélte neki, hogy ép az imént találkozott vele.

— Nos, suttogá Magnhild, ő azért utazik, hogy fiát, ki menyasszonyával megszökött, utolérje, a fiatal ember 20 éves, és a leány mintegy 16 lehet.

— A versek tehát?

— Természetesen ezektől valók voltak. Grong tombol dühében; hiszen költővé akarta nevelni fiát. Mindaketten nevettek.

— Valóban igen tehetséges ifjoncz volt, beszélt tovább Magnhild. Apja az ő kedvéért minden képzelhetőt elolvasott, s utazott vele Német-, Francia-, Olasz- és Angolországban. Végre meg akarta ismertetni vele a norvég természet és népelet benyomásait is, és most — hess! — tul van árkon bokron!

Grong urat most hallották a lépcsőn jönni, úgy hogy Magnhild tovább mitsem beszélhetett. Midőn azonban a szobába lépett, szuró tekintetet vetett rájuk. Azután elkezdett a szobában fel s le járni, elrejtözve szakállába, mint valami erdőbe, és elfátyolozva a pápaszem mögött, mint a kút vizében látszó kép.

Most leültek a kései reggelihez, miközben a papné zavart nyájassággal üdvözlé mindegyiket. — Maga a prédikátor az iskolába ment, hol valami gyűlés volt. A reggeli után, mely alatt Grong evésnél és ivásnál egyébire száját meg nem nyitotta, a lakószo-

bán keresztül és a tornáczon át egyenest a lépcsőhöz ment.

Rönnaug felhasználta e pillanatot s vitézül utána ment, mert beszélni akart vele. Amaz észrevette s el akart illanni, de utólérték s most bele kellett egyeznie, hogy Rönnauggal sétát tegyen fel a hegyre vezető uton.

De mikor meghallotta, hogy Rönnaug miről akar vele beszélni, dühbe jött és felkiáltott:

— Ördög adtát! ugy torkig vagyok már ezzel a hosszú asszonygyal és az ő unalmas »hivatásával,« hogy egy árva szót sem fogok többet róla szólani. Különben is kocsimat várom, hogy elutazzam.

És vissza akart térni a házba; Rönnaug azonban nevetve megfogta, és ismét ott akarta vele kezdeni, a mi a szívéen feküdt. Mielőtt azonban elbeszélheté, a mit a másiknak tudnia kellett volna, Grong a szavába esék.

— Neki egyáltalában semmi hivatása nincs; abban áll az egész titok! Éneke? Eh! Tande annyit irt nekem arról! Ma hallottam itt énekelni, — és tudja mit? technika, tiszta hang; de ismét csak technika és tiszta hang, — semmi képzelet, semmi melegség, semmi tartalom — de hol az ördögbe is vette volna mindezt? Ha képzelete lett volna, lett volna erélye is, s hangjával és technikai érzékével énekesnő lett volna, — akár találkozik a világon Tande, akár nem, és akár Skarlie akár Farlie lett volna neki a férje!

Itéletében a kemény és otromba forma mellett is lehetett annyi igazságot találni, hogy megérde-

melni látszott a fáradságot Magnhild történetét egészen eléje terjeszteni.

Csakhamar kitűnt most, hogy Grong egy »lelki élet« vonásainak nem állhatott ellen; azonnal csupa fül lett és elfeledé haragját és szekerét.

Most beszélni hallott arról a Magnhildről, ki alig szeretett felöltözni, és a ki egy Skarliennek tenni és mondani hagyott mindent, a mi neki tetszett; a ki azonban abban a pillanatban, midőn Skarlie Tande nevét és az övét egyszerre kimondá, — azaz: betört abba a zugba, hol Magnhild lelke menedéket talált, — elfut tőle egyenesen Amerikába! Avagy nem volt ez erélyesség!

Beszélni kellett hallania arról a Magnhildről, ki megakadályoztatva a legnagyobbban, összerogyott és semmit sem akart többé tenni. A Tandéhoz való viszony tiszta fényben állítottatott elé; Grong részben ismerte azt Tandének saját vázlatai után. Rönnaug azt vélte, jó volna neki Tande leveleiből is megmondani valamit; tudta könyv nélkül, mert igen erős benyomást tett rá.

És mily benyomást tett most Grongra!

Mennyibe kerülhetett ez embernek annak idejében lemondani arról, a mire magát először rendeltetve hitte? És most ismét fiáról is le kellett mondani? Hogy lehetett, hogy ő és Magnhild mindezt nevetségesnek találhatták, mint azt még aznap reggel tették?

Valami vigasztaló volt abban a gondolatban,

hogy rendeltetésünk nagyobb és sokszorosabb, mint azt magunk látjuk.

— Igen annak, ki akarat nélkül és vakon alárendeli magát az ismeretlen isteni végzésnek! Én nem tudom azt tenni! Fölemelte öklét, de azután csöndesen megint leereszté.

— Gonoszság az, egy meghatározott cél felé törekedni, akaratát, felelősségét az embernek arra föltenni? Látja ön ott azt a rovar? Határozottan előre törekszik; valami bizonyos célja van. Én pedig most agyongázolom. Nézzen ide!

Némi szünet után tovább folytatá:

— Látnia kellett volna nőmet! Röpkedő fátyollal lépett be, szeme gondolata szikrázott. Hova? Épen akkor, midőn segítségemmel tisztába kezdett jönni képességei felől, kialudt, mint egy hulló csillag! Volt egy barátom: Mily tehetség és mily vágy volt benne, s mennyire szép volt! Husz és néhány éves korában elesett egy dán sánczon, alig említve, alig följegyezve. Hulló csillag! — Ellenben mily gondoskodását látjuk a gondviselésnek oly lényekről, kik sem nem tudnak, sem nem akarnak valamivé lenni. Azt a halászt a felvidéken egyedül mentették meg, midőn egy egész falu elveszett. És tovább élt hatvan évnél, ostobán mint egy csuka, melyet a tengerből kifogott. Mások kedvéért? A kortársak nevelése végett? Trágyául a következő nemzedék számára. Miattam vigasztalhatják magukat azzal! Hogy én azt tegyem, magamnak kell látnom, éreznem. A vakandokéletet a sötétben

és vakságban utálok, még akkor is, ha írásban adják, hogy egykor világosság fog környékezni ; a más világon tudnillik. Csodálok mindenkit, a ki erre képes.

— Azaz megveti őket ! vága közbe Rönnaug.

— Grong rá nézett, de nem felelt.

Rönnaug most szerette volna tudni, mit tanácsolna most Magnhildnak. Grong gyorsan felelt :

— Dolgozni !

— Cél nélkül, csupán dolgozni ?

Grong hallgatott egy pillanatig s aztán így szólt :

— Magnhild szerencsétlensége az volt, hogy egész életén át mindent megkapott, a mire szüksége volt, minden ételt, minden ruhát. Ha szigoruan dolgoznia, vagy egy gyermeket nevelnie kellett volna, nem adta volna magát álmodozásra.

— Tehát munka cél nélkül ? ismétlé Rönnaug.

— Hisz olyan sokféle cél van, dörmögé és azután elhallgatott egészen. Nyilván való volt, hogy a kört körül futotta, és haragosan ismét oda érkezett, a mi magával történt.

A nyirfasorban voltak ekkor közel a paplakhoz. A házból ének hangzott feléjük ; midőn közelebb jöttek, megálltak és figyelve hallgatóztak. Az ablakok nyitva voltak és minden hang egyenletesen érinté a fület.

— Ártatlanság van a hangban, mondá Grong, az igaz. De az ártatlanság passiv tulajdonság.

Tovább mentek.

— Tehát még sem csupán technika? kérdé Rönnaug.

Grong nem felelt semmit. Más gondolatmenetbe esett. Midőn most a ház előtt voltak, megállott.

— Magnhild épen úgy, mint én, igen mi miud a ketten, talán egy félig kész családi munka viselői vagyunk. De — az ő családjá ő benne kihal, — és az enyém?

— Valóban mindez örültté teheti az embert!
— Hol van a kocsim?

A főépület mellett áthaladt a hátsó udvarba; Rönnaug lassan követé; a jármű még nem érkezett meg. Valamit dörmögött szakállába s ellődült hátra a csür felé, melynek ajtaja nyitva volt, s melyben Rönnaug szekerét megpillantá. Most ő is oda ment és beszélni kezdett vele a kocsi felől. Utazókocsinak mégis igen gyenge, mondá; az egyik első kerék már megsérült, úgy hogy le kellett venni.

E szerint tehát a kovácsból függ, hogy a hölgyek meddig maradjanak itt! Ő azonban rögtön el akar utazni; mert ime — végre ott jön a szekere!

Ezután közönyösen intett nekik, mintha legfőbb a másik sarokra akarna menni; azután bement a házba, hogy málháját elhozza. Rönnaug kijelenté, hogy meg fogja várni, a míg kijön.

Rönnaug jót akart Gronggal. Talán még sem állt egészen olyan rosszszul a fiuval a dolog, mint az atya látta. Töprenkedett a Grong lényében tapasztalt csodálatos nyugtalanság fölött. Nem a tehetségek roppant gazdagságától volt-e ez, melyek közül egy

sem lépett elő határozottan? Egyszer úgy fél-tréfásan hallotta beszélni valakinek sokféle talentumáról, vagy mint ő kifejezte, »megáldott voltáról.« De most érzé, hogy az alárendelt képességeknek mind egy fő-képességbe kellene egyesülni. Így volt a dolog Magnihiddal is; de talán nagyon kevés volt az ő talentuma? Technika? — persze főtalentuma ebben állt, lehet-e most már e technikának énekében kifejezést keresni?

Ez iránt nem tudott tisztába jönni. És pedig ez oly keserves állapot volt; itt már nagyon elkelt volna a tanács, mert itt határozni kellett. Imádkozott istenhez barátnőjeért, és érte a sötét férfiért, ki most kijött a házból a pásztorné kíséretében, kinek egyedül látszott képesnek istenhozzádot mondani.

— Köszöntse tehát nevemben öreg tanitómat, kiáltott le Grong a kocsiról, miközben megfogá a pásztorné kezét. Mondja meg neki . . . ne mondjon neki semmit! Azután rávágott a lóra a korbácscsal, oly hirtelen, hogy a kocsisgyermek majd otthon maradt.

A pásztorné most azt a nyilatkozatot tette, hogy férje bizonyára nem érzi magát boldognak. Állva maradt és utána nézett a távozónak.

Ekkor ugyanazon az uton egy parasztasszony közeledett feléjük. Nevetve üdvözlé a papnét, miközben elhaladt mellette és a konyhába ment.

— Eladtad?

— Igen!

— De hiszen látszik is rajtad.

És Rönnaughoz fordulva azt mondá:

— Ez az asszony — elhiheti, ha mondom — ma reggel boldoggá tette Magnhildot.

— És hogyan?

— Hát be akart menni kézimunkájával, a boltoshoz, ki egy nagykereskedő számára vásárolja a városba. E pillanatban Magnhild lejött a konyhába. Midőn az idegen asszony megpillantá, üdvözlé őt. Azután fecsegni kezdett, majd könyekben tört ki s folyton sirva elbeszélé, hogy ő igen szegény asszony volt; most azonban már jól folynak dolgai s úgy magának mint gyermekeinek meg van, a mi csak kell.

Magnhildnak ugyanis több éven át kézimunka-iskolája volt e vidéken. Ez az asszony legszorgalmasabb tanítványainak egyike volt. Higyje el, ez a kézi munka itt nagyon elterjedt, és most már a tájékon alig van egy szegény család.

— Nos, és Magnhild, — örült ezen?

— Oly vig lett, hogy csakhamar azután énekelni hallottuk. Pedig mikor a legutóbbi alkalommal minket itt meglátogatott, lehetetlen volt a zongorához ültetni.

Rönnaug most üdvözlé miss Rolandot és a gyermekét, a kik épen lejöttek. Kissé később az udvarról be akart menni a lakszobába és ime ismét ének hangzott eléje. A két papleány gyöngé hangjukkal egy kétszavu dalt énekeltek, egyik bizonytalanabbul mint a másik. A tempo egy kissé vontatott volt:

»Mindnyájan isten kezében vagyunk.«

Az ajtó nyitva volt. Az egyik leányka a zongoránál ült, a másik mellette ált. Magnhild előttök állt s a zongorához támaszkodott. A kis zsoltár békét lehelte, mert a kik énekelték, maguk is békében voltak. A kis szőke fejcskék a ruhagallérok fölött a legcsekélyebb mozdulatot is elkerülték; a zongora csaknem susogni látszott. De a napfény a himzett butorokon és himzett behuzataikon olyan volt, mint egy távolból jövő accompagnement.

Midőn bevégezték, az egyik elbeszélé, hogy egy utazó urhölgy tanítá nekik ez egyházi dalt, és a másik, hogy a »kisasszony« komponálta hozzá a zenét. Magnhild, a nélkül, hogy valamit szólt, vagy állásán változtatott volna, oda nyujtá kezét, melyet a közelebb álló leányka megfogott.

Kivülről most hangokat hallottak; a prédikátor volt, ki több más férfival beszélt. Egyenest a lépcsőhöz mentek, úgy hogy Rönnaug most belépett a lakszobába. Csakhamar hallatszottak a csoszogó léptek a lépcsőn. A lakszobában levők felálltak, Magnhild Rönnaughoz ment. Most először a kutya, azután a prédikátor tarták hatalmas bevonulásokat s utánok lassan belépett, egyik ember a másik után, nehéz munkaedzette férfiak, mintegy hatan vagy heten, mindnyájan e hegyvidéki kis községből való parasztok voltak. Magnhild Rönnaughoz simult, ki egy kissé hátra vonult, úgy hogy a nagy, fátyollal bevont tükör elé jutottak.

A pap jó reggelt kívánt először Raudonné asszonynak, azután Magnbildnek; aztán azt kérde,

hogy érzik magukat? Ezután eljöttek a parasztok, egymás után kezet nyujtottak és így mind, a ki a szobában volt, kezet adván, körben jártak.

— Mondjátok meg anyátoknak, hogy jöjjön ide, mondá ezután a lelkipásztor az egyik leánykának és köhögött.

A papné megjelent; a parasztok egymásután ismét sorba jártak most a papnéhoz, kezet fogtak vele s aztán ismét visszaléptek. A prédikátor megtörlé arcát zsebkendőjével, azután oda állt a megremült Magnhild elé, meghajtá magát és így szóla:

»Kedves Magnhild, ne ijedj meg! Kis községünk képviselői ma véletlenül összegyültek az iskolaházban. Szintén véletlenül elbeszéltem neked, hogy te átutazóban ide érkeztél s akkor az egyik így szólt hozzám:

— Neki köszönhetjük, hogy most oly kevés szegény-adót vesznek rajtunk.

És azután többen azt mondák: igen, úgy van a dolog. Akkor én azt mondtam, hogy ezt neki magának kell megmondanunk; egyhangulag a többiek is így vélekedtek. Te senkitől sem fogadtál köszönetet kedves gyermekem, sem itt, sem ott a földnyelven, ámbár munkád hatása ott lent még nagyobb volt és onnét terjedt el a tájakra, a tengeröböl mindkét oldalán.

»Kedves gyermekem! isten utai kikutathatlanok. A míg látjuk őket saját kis sarjunkban, szerencsések vagyunk; de ha nem látjuk, igen boldogta-

lanok vagyunk. (E szavaknál Magnhild könyekben tört ki.)

»Midőn a korcsolyával kis kezeidben megmen-
tetvén, a hegyomlás lehozott, azért történt, hogy ál-
dássá légy sokakra.«

»Ne vesd meg e kis község köszönetét; imád-
ság az érted a mindenhatóhoz. Hisz tudod, mit mon-
dott ő: »Mert a mit a kicsinyekkel tesztek, velem
teszitek azt.« Adja isten, hogy érezzed ezt.

A pap most feleségéhez fordult s ugyanazon
ünnepélyes szónoki hangon folytatá: »Adjatok ezen
embereknek valami jót enni és inni!«

Mindenféle tréfákkal fordult most egyiktől a
másikhoz, s minden lépése alatt rengett a ház. Minél
megindultabbnak látszott Magnhild, annál boldogabb-
nak látszott ő is magát érezni.

Magnhild szükségét érzé a predikátornak va-
lamit mondani; mert ha nem az ő házába jött volna,
nem történt volna meg semmi mind abból, melyért
most oly érdemetlenül nyert köszönetet.

A hevességétől való félelem azonban vissza-
tartá. Az emberek megvendégeltettek; ismét kezét
fogtak mindenkivel a házban, s azután eltávoztak a
prédikátor vezérlete alatt, kinek szavát még akkor
is lehetett hallani, mikor már az iskolaház közelében
voltak.

Késő délután jött a posta a földnyelvről és az-
zal egy levél Magnhildnak. Megijedt és átadta Rön-
n-
augnak, ki azonban visszaadta neki, hogy maga is
elolvashatja. Most csak lássa, hogy elutazása mit

nem okozott, tevé hozzá. A levél a »hosszu Lujzá«-tól volt.

»Kedves Magnhild!

Ma hozzád kellett mennem, a mintát elhozni, melyet nekünk megmagyarázni ígértél. Azonban csak Skarriet találtam otthon egyedül és ő nem épen jól érezte magát; vagy hogy is mondjam, — mert soha sem láttam azelőtt olyan szerencsétlen embert; azt mondta, hogy te elutaztál. Később hallottam, hogy Randonné asszonynyal utaztál el, s azt gondoltam, hogy most bizonyosan a papházban léssz a hegységben s azért odaküldöm ezt a levelet. Mert te ne utazzál el tőlünk Magnhild! vagyis — utazni utazhatsz, csakhogy aztán visszajöjj ismét.

Mi mindnyájan felfogtuk, hogy te nem voltál boldog; de te nem akartál arról beszélni; azért hallgattunk mi is. De nem lehetsz-e te nálunk?

Mit csináljunk azzal az új munkával, melyhez épen most fogtunk? Egyedül nem megyünk vele semmire. És azután az éneklés! Nekem és Marinak oly sokan mondanak azért köszönetet; hisz mi vezetjük az éneket most. De mindnyájan tudjuk, kinek köszönjük, hogy jól ki tudunk jönni, hogy bizalmasan élünk egymással, és hogy egyikünk a másikon segít. Most, hogy többé nem vagy itt, oly nehezen esik szivünknek, hogy neked valamire való örömet soha sem szereztünk, s hogy te ennélfogva épen nem is ismeresz minket. Mi oly sokat tehetnénk érted, elhiheted,

ha csak szabad volna. Ne hagyj el minket! Vagy jöjj vissza hozzánk ismét, ha utazásodat bevégezted!

Hálás tisztelőd

L u j z a.«

A levélnek rendkívül diszes írásu utóirata volt Máriától:

»Oly szomorú lettem, midőn Lujza elbeszélte. O sokkal tovább lát a szegény, hosszú-ra nőtt teremtés. Már mindent megirt és elmondott, a mit mi mindnyájan, igen mindnyájan, gondolunk.

De nekem a legtöbb okom van irni. Mi lett volna belőlem a világban, ha te az iskolába nem jössz s meg nem tanítasz arra, a mire épen van képességem? Nálad nélkül csak másoknak lettem volna terhére, vagy dolgoznom kellett volna a munkában való öröm nélkül. És most örülök, hogy olyanban vehetek részt, a mi folytonosan növekedni fog.

Igy most megmondtam, a mi szivemen volt! Hányszor nem akartam én ezt már neked megmondani; de nem volt elég bátorságom, mert olyankor te mindig olyan félénk lettél.

Tulajdonképen mi oly jól meglehettünk volna egymással. De nem történhetik ez még meg ezentúl?

M a r i.

U t ó i r a t: Talán azt fogod hinni, hogy úgy vélekedem, mintha te föl sem vettél volna minket. Ezt azonban épen nem titted. Te mindenben nagyon nagy türelemmel voltál irántunk.

Ugy látszott azonban, mintha neked minden

közönyös volna, beleértve az embereket is, ez az én véleményem.

Nem teheted-e, mint Lujza mondá, hogy hozzánk jöjj? Mi köréd akarunk seregleni, mint a méh-raj királynéja körül.«

Arra, a mi Magnhildban most végbement, nem lehet jobb kifejezést találni, mint hogy új életforrások fakadtak benne. Ez a segély, attól a dologtól, melyet ő csak időtöltésnek és szokásszerű tennivalónak tekintett, nagy hatást gyakorolt reá. Azt hívé, mégis meg kell kísérlenie, megérdemli-e valóban ez odaadást, hisz most már tudta, mi a teendője.

Sétára ment Rönnauggal a kertben s beszélgett vele e tárgyról. Alkonyodni kezdett; a tyukok készültek az ólba, s kodácsolva épen a lajtorjákra készültek szállni; a tehenek, melyek nem voltak a hegyi legelőn, most jöttek be a mezőről, s ott vonultak el előttök; néha-néha a friss széna illata is elért hozzájuk, mert épen hordás ideje volt.

Rönnaug annyira megnyugtatta érzé magát, hogy azt vélte, megmondhatja Magnhildnak, amit ugyanez a pósta hozott, t. i. a hirlapokban egy müncheni táviratot, hogy Tande meghalt.

Magnhildot ez többé nem rendíté meg inkább, mint hogy egy darabig mély hallgatásba merült s azután még hosszabb ideig hallgatva ment, szintén hallgató barátnője mellett, hisz mindig oly távol levőnek gondolta »őt«, s most azért csak nagyobb közelségben érezte magához. És a levél, melyet nem

rég tőle kapott, tanításul, vagy oktatásul, most csak annál mélyebb igazsággá látszott lenni.

Midőn végre ismét mondott valamit, akkor is nem Tande, hanem Skarlie képezte a beszéd tárgyát. Azt vélé, hogy talán mégis jobb lenne őt elhozatni, hogy elutazásuk előtt valami egyezség jöhetne létre kettejük közt. Rönnaug nem idegenkedett ettől, csak azt gondolta, hogy nem Magnhildnak, hanem neki magának kell ez egyezséget létrehozni. Hisz így sem volt egyéb mondani való, mint hogy Manghild most végre elhatározta magát, és hogy mit mond ehhez Skarlie.

A beszélgetés majd fönnakadt, majd ismét folytatott, a mint mind a ketten vagy megálltak, vagy tovább mentek. A ház egész lakossága a mezőn volt elfoglalva a szénavágással s ott volt miss Roland is a gyermekkel. A két barátné most szintén oda akart menni.

Most egyszerre egy parasztfiu jött az udvarra, egy dalt fütyörészve, mindkét kezével nadrágzsebében. Midőn a két hölgyet meglátta, megállt és felhagyott a fütyöléssel. Most szilárd állást foglalt a jobb lábán, ballábát meg előre nyujtva, sarkára támasztá, miközben lábát mozgatni kezdé, úgy hogy a csizmája sarka igen csodálatos hangot adott.

Némi szünet után közeledett a nőkhöz.

— Te vagy az a Magnhild? — kérdé a vidék jóhangzásu tájnyelvén. A mellett ránézett a jobbfelel állóra, ki igennel felelt.

Arra kell téged kérnem, hogy gyere velem ud-

varunkba a Synstevoldenba, mert ott ül egy ficzkó, a ki téged vár.

— Hát kicsoda az? kérdé Rönnaug.

— Azt nem mondhatom meg, felelt a fiu, és ismét előre nyujtá bal lábát, megcsikorgatta a csizmája sarkát s arra felé pislogott, a hol a papház csürje feküdt.

Rönnaug most jónak találta szintén a tájnyelven beszélni és azt kérdé, hogy: vajjon ez a »ficzkó« nem sánta-e?

— Igen, a bizony meglehet, felelt a suhancz és nevetett.

Rönnaug most gyorsan az öreg Andráshoz sietett, ki épen a csürből jött üres szekérrel, hogy ismét kihajtszon a rétre. A szekérszörgés azonban sokkal nagyobb volt, hogysesem a kiáltást meg lehetett volna hallani. Rönnaugnak szaladnia kellett, hogy a kocsit utólérje.

— Te vetted ki kocsimból az egyik első kereket? kérdé tőle.

— A kocsiból az egyik első kereket? kérdé az öreg András; elvette valaki? Hóha, te fenevad! kiáltott rá a lovakra, s oly hevesen megrántá a gyeplőt, hogy az egyik ló most hátra felé akart menni. Ez ugyanis még fiatal ló volt.

Ekközben Rönnaug megnyerte dolgában a szükséges felvilágosítást s ott hagyá a kocsit. Angol nyelven, lassan beszélve, elmondá Magnhildnak, hogy mit hitt ő most fölfedezhetni; a suhancznak, ki még

ott állt, nem volt szabad ezt meghallani. András tovább hajtott.

Magnhild elkezde nevetni:

— Igen, ő jött el! neki kell lennie! Azután a fiuhoz fordulva, azt mondá, hogy mindjárt menni fog.

Rönnaug megkisérlé visszatartani, vagy hogy engedje meg neki, hogy Skarliehoz menjen. De nem, Magnhild maga akart menni. Már utban volt, midőn Rönnaug utána kiáltott, hogy egy kis idő mulva ő szintén elmenend, hogy meglássa, mint megy a dolog. A másik nevetve megfordult és azt mondá, hogy azt szívesen megengedi.

Kis idő mulva Rönnaug átment a mezőn a Synstevolden-udvar felé. Meg volt ugyan győződve, hogy Skarlie semmi olyast nem ajánlhat, a mi Magnhildra csábitólag hathatott volna; ellenben magaviselete nevetlen, talán goromba is lehetend. Az elveszett első kerék semmi jóra nem mutatott.

Talán nem volt ember a földön, a ki előtt Skarlie ellenszenvesebb lett volna, mint Rönnaug, ismerte ez embert. Senki Rönnaugon kívül nem sejtette, hogy Skarlie, bár gyáva volt, Magnhilddal szemben mindent megkisérlött, hogy képzeletét be, mocskolja és erkölcsi érzékét megrendítse. Magnhild gyakori elpirulásának meg volt a maga története.

De mi kapcsolta Skarliet Magnhildhoz? Eleinte természetesen reménység volt, mely azután meghiusult. Később? A prédikátor az előtt egy este, midőn a beszéd a katolikus klastromokra került, beszélt, hogy Skarlie, ki világlátott és gondolkodó ember,

Skarlie azt mondá, hogy a barátok a klastromban éjjel-nappal imádkoztak, hogy könyörgésök a többi nép mulasztását, kik elfeledtek imádkozni, kiegyenlitse. Ezért oly kész a nép annyira a klastromoknak pénzt adni; valóságos törlesztés az a bűnök adóságáért.

Rönnaug akkor azt gondolta, hogy vajjon Skarlie viszonya Magnhildhoz nem hasonló volt-e; bizonyosan büneinek egy részét akarta vele a nyerges le-törlesztetni.

Mindenek fölött azonban lefoglalta más elől.

Ha e mellett szigorun vagy türelmetlenül viseli magát, Magnhild abban a szempillantásban elhagyta volna. De az volt a szerencsétlenség, hogy ez ember gyáva volt, s azért soha egészen le nem tudott róla mondani. Mindig azonnal elhajlott, midőn azt vette fejébe, hogy Magnhildot kísértetbe hozza, és ha gonosz volt, az rendesen azzal végződött, hogy kétszeresen barátságosnak és érdekesnek mutatta magát.

E módon sikerült neki bizonyos viszonyt fen-tartania.

Midőn Rönnaug a mezőre lekerült, hogy az or-száguton a házból meg ne lássák, minden teljesen tisztába jött előtte.

Egy réten kellett keresztül mennie, hol a fü még nem volt levágva; irgalmatlanul letaposta; egy virá-gos folt előtt akaratlanul megállott s megszemlélte annak szín és levél pompáját. Hirtelen hangokat hal-

lott ott a közelben. Előtte több bokor állott: ezek közt meglátta azokat, a kiket keresett.

Ott ültek Skarlie és Magnhild a füben, Skarlie egy ingben, kalap nélkül.

Rönnaug félig félve Magnhildért, mert a m a z iránt a legkisebb tisztelettel sem volt, közelebb osont és lesbe lapult. Jéült két bokor közé, a hol maga látatlanul, a másik kettőre rá láthatott, kik mögött nyílt tér terült.

— Jól van, akkor eladom házamat ott lent a földnyelven; igen, azt teszem és — akárhova utazol, utánad megyek.

— Tégy a mit akarsz, csak kimélj meg végre fenyegetéseidtól! Utóljára mondom, utazni akarok, azért teszem ezt, hogy lássak és tanuljak. Aztán majd visszatérek, hogy másokat tanítsak.

— És visszajössz hozzám akkor?

— Azt nem tudom.

— Ah, nagyon jól tudod te azt.

— Igen, tudom is. Ha te más ember leendesz, visszajövök hozzád; de nem hiszem, hogy te megváltozhass. Azért egyszer-mindenkorra azt mondhatom, hogy n e m fogok hozzád visszatérni.

— Te nem tudod, mi mindent akarok tenni érted!

— Most megint a végrendelettel állsz elő? Hallgassunk most ilyen dolgokról.

Magnhild a füben ült s egy virágot szemlélt, körülforgatván azt minden oldalról. Skarlie rövidebb

lábát maga alá vonta, arcza sötétnek látszott, szemeknek szuró tekintete volt.

— Te soha sem akartál engem elismerni!

— Az bizony igaz, én neked sokat köszönhetek, a mit köszönet nélkül fogadtam el. Kérem az istent, hogy adjon alkalmat: letörleszteni, a mivel neked tartozom.

— Nem lehetne-é mindez ismét jóvá? — Mit akarsz? Utazni? Hisz utazhatunk, van hozzá módunk.

— Már mondtam, hogy mindezeknek véget kell vetnünk.

Skarlie sóhajtott, elővette pipáját s rátette mutatóujját a dohányra, mert épen meg volt töltve; most előhuzta a gyufás dobozt is.

— Ha még dohányozni tudsz, akkor nem vesztél el! mondá Magnhild.

— Oh, nem dohányzom, — csak régi szokás. Nagyon sóhajtott.

— Nem, Magnhild, mondá azután, nem arról van szó, hogy elviselhetem-e, ha te elutazol. Mert az annyit tesz, mint házamat bezárni és engem számkiüzni. Az emberek fecsegése elviselhetetlen lesz nekem.

És valóban igen szerencsétlennek látszott; Magnhild virágot tépett, és ha amaz feleletet várt tőle, nagyon csalatkozott.

— Ez nem jó annak, a kinek erős természete van, mondá tovább Skarlie; az ördög bizonyos utonmódon előnyt tud nyerni az ember fölött; azt gondoltam, te segithetnél volna rajtam. És látod, csak annyit

akarok mondani: ha nekünk csinos, kedélyes házunk és gyermekeink lettek volna . . . de a nő most gyorsan fölkel, úgy hogy öléből a virág mind kihullott.

— Azt mondom neked, hogy mindezekkel föl kell hagynod; a ki csak jót akar, nem úgy kezdi mint te, és e kezdet mellett is . . . te talán mégis . . . de hogy fogod viselni magad később? Azt mondom azért, hagyj föl mind ezekkel.

Elment néhány lépésre, azután ismét visszatért.

— Nem, nem hibáztam akkor, mikor kezdedbe adtam magamat; mert hisz te azt ígérted, hogy egészen úgy élhetek, a mint nekem tetszik. És én o'y tapasztalatlan gyermek voltam, hogy egyáltalában nem értettem meg, mint játszottál ki engemet. De azzal hibáztam, hogy mindjárt be nem láttam, mennyire el kellett volna téged a z o n n a l hagynom. Igen, hogy rögtön el nem tudtam magam erre határozni, hanem történni engedtem, a mi történni akart! Ez azonban oly sok dologgal függ össze, és arról most nem akarok beszélni; mert most egyedül az forog kérdésben, hogy mindegyikünk, a mennyire tőle telik, ismét jóvá tegyen mindent. Mondj le rólam és kísértsd meg kötelességedet mások iránt teljesíteni.

— Mit akarsz ezzel mondani? Szeme villámolt és egész arcza élessé vált.

— Hallottam, hogy te másokat is a haszon végett kijátszottál. Kisértsd meg, ha ismét jóvá tehetnéd, — ha csakugyan azután epedsz, hogy jobb ember légy.

— Az nem igaz. Meg ahhoz nincs is közöd.

— Persze hogy nincs; csakhogy akkor abból sem lesz semmi, hogy jobb ember légy, ugy e dologban mint másban.

— Nohát akkor isten neki! marad minden a mint mondtam. — Felnézett és arcát félre vonta, miközben fogatlan inye egészen láthatóvá lett, s szeme bozontos szemölde alatt csaknem eltűnt.

— Te nem hagyod el ezt a helyet, ha én nem akarom, mondá aztán.

— Valóban?

— Igen, sőt még többet. Tudod te, hogy mit akarsz tenni? Van erre jogod istened előtt?

— A mi azt illeti, ismered nézetemet!

— Ismerem nézetedet az »erkölcstelen házasságokról;« de az szerintem egyszerűen ostobaság. Arról egy szó sincs megírva a bibliában, utána néztem.

Magnhild épen haját háritotta el homlokából.

— Akkor meg van írva i t t, mondá és megfordult, hogy elmenjen. Skarlie most fel akart állni, és igen haragosnak látszott.

Rönnaug látta ezt és sietve fölkelt, mert különben Skarlie most meglátta volna.

Egyszerre mind a hárman egymás előtt álltak.

Rönnaug szelid mosolygó arcczal egyenest Skarlie felé ment, gyöngéden megfogta kezét s angolul azt mondá, hogy igen örül, hogy őt láthatja, őt, ki az utóbbi alkalommal oly jó volt iránta, s azután elkezdett vele tréfálni. Egyszerre behizelgőnek és ka-

czérnak mutatta magát. Skarlie kénytelen volt nevetni, és felelt valamit szintén angolul. Rönnaug élczet mondott, melyre amaz megfelelehetett s erre mindketten vigan nevettek.

A benyomás, melyet a csinos, erősen kifejlett asszony reá tett, mintegy tudtán kívül más helyre tévé át, s a gondolatoknak egészen új sorát ébreszté föl lelkében.

A tréfálás mind élénkebbé lön, csak angolul beszéltek, miben Skarliennek különös kedve telt, s az is nagyon öröme volt, hogy gyors élczelő tehetségét fitogtathatta, mert valóban birt ilyennel.

Rönnaug végre mintegy varázsszal behálózva tartá a nyergest, de a mellett nem egészen jó benyomást tett Magnhildra sem; mert ezt csaknem félelem szállta meg, midőn azon erőket észrevette, melyek fölött Rönnaug rendelkezett. Ez asszony tekintetével, beszédével, kihívó alakjával mintegy behálózta e rut férfit; szemei szikrákat szórtak, mig nevetett; akár nyakon vághatta volna Skarliet! Az asszonyokban néha oly erő mutatkozik, mely egészen egyekké teszi őket, ha arról van szó, hogy magukat védjék, vagy egymást megboszulják.

A beszélgetés folyama alatt Rönnaug végre elvonta Skarliet magával a bokor körül s midőn annak másik oldalán álltak, oda fordult a felé, a minek hátsó oldala leselkedése alatt fedezőjéül szolgált.

Most egy pár ágat félre hajtott s nevetve kérde Skarlietől, lesz-e olyan gavallér, hogy az ide eldugott kereket nekik haza gördíteni segísen? Azt

csak nem engedheti meg, hogy a hölgyek egyedül bajlódjanak vele. Skarlie minden ellenmondás nélkül nevetett velök az ötleten, de nem mozdult helyéről. Ő egy ingben van mondá, először kabátot kell kerítenie, hogy velök a papházba mehessen.

— Ah, vélte Rönnaug, a kabátot el lehet hozatni, kereket pedig épen egy ingben lehet legjobban görđíteni, — s azután neki állt a keréknek, hogy maga fölállítsa, mi közben nagyot nyögött. Mikor pedig felállította, a kerék azonnal eldőlt a másik oldalra, »no igen, kettő kell ehhez!« mondá.

Most lehajolt a kerékre s ez állásban rá nézett a nyergesre, hamis szemekkel vizsgálgatván azt, kinek tekintete ellenállhatatlanul vonatott amannak arczára és dus növésű tagjaira. Késedelem nélkül fogta meg most a kereket, mely azonnal felállított. Tovább gurították, két felől fogván ketten, az asszony szökdelve, a férfi sántítva. Vig szavak és sok nevetés kísérték e menetet. Magnhild lassan követé őket, Rönnaug Skarlie kopasz feje fölött egy tekintetet vetett felé. Vigság és diadal villogott e tekintetben. De midőn szemét elfordítá, bizonyára két csíkot pörkölt vele Skarlie hátára és nyakára.

Az ut nem volt rövid; Skarlie zihált, Rönnaug csakhamar érezte kezén amannak izzadtságát; annál gyorsabban gurítá a kereket. Skarlie szájában a mondatok szókká, ezek szótagokká lettek; megpróbált nevetni, hogy fáradságát elpalástolja. Végre sem magát, sem a kereket nem bírta tovább vonszolni; kimerülten a fübe veté magát; veres volt, mintegy

szederfürt; szeme mereven ült homloka alatt s szája tágra nyilott. Levegő után kapkodott.

Rönnaug kiáltott az öreg Andrásnak, ki épen az országuton ment egy szekér szénával, hogy jöjjön oda és vigye el a kereket. Azután karját Magnhildéba füzte, Skarliét üdvözlé és ezer köszönetet mondott neki — mindig angolul — a kitünő segélyért, most már holnap elutazhatnak, isten vele.

Az országutra érve, vissza néztek. András állásából azt következtetheték, hogy Skarliétól azt kérdé, hogy az ördögbe jutott oda az a kerék? Skarlie haragos mozdulatot tőn kezével, mintha a kereket is, meg Andrást is el akarta volna söpörni; vagy talán olyan helyre kívánta őket, hova Norvégiában nem szokatlan, hogy az emberek kevésbé jó barátaikat át akarják helyezni. Látták, a mint az ut felé fordult; Rönnaug azonnal lobogtatta felé zsebkendőjét s istenhozzádot kiáltott neki. A viszhang felelt rá ez esti órában.

Azonban csak néhány lépést mentek, midőn Rönnaug megállt, hogy boszankodását amugy istenigazában kiöntse. A szavak egész özöne hagyta el ajkait csaknem suttogva; Magnhild csak keveset hallot e szókból, de a melyeket hallott, azok az országuton töltött szolgáló- és kocsis-korszakból valók voltak; Rönnaug közönséges szókészletéhez ugy aránylottak, mint a viziló a légyhez.

Magnhild egy kissé hátra vonult. Rönnaug tébolyodottkép bámult rá, de azután összeszedte magát és azt mondá:

— You are right !

De azután új kitörése jött a boszankodásnak és irtózatnak ; mert hisz azon korra emlékeztették őt, midőn maga is, úgy a hogy tudott, ott mozgott a nép fenékrétegében, a sötétségben, mely ott uralkodik, és a hol az olyanok, mint a kit most elhagytak, szélrül ülnek és halásznak. — — — Kezeit zsebébe dugta, hogy Charles Randon legutóbbi levelét, melyet mindig magánál hordott, míg ujabbat nem kapott, elővegye ; azt aztán ajkaihoz nyomta és könnyekben tört ki. Felindu'ása oly nagy volt, hogy le kelle ülnie.

Most volt először életében, hogy Magnhild őt sirni látta. A hajó födélzetén is, midőn Amerikába vonult, még ott sem sirt ; oh nem, ellenkezőleg !

XIV.

Még több napig a papházban maradtak, mert midőn elbeszélték, hogy Magnhild Amerikába megy, a jó emberek annyira megijedtek, hogy időt kellett nekik adni az e gondolattal való megbarátkozásra. Magnhild is még egy ideig velök akart maradni.

Egy napon a hölgyek mindnyájan sétát tettek az országuton. Rönnaug és miss Roland közre fogták a kis Harryt, úgy hogy csak lassan haladhattak előre. Ugyancsak az ő kedvéért mindnyájan jól kitértek az utból egy nagy uti kocsi elől, mely utólérte őket ; mert nem ritkán megtörténik, hogy az ember csupa gondoskodásból valami mozdulatot szintén megcsinál.

— Magnhild! hangzott egyszerre a kocsiból, épen midőn a sétálók annak utána néztek.

Magnhild oda tekintett; egy gyászruhás hölgy mosolygott felé. Magnhild azonnal oda sietett; a kocsi megállt. A hölgy Bangné asszony volt.

Bangné fölemelé magához és megcsókolá Magnhildot. Egy vastag katonaember ült mellette, ki Magnhildot üdvözlé.

Bangné asszony megsoványodott; gyászruhája a legujabb divat szerint volt szabva; egész öltönyén fekete gyöngy csillogott, minden mozdulatánál; nagyszélü kalapjáról, melyen hosszú toll hullámozott, fekete fátyol ömlött alá s nyaka köré volt csavarintva. Mint valami éjszakából, úgy nézett kifelé villogó szemekkel; mert épen e foglalatban nyertek azok bizonyos lebilincselő fényt. Arczán a parancs helyett fájdalmas szelidség és megadás látszott terülni, ez rándítá meg minden idegét, oszlatá el ajkáról a mosolyt és tette végre epedővé szemeit.

— Nemde nagyon megváltoztam, mondá fáradtan.

Magnhild a tisztre fordítá tekintetét, és Bangné szemei követék az övéit.

— Nem ismered meg Bangot? vagy talán még nem is láttad?

A férj úgy neki telt, hogy a kocsinak háromnegyed részét elfoglalta; az asszony csak szorunkodva ült mellette, mert egyik karjára férje támaszkodott; Bang jó kedvűnek és igen elégültnek látszott. Ha azon-

ban szivacszerű arczát és nehézkes testét vizsgálta az ember s aztán ismét nejeire nézett, ez utóbbi mintegy átszellemültnek tünt fel, egészen ujja hegyéig, melyről a keztyüt most lehuzta.

Magnhild tekintetét folyton követvén, egy fürtot, mely előre csúszott, hátra simított Magnhild homlokáról s kezét lassan végig huzá ennek arczán.

— On gyászol? kérdé Magnhild.

— Az egész országnak gyászolni kellene gyermekem. Némi szünet után suttogva hozzá tette: Ő meghalt!

— Kérlek, ne feledd el, hogy sietnünk kell, ha a hajóval el akarunk menni.

Férje e szavainál nem nézett föl, inkább tovább is azzal a fürttel vesződött, melyet az előbb hátra simított. Bang intett a kocsisnak, s a koci mozgásba jött.

— Amerikába megyek, suttogá Magnhild, lépén a fölhérczről.

A nő utána nézett, s aztán egész terjedelmében fölfogni látszott: mit jelent az, hogy Skarlie neje most olyan messze, messze elmegy, — mily előzmények és következményekkel kell ez elhatározásnak birni! Arczán ismét fölillant a régi hév, testében ujfeszert érzett; gyorsan fölemelkedett, megfordult és zsebkendőjével intett Magnhild felé. Mily kellemmel tévé ezt!

Férje nem hagyta a kocsit ismét megállítani. Arra szoritkozott, hogy egyik kezével követé neje pél-

dáját. Ugyanekkor valószínűleg intette feleségét, hogy
üljön le, mert ez azt meg is tette azonnal.

Kalapján látszott a tollak hullámozása szorosán
vállai mellett. Több nem látszott ki belőle a kocsiból.
Bizonyosan leveté magát a vánkosokba.

(Vége.)

Az Athenaeum irod. és nyomdai r. t. kiadásában megjelent:

TEGNÉR:

A FRITHIOF-MONDA.

Fordította: Győry Vilmos.

Ekwall Kanut 12 fénynyomatu képével, szerző arczképével és mintegy 50 szövegképpel. — Diszes kiállításban. 4-rét. Pompás diszkötésben. — *Ára 12 frt.*

MADÁCH:

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA.

Zichy Mihály 20 fénynyomatu képével. — Második kiadás. Pompás diszkötésben. — *Ára 15 frt.*

PETŐFI SÁNDOR

ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI.

Hazai művészek rajzaival diszített ötödik képes diszkiadás. A költő arczképével. Pompás diszkötésben. — *Ára 12 frt.*

ZICHY GÉZA:

A LEÁNYVÁRI BOSZORKÁNY.

Költői beszély tizenkét énekben. Zichy Mihály 13 gyönyörű rajzával. Pompás diszkötésben. — *Ára 10 frt.*

HEINE

DALOK KÖNYVE.

Fordította Endrődy Sándor.

Thumann Pál 123 rajzával. — Pompás diszkötésben.

Ára 6 forint.

Az Athenaeum Kézikönyvtára

egy-egy tudományszak vagy annak egyes részletének feldolgozását felölelő, első rangu hazai és idegen írók tollából eredő munkákat fog tartalmazni.

Az Athenaeum Kézikönyvtára tárgya szerint 2 csoportra oszlik, melyek elseje mint **Történelmi és Irodalmi**, a másik pedig mint **Gyakorlati ismeretek Kézikönyvei** jelenik meg.

Az Athenaeum Kézikönyvtárának minden kötete **csinos kötésben** jelenik meg; a kötetek ára terjedelmük szerint 60 kr., 90 kr. vagy 1 frt 20 kr.

Eddig megjelentek :

Történelmi és irodalmi sorozat :

- I. **A magyar szépirodalom története** a legrégebb időktől Kisfaludy Károlyig. Irta *Kardos Albert*. Kötve. ... .. Ára 1 frt 20 kr.
- II. **Római régiségek.** Irta *Wilkins A. S.* manchesteri tanár. Nyolcz ábrával. 3. kiadás. Kötve. Ára 60 kr.
- III. **A római nép története.** Irta *Creighton*, oxfordi tanár. Tíz történeti térképpel. Kötve. Ára 60 kr.
- IV. **A görög nép története.** Irta *C. A. Fyffe*, oxfordi tanár. Ford. Öt történeti térképpel. Kötve. 60 kr.
- V. **Az ókori művészet története.** Irta *Ménard Ede*. Francziából. Kötve ... .. Ára 90 kr.

- VI. **A görög irodalom története.** Irta *R. C. Jebb*, glasgowi egy. tanár. Angolból ford. *Fináczy Ernő*. Kötve. ... .. Ára 90 kr.
- VII. **Ó-görög élet (Görög régiségek).** Irta *Mahaffy I. P.*, dublini egy. tanár. Két képpel. Kötve. Ára 60 kr.
- VIII. **A német irodalom története.** Irta *J. Sime*. Angolból ford. *Angyal Dávid*. Kötve. Ára 60 kr.
- IX. **A német nép története.** Irta *J. Sime*. Angolból ford. *Angyal Dávid*. Kötve. ... .. Ára 60 kr.
- X. **Az olasz nép és irodalom története.** Irták *J. A. Symonds* és *A. Bartoli*. Angolból. Kötve. 60 kr.
- XI. **Izrael népének története** Jeruzsalem második pusztulásáig. Irta *J. Wellhausen*. Fordította *Kardos A.* Kötve. ... .. Ára 90 kr.
- XII. **Az őskor története.** Irta *Sebestyén Gyula*. Kötve. Ára 60 kr.
- XIII. **Ókori földrajz.** Irta *H. F. Tozer*. Ford. *Lauko Albert*. Kötve. ... .. Ára 60 kr.
- XIV. **Az észak-amerikai Egyesült-Államok története.** Irta *Higginson W. T.* Angolból. 2 rész. Egy tört. térképpel. Kötve. ... .. Ára 1 frt 20 kr.

Gyakorlati kézikönyvek:

I **A rózsatenyésztés** a szabadban és cserepekben. *Otto* ily című munkájának második kiadásából ford. *Benes János*. Átnézte és előszóval ellátta *Gillemot Vilmos*. *Tíz képtáblával*. Kötve ... .. Ára 90 kr.

KISS VALDEMÁR. KÖNYVKÖTŐ BUDAPESTEN.